

Mellan Nåsten och Husby

Väg 55

Mellan Nåsten och Husby

Väg 55

Arkeologisk utredning

Kvarnbo 1:1 m.fl.
Uppsala kommun
Uppland

Hans Göthberg

Upplandsmuseets rapporter 2022:21

ISSN 1654-8280

BEARBETNING AV FOTON: Robin Lucas

BEARBETNING AV PLANER: Hans Göthberg

OMSLAGSBILD: Schaktning vid Lokal 16 nära Brunna, invid den mycket tungt trafikerade väg 55. Foto mot öster, Andreas Hennius, Upplandsmuseet.

GRANSKNING: Anna Ölund

UPPHOVSÄTT: om inget annat anges: Creative Commons licens CC BY. © Lantmäteriet, dnr I2014/00634

GRAFISK FORMGIVNING OCH PRODUKTION: Malin Lucas

DIGITALT TRYCK: Kph, Uppsala

© UPPLANDSMUSEET, 2022

Upplandsmuseet
Drottninggatan 7, 753 10 Uppsala
Telefon 018-169100
www.upplandsmuseet.se

Innehåll

Sammanfattning	6
Inledning	7
Bakgrund	8
Syfte och genomförande.....	8
Topografi och fornlämningsmiljö	10
Tidigare undersökningar.....	12
Utredningsresultat	15
Komplettering av utredning, etapp 1	15
Utredning, etapp 2	23
Diskussion och antikvarisk bedömning	65
Antikvarisk bedömning	70
Administrativa uppgifter	72
Referenser.....	73
Bilagor	76
Bilaga 1 – KMR-objekt inom eller nära UO.....	77
Bilaga 2 – Lista över schakt	79
Bilaga 3 – Lista över arkeologiska objekt i schakten	82

Sammanfattning

Upplandsmuseets avdelning Arkeologi utförde under april och maj 2022 en arkeologisk utredning etapp 2 med kompletterande etapp 1 längs väg 55 mellan Kvarnbolund och Örsundsbro. Anledningen var planer på en ombyggnad av denna sträcka till s.k. 2+1-väg samt gång- och cykelväg. Syftet med utredningen var att ta reda på om fornlämningar kan komma att beröras av dessa arbeten, samt att preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar.

I utredningen ingick en kompletterande utredning etapp 1 eftersom Trafikverket hade justerat vägplanen. I denna ingick nio ytor av olika storlek. Tre ytor innehöll kända lämningar, därav en stensättning och två sentida lämningar i form av Lägenhetsbebyggelse. Fyra ytor hade indikationer på lämningar, medan de två återstående ytorna inte innehöll lämningar eller indikationer på sådana.

I utredningens etapp 2 ingick grävning av sökschakt med grävmaskin inom 18 lokaler med indikationer på lämningar, samt vid fyra lämningar

där den antikvariska statusen skulle söka bestämmas. På 16 platser kunde schakt grävas, medan det fanns hinder av olika slag på sex platser. Inom 13 platser påträffades lämningar, medan inga lämningar kunde påvisas på tre platser. Inom dessa platser påträffades 11 Boplatsområden, fyra Boplatslämning övrig, en Bytomt/gårdstomt, ett Grav- och boplatsområde, två Gravfält och en plats med Flatmarksgravar samt en Färdväg, vilka har registrerats i KMR. Samtliga nyupptäckta boplats- och gravlämningar var överplöjda. Några gravarna var kända sedan tidigare, men kompletterades till omfång och innehåll. Dessutom kunde lämningstyp och antikvarisk bedömning ändras för lämningar av bebyggelse från historisk tid.

Boplatslämningar fanns längs stora delar av sträckningen och de flesta låg nära Ramstalund, vid Lund och Navesta. Vid Navesta, Lund samt Bragby identifierades överplöjda gravar, som främst utgjordes av brandgravar. Den nyupptäckta bytomten låg vid Brunna i Balingsta.

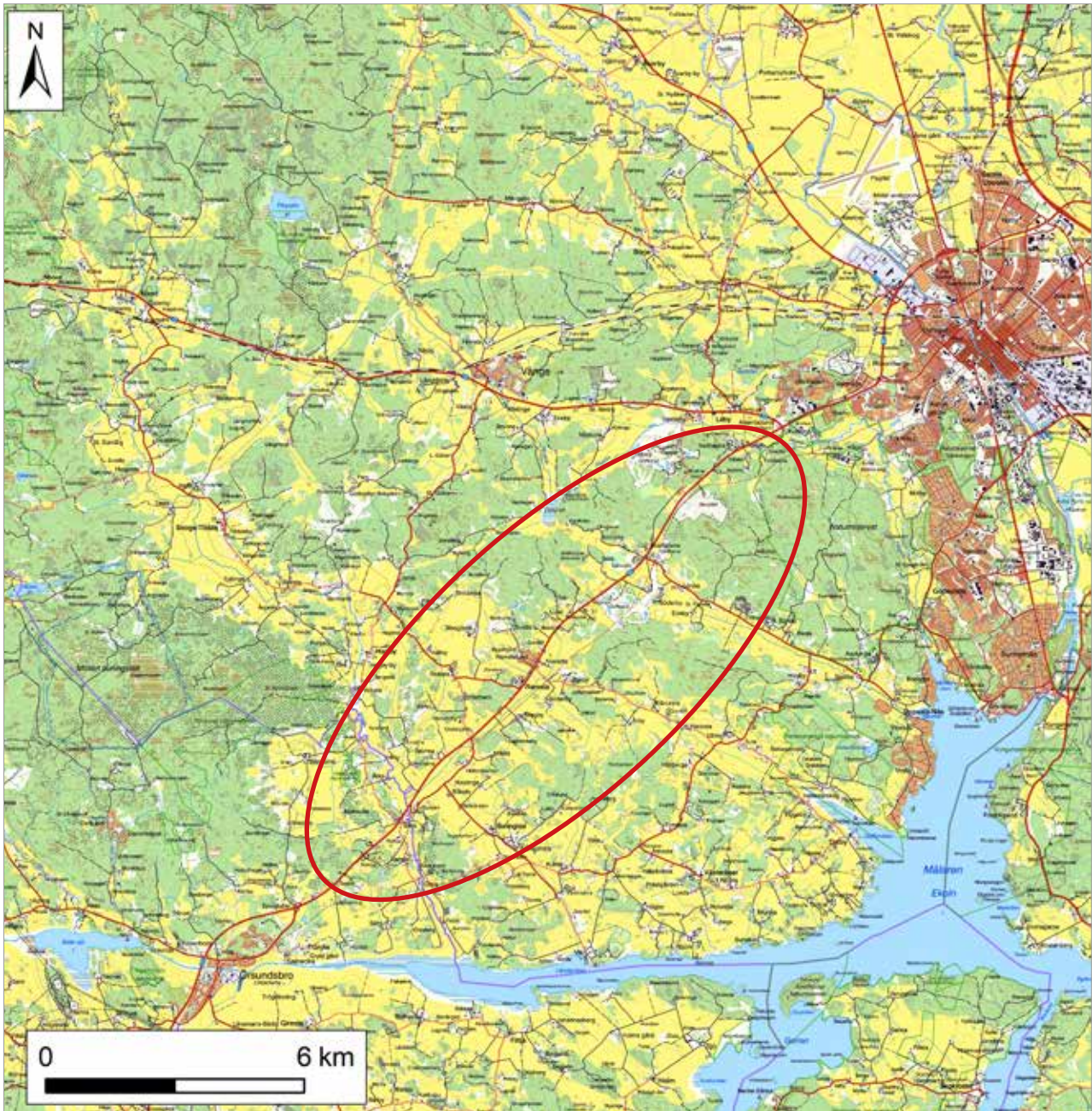

Inledning

Upplandsmuseets avdelning Arkeologi genomförde i april och maj 2022 en arkeologisk utredning etapp 2 samt kompletterande etapp 1 utmed väg 55 mellan Kvarnbolund och Örsundsbro sydväst om Uppsala (Fig. 1). Utredningen föranleddes av

planer på ombyggnad av vägen till s.k. 2+1-väg och gång- och cykelväg. Utredningen gjordes på uppdrag av Trafikverket och efter beslut av länsstyrelsen i Uppsala län (dnr 431-6179-2021). Projektledare för Upplandsmuseet var Hans Göthberg.

Figur 1. Översikt med delen av väg 55 mellan Kvarnbolund i Uppsalas sydvästra utkant och Örsundsbro markerad med röd ellips. Skala 1:150 000.

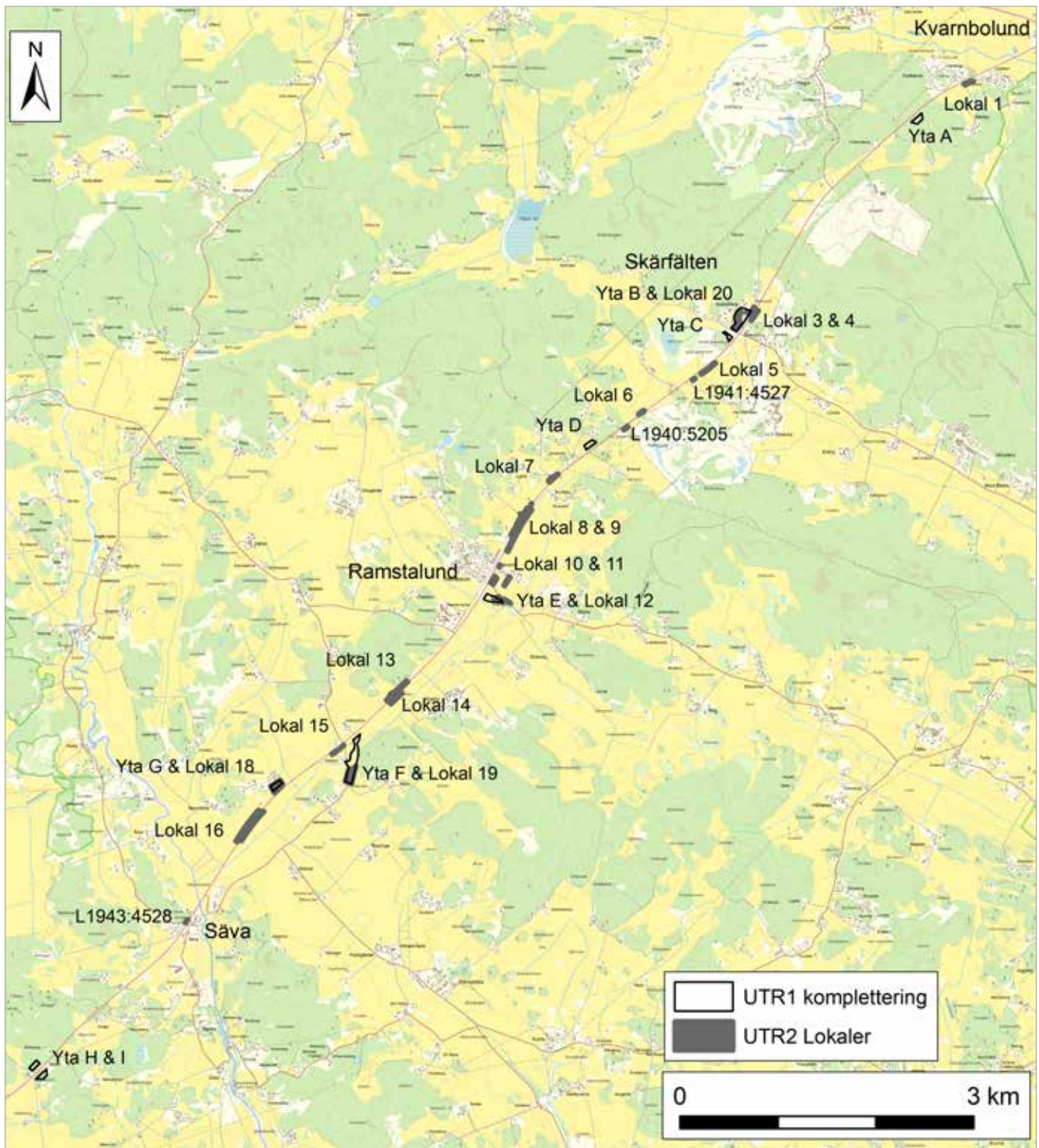

Bakgrund

Syfte och genomförande

Syftet med den arkeologiska utredningen etapp 2 var att ta reda på om fornlämningar berörs av det aktuella arbetsföretaget. Utredningen skulle klar-

göra fornlämningsstatus för de fornlämningsindikerande lokaler som pekades ut i utredningens etapp 1 (se Göthberg 2021), samt för de lämningar

Figur 2. I utredningen ingick nio ytor där inventeringen skulle kompletteras och 19 platser där sökschakt skulle grävas. Skala 1:70 000.

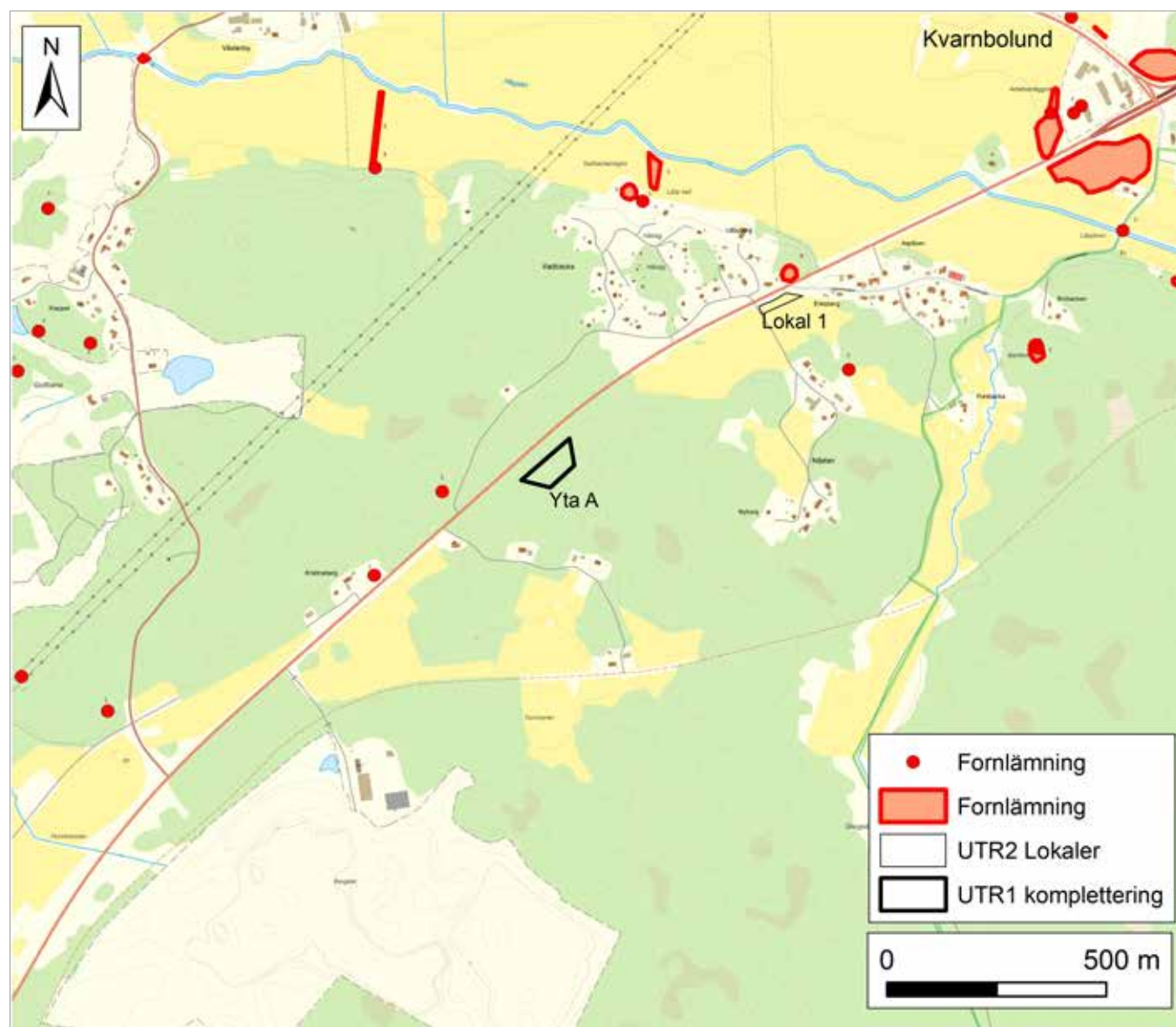

inom sträckan som har oklar fornlämningsstatus. Utredningen skulle även komplettera den arkeologiska utredningen etapp 1 i de delar som tillkommit efter Trafikverkets justering av vägplanen. Nyupptäckta fornlämningar skulle preliminärt avgränsas inom utredningsområdet.

Resultaten från utredningen skulle kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultaten skulle också kunna användas som underlag i Trafikverkets fortsatta planering.

De platser som berördes av utredningens etapp 1 har i rapporten beteckningen Ytor. Platserna som berördes av utredningens etapp 2 betecknas som Lokaler, såvida de inte redan var registrerade lämningar.

I utredningen ingick en komplettering av utredningen etapp 1 med inventering inom 9 ytor. Huvudmomentet inom utredningen etapp 2 var grävning av sökschakt med grävmaskin inom 15 lokaler där indikationer på lämningar av boplatser eller gravar påträffades vid utredningens etapp 1. Till detta kom ytterligare 3 lokaler som identifierades vid den kompletterande utredningen etapp 1 (Fig. 2). Dessutom skulle fornlämningsstatus söka klargöras för 4 lämningar som är registrerade i KMR (Kulturmiljöregistret).

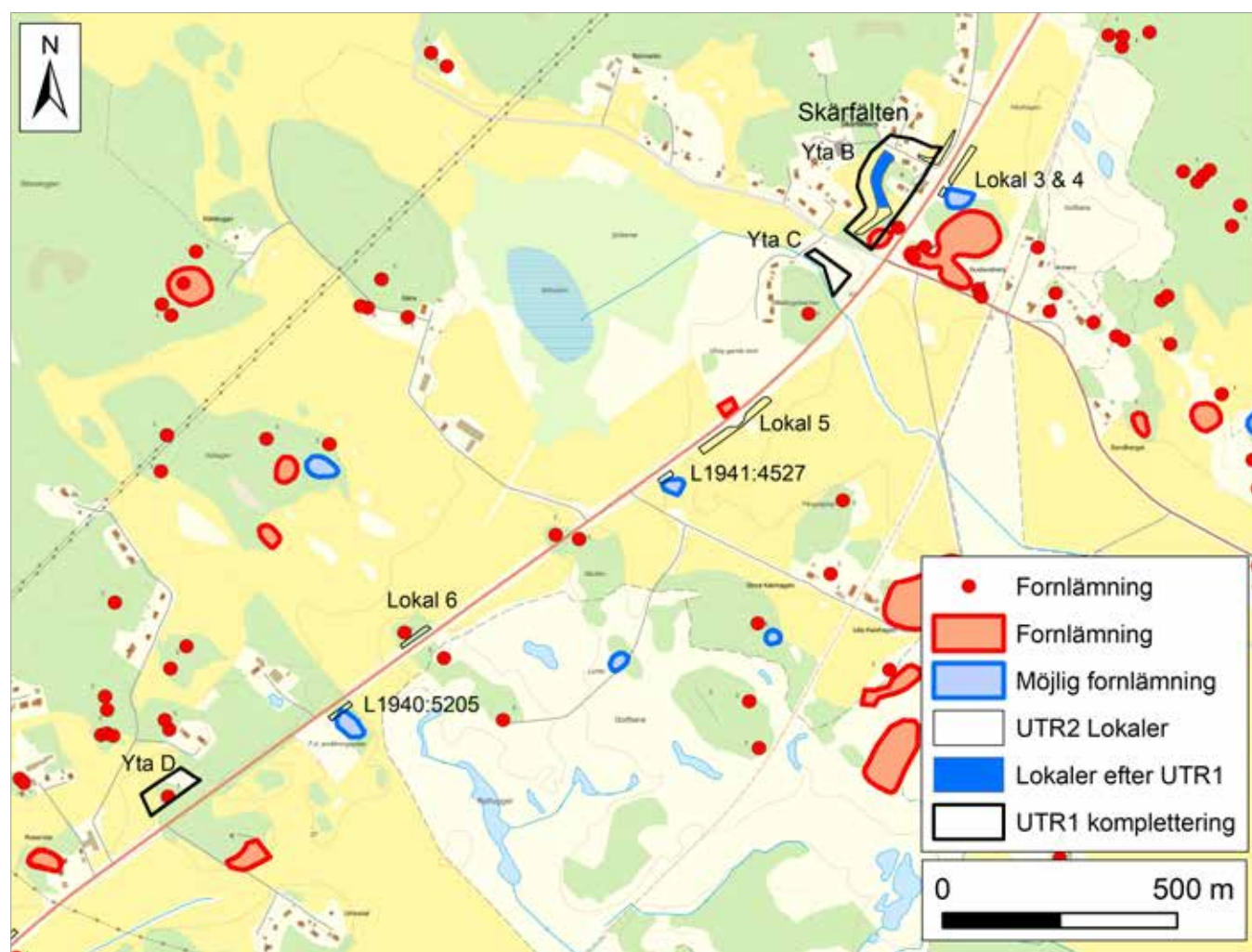
Figur 3. I den östligaste delen av sträckan nära Kvarnbolund fanns Lokal 1 och Yta A. I deras omgivning fanns enstaka fornlämningar. Skala 1:15 000.

Inom samtliga lokaler fanns begränsningar av praktisk natur i form av ledningar av olika slag. Dessa ledningsstråk undveks vid schaktning, varför ibland enbart smala delar av utredningsområdet återstod att gräva sökschakt i. På impedimentmark fanns även begränsningar i form av träd, vilka måste undvikas eftersom det är praxis vid utredningar att sådana inte avverkas. Utredningsgrävningen genomfördes med ett arbetslag, bestående av två arkeologer, samt grävmaskinist.

Till de praktiska förutsättningarna hörde också att schaktgrävningen genomfördes under en period med liten nederbörd och marken var därför ofta torr. Färgnyanser i matjord/ploglager och underlag var därför bleka. En konsekvens var att arkeologiska objekt som inte innehöll sot, kol eller stenar kunde vara svåra att urskilja.

Topografi och fornlämningsmiljö

Utredningsområdet berör en ca 14 km lång sträcka av vägen, där det korsar tre dalgångar med vattendrag, nämligen Hågaåns dalgång, den norra delen av dalgången i Uppsala-Näs, samt Sävaåns dalgång (Fig. 1). Dessutom följer sträckan ett biflöde till Sävaån från Rosendal/Navesta i Ramsta på ett närmare 6 km långt avsnitt. Området utgörs till stor del av relativt öppen terräng, bestående av odlingsmark med inslag av impediment av olika storlek. Undantag finns längst i öster, mellan Nästen/Vadbacka och Skärfälten, där skogsbevuxen mark dominerar. Inslag av skogsmark i mindre omfattning finns också mellan Säva och den norra trafikplatsen för Örsundsbro.

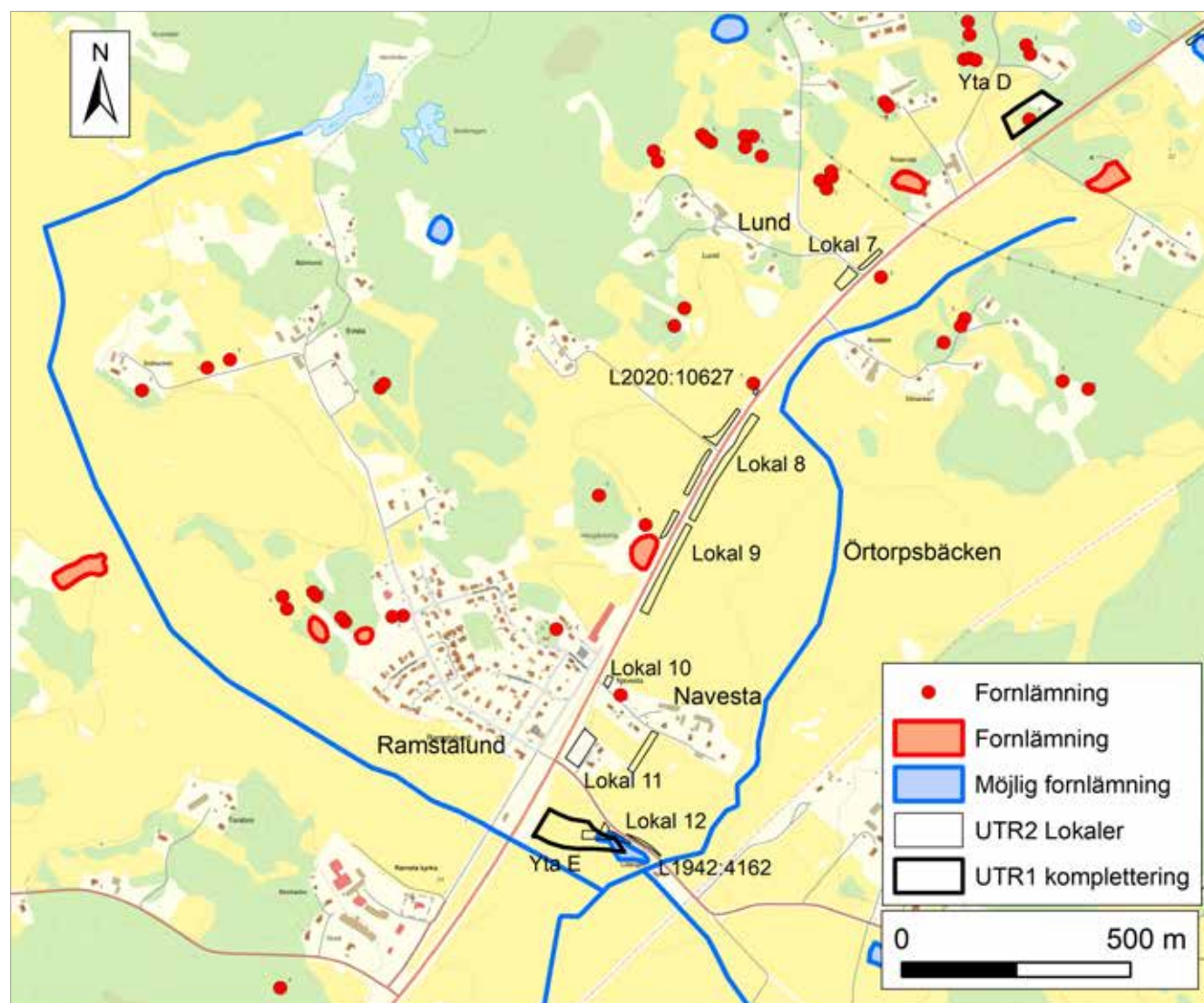
Figur 4. Nära Skärfälten låg Lokal 3–6 och Yta B–D i en miljö med riklig förekomst av fornlämningar. Skala 1:15 000.

Nivåerna varierar mellan 19 m ö.h. vid Hågaån och 40–45 m ö.h. i skogsområdet öster om Skärfälten. Från Skärfälten till Brunna ligger nivåerna på 20–30 m ö.h. Vid Säva är nivåerna som lägst 12 m ö.h. vid Sävaån. Delen mellan Säva och norra trafikplatsen till Örsundsbro ligger slutligen på 20–30 m ö.h.

Utredningsområdet passerar genom Gryta, Balingså, Ramsta, Uppsala-Näs och Läby socknar. Det berör också tre områden av riksintresse för kulturmiljö; Hågaåns dalgång (C39), Uppsala-Näs (C43) och Sävaåns dalgång (C42) (Länsstyrelsen 1997).

Längs sträckningen av väg 55 finns talrika varierade fornlämningsmiljöer från bronsålder och järnålder. Där finns rikligt med skärvstenshögar, hållristningar, främst i form av skålgropar, enskilda gravar i form av stensättningar, rösen och högar, samt gravfält och runstenar. Flertalet fornlämningsmiljöer är belägna mellan Skärfälten och Sävaån, medan det är glesare mellan Nåsten/Vadbacka och Skärfälten respektive mellan Säva och Örsundsbro (Fig. 3–7).

Figur 5. Nära Ramstalund låg Lokal 7-12 och Yta E i en miljö med riklig förekomst av fornlämningsmiljöer. Skala 1:15 000.

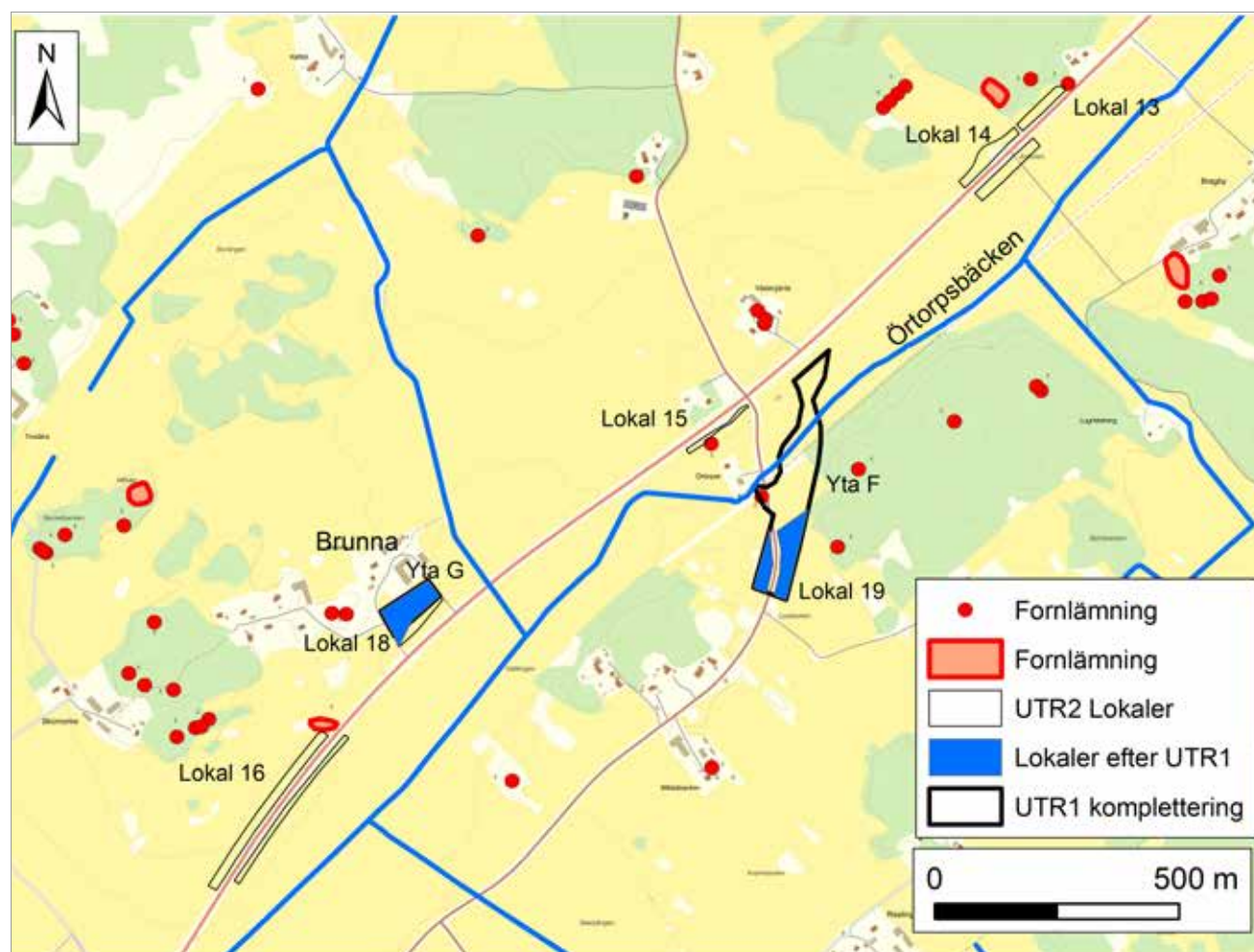
Tidigare undersökningar

Vid Kvarnbolund i Läby socken på den östra sidan av Hågaån har skärvstenhögar L1942:4133 och L1942:4633 (Läby 22:1–2) undersökts med datering till bronsålder (Magnusson 1973). Nära dessa har stensättningen L1942:4358 (Läby 60:1) och skärvstenhögen L1940:398 (Läby 119) undersökts (Fig. 3). Dateringar ligger i förromersk järnålder för graven och romersk järnålder för skärvstensförekomsten (Lucas 2018). Vid Läbyvad (Kvarnbo Lilläng) har en undersökning gjorts av gravfältet L1942:4269 (Läby 8:1) med ett stort antal reststenar. Det visade sig innehålla gravar från förromersk och romersk järnålder (Ekholm 1938).

Vid Skärfälten i Uppsala-Näs socken undersöktes 1966 tre stensättningar och åtta stensamlingar inom gravfältet L1941:3591 (Uppsala-Näs 120:1) inför ombyggnad av vägen (Fig. 4). En stensättning innehöll en fibula av brons som daterades till äldre järnålder-folkvandringstid. I övrigt påträffades keramik och brända ben (Gezelius 1971).

Något längre åt sydväst inom Lörstas ägor undersöktes 1974 den skadade skärvstenhögen L1941:3310 (Uppsala-Näs 132:1) (Fig. 4). Där påträffades rabbig keramik, gjutformsfragment av bränd lera, en knacksten och obrända ben. Det tyder på en datering till bronsålder (Söderberg 1980).

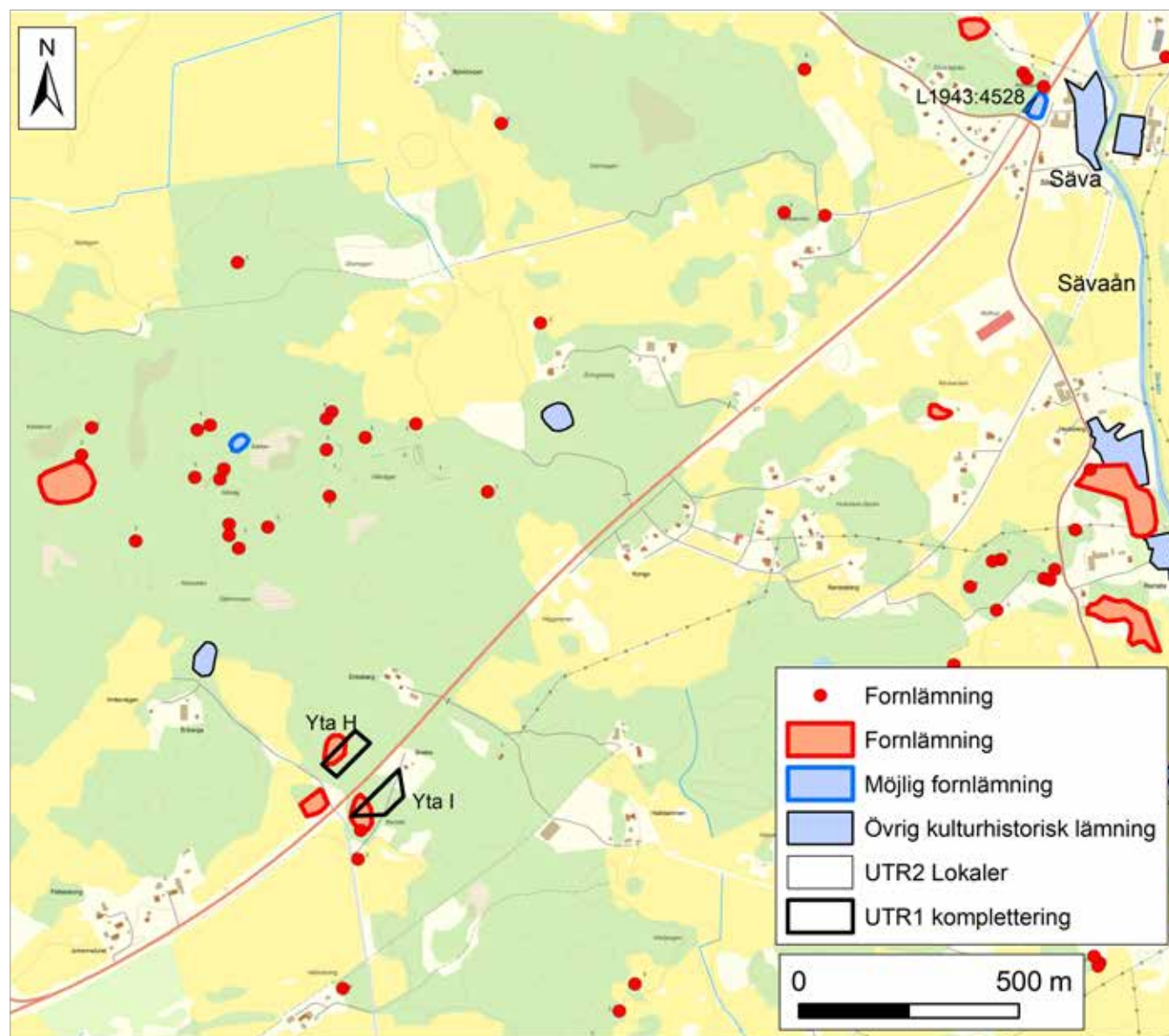
I Navesta i Ramsta socken (Fig. 5) har en skadad grav (L1942:4226) undersökts. I graven fanns delar av ett människoskelett och en järnkniv (SHM 18411). Fyndet ska ha gjorts intill smedjan på Navesta gård (Bergman 1927). Graven ska ha påträffats vid anläggning av en ägoväg och planritningen visar att graven låg alldeles invid vägen från nuvarande väg 55 till Navesta gård (RAÄ, ATA dnr 2796/27). Gravskicket med skelettgrav med enbart kniv som gravgods kan tala för en datering till övergången mellan vikingatid och tidig medeltid.

Figur 6. Nära Brunna låg Lokal 13–16 och Yta F–G samt flera fornlämningar. Skala 1:15 000.

Vid Lund undersöktes 1936 det sönderplöjda gravfältet L1942:4162 (Fig. 5). Sammanlagt 14 upplöjda gravar undersöktes, tre stensättningar med brandlager och 11 brandlager. Enbart de upplöjda brandlagren undersöktes, men inte ytorna mellan och kring gravarna, varför det kan finnas ytterligare gravar utöver de som undersöktes (Holmqvist 1936). I gravarna fanns bronsföremål, en kam av

ben, pärlor, keramik, järnföremål och brända ben. Fynden pekar på en datering till yngre järnålder och särskilt vikingatid (SHM 21485). Gravfältet var lågt och sankt beläget på mark som tidigare varit ängsmark. En karta visar att gravfältet låg på den södra sidan av vägen från Ramstalund mot Dalby (RAÄ dnr 2625/36).

Figur 7. Längs sträckan mellan Säva och avfarten till Örsundsbro ligger gravfältet L1943:4528 och Yta H-I, men fåtaligt med fornlämningar. Skala 1:15 000.

Vid Enkullen nära Bragby, undersöktes 1960 tre stensättningar L1942:4146 inför bygget av den nuvarande vägsträckningen (Fig. 6). Stensättningarna hade en storlek på 10–11 m och därmed relativt stora. En av stensättningarna innehöll en dubbelkam av ben och keramik som kan dateras till vikingatid (SHM 26700) (Berg 1961).

Vid Säva i Gryta socken undersöktes gravar 1960 i samband med vägarbete, L1943:4528 (Fig. 7). Undersökningen hade närmast karaktären av en

efterundersökning eftersom lämningarna framkom vid schaktningar. Söder och sydväst om runristningen L1943:4725 (Gryta 2:1) fanns ett brandlager och delar av två skelett. Benen till det ena skelettet låg utan anatomisk ordning i en grop invid ett markfast block. I brandlagret påträffades brända ben och i en av skelettgravarna fanns 3 järnspikar (SHM 26445) (Berg 1960). Kombinationen av gravar med brandgravar och skelettgravar med enbart spikar kan tala för datering till yngre järnålder och övergången till tidig medeltid.

Figur 8. Vid Bragby invid Lokal 13 finns ett flyttblock med ett stort antal skålgropar (L1942:4388). Foto mot norr, Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Utredningsresultat

Utredningen omfattade såväl en etapp 1 som kompletterade den inventering som gjordes år 2020, och en etapp 2 med maskinschaktning. Den kompletterande etapp 1 berörde 9 ytor, medan etapp 2 gällde 22 ytor, vilka här benämns lokaler. Tre av lokalerna gjordes inom ytor som ingick i etapp 1. Redovisningen av platser som berördes av etapp 1 och 2 följer vägens sträckning, från Kvarnbolund mot Örsundsbro.

Komplettering av utredning, etapp 1

En kompletterande utredning etapp 1 gjordes av nio ytor där Trafikverkets vägplan justerats efter att den ursprungliga utredningen etapp 1 gjordes. De var spridda från Österby nära Kvarnbolund till Husby nära Örsundsbro och utgjordes av skogsmark, impedimentmark och odlingsmark (Fig. 9). Ytornas storlek varierade mellan 2 900 och 32 000 m², samt uppgick sammanlagt till ca 95 000 m². De nio ytorna berör i varierande omfattning områden som ansluter till den tidigare utredningen (Göthberg 2021).

Yta	Lämning	Naturmiljö	Plats	Figur
A	-	Moränmark, skog	Nåsten	3
B	Lokal 20	Åker, impediment	Skärfälten	4, 10
C	-	Odlingsmark	Skallängsbacken	4, 10
D	L1942:3984	Impediment, åker	Rosendal	4, 14
E	Lokal 12/L1942:4162	Åker	Lillängen	5, 11
F	Lokal 19	Åker, impediment	Lusbacken	6, 12
G	Lokal 18	Odlingsmark	Brunna	6, 13
H	L1943:1992	Moränmark	Stenhuset	7, 15, 16, 17
I	L1943:1904	Moränmark	Baddet	7, 15, 18

Figur 9. Lista över ytor som ingick i den kompletteringen av utredningens etapp 1.

Arkivstudie – Äldre kartor och historiska uppgifter

Redovisningen inleds med en genomgång av de nio ytorna, främst äldre kartor, men vid behov även andra historiska uppgifter på ett likvärdigt sätt som den tidigare utredningen (Göthberg 2021).

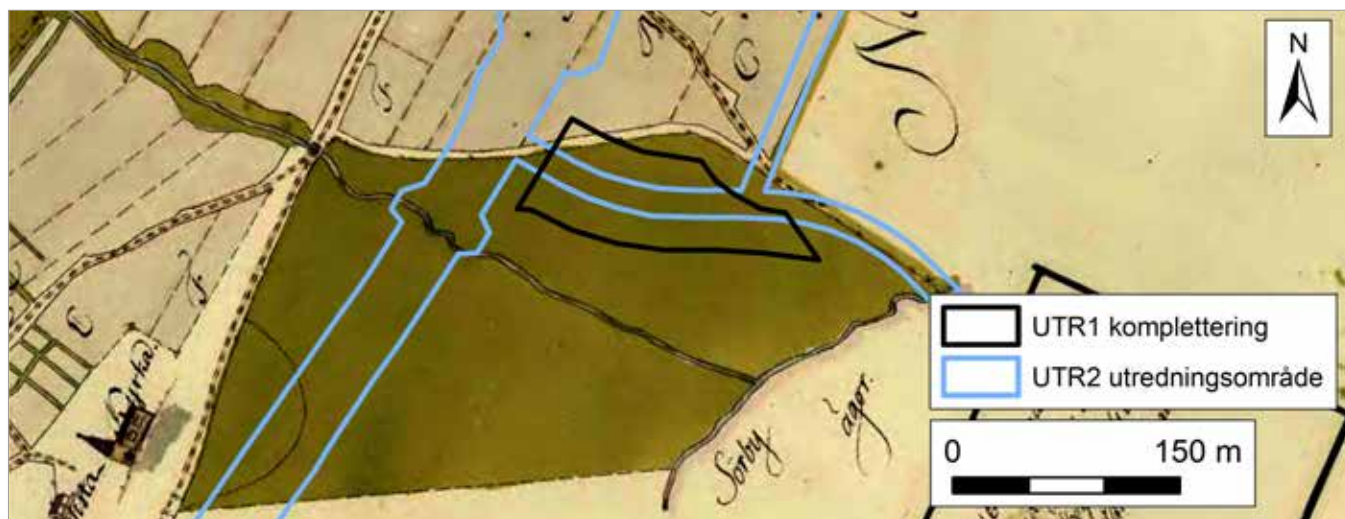
Inom Yta A berördes enbart skogsmark på Österbys ägor.

Yta B vid Skärfälten låg inom Söderbys och Ubbys utmark, enligt kartor från 1635 och 1722 (Fig. 10). En jämförelse med kartan från 1722 visar att det fanns ett torp eller backstuga i den norra de-

len av utredningsområdet och ytterligare ett torp fanns strax utanför området i väster. De har dock upphört före 1863 eftersom de inte visas på den häradsekonomiska kartan från detta år. Även Yta C låg inom Söderbys mark, men kartan från 1635 visade att ytan snarast låg på Ubbys ägor. Ytan utgjordes av äng på kartorna 1635 och 1722.

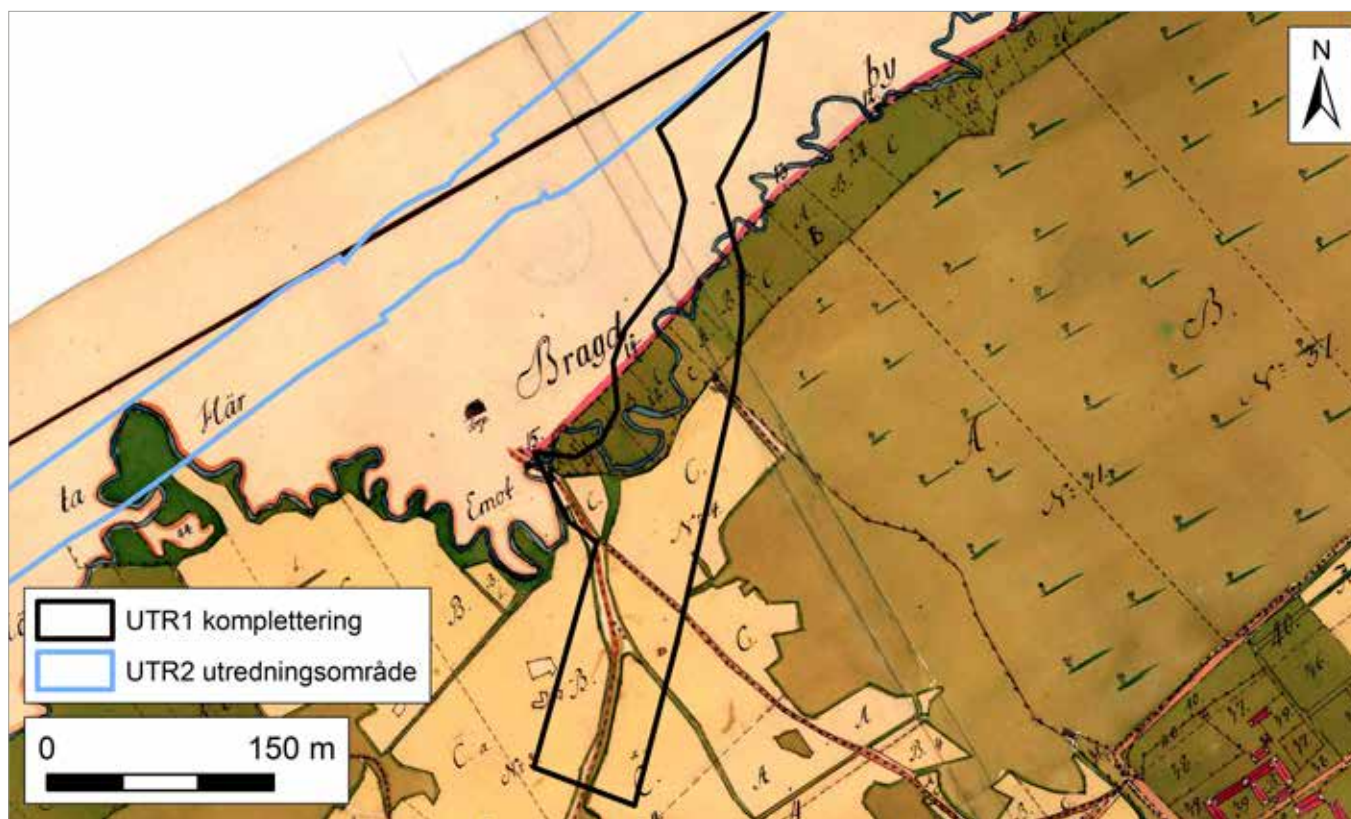
Figur 10. Rektifierat utsnitt av karta över Söderby från 1722. Invid kanten av området för den kompletterande utredning etapp 1 fanns inom Yta B två backstugor eller torp. Yta C utgjordes av ängsmark. Skala 1:5 000.

Figur 11. Rektifierat utsnitt av karta över Lund från 1767. Yta E av den kompletterande utredning etapp 1 berörde ängsmark (grön på kartan) som ligger nära Örtorpsbäcken. I ängen nära bäcken har gravfältet L1942:4162 tidigare undersökts. I bildens vänstra kant ses Ramsta kyrka. Skala 1:5 000.

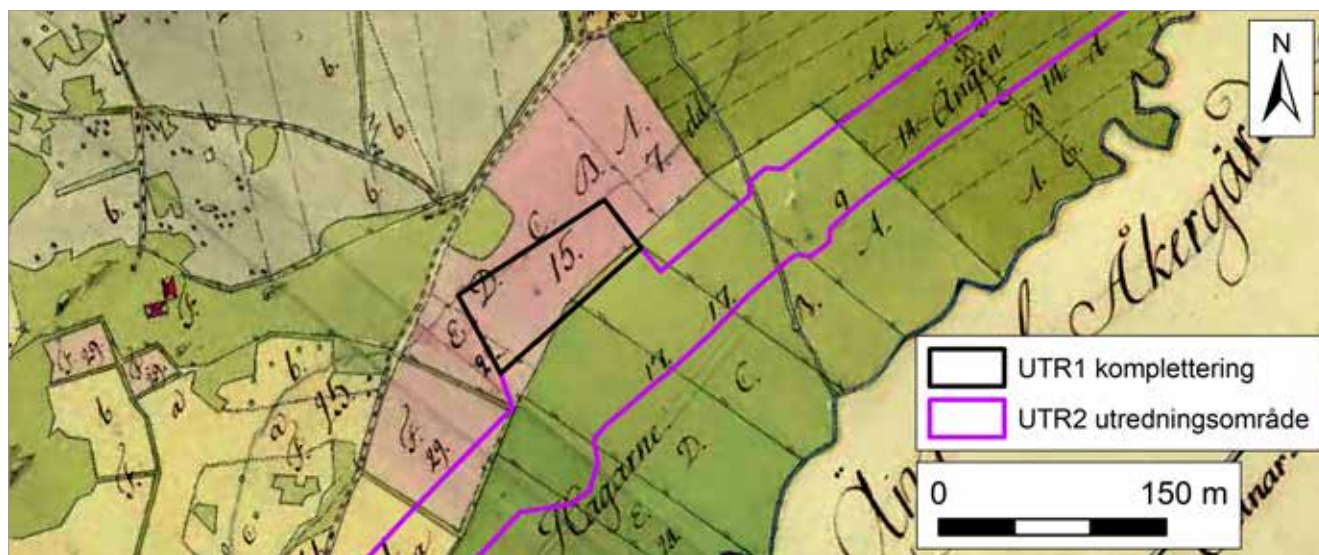
Yta D vid Rosendal låg på Navestas ägor och utgjordes enligt en karta från 1694 av backe i en hage med små en- och granbuskar. Ytan gränsade i norr till Stegelkärret som fått namnet genom närheten till avrättningsplatsen L1940:5205.

Yta E vid Lund låg nästan helt och hållet i ängs- mark, enligt såväl kartor från 1635 som 1767 (Fig. 11). Genom ängen rann en bäck som anslöt till Örtorpsbäcken.

Figur 12. Rektifierat utsnitt av karta över Måsta från 1767. Yta F berörde en remsa av ängsmark i anslutning till Örtorpsbäcken och söder därom åkrar. Inom ytan gick också landsvägen mellan Uppsala och Enköping, samt en sidoväg mellan landsvägen och Måsta by. Skala 1:5 000.

Figur 13. Rektifierat utsnitt ur karta över Brunna från 1764. Yta G ligger inom Brunnas bytomt (15 på kartan). Skala 1:5 000.

Yta F berörde Bragbys och Måstas ägor. På Bragbys sida utgjordes marken enbart av äng. I gränsen mot Måsta som ligger i Balingsta socken hade Örtorpsbäcken sitt meandrande lopp. En karta från 1767 visar att marken i anslutning till bäcken utgjordes av äng, men resten av ytan utgjordes av åker (Fig. 12). Genom ytan löpte också landsvägen mellan Uppsala och Örsundsbro, vilken hade i stort sett samma sträckning som den nuvarande vägen mot Balingsta. Dessutom fanns en mindre väg till Måsta by. Måsta är känt från 1376 som "Mosastum" och bestod på 1500-talet av tre gårdar (DMS 1988 s. 44).

Yta G vid Brunna infaller inom bytomten för Brunna, men gränsar i söder till hagar, vilka ansluter till Örtorpsbäcken enligt kartor från 1635 och 1764 (Fig. 13).

Yta H och I låg inom Husbys ägor. Båda ytorna låg enligt kartor från 1635 och 1757 på Husbys utmark. Inom Yta H norr om vägen har torpet Stenhuset funnits sedan 1770-talet att döma av jordeböcker och åtminstone fram till 1860-tal enligt en karta (Ulväng 1998). Torpet redovisas också utan namn på den häradsekonomiska kartan från 1863. Inom Yta I söder om vägen fanns backstugan Badet. Den redovisades på kartan från 1757 och den häradsekonomiska kartan från 1863. På den senare kartan visas även torpet Snebo, som låg väster om vägens dåvarande sträckning. Det kontrasterar mot att Snebos bebyggelse idag ligger öster om den gamla landsvägen.

Fältinventering

Yta A Nåsten

Ytan utgjordes av kuperad skogsbevuxen mark. I den sydvästra delen fanns en större relativt plan och stenfri platåartat parti. I övrigt var området blockbemängt. Nivåerna låg mellan 38 och 41 m ö.h. Inga lämningar observerades.

Yta B Skärfälten

Området utgjordes till stor del av åkermark, förutom i den södra och östra kanten där impediment fanns. Nivåerna låg mellan 27 och 36 m ö.h. På impedimentet fanns bebyggelse och gravfältet L1941:3591. Gravfältet låg invid korsningen mellan väg 55 och vägen mot Kanikebo och består av 5 runda stensättningar. I åkermarken norr om gravfältet noterades skärvsten. Platsen gick vidare till utredningens etapp 2, se Lokal 20.

Yta C Skallängsbacken

Ytan låg i en svacka mellan två höjder och invid ett vattendrag, samt var bevuxet med högt gräs. Nivåerna låg vid 22–23 m ö.h. Fåran för vattendraget har sannolikt fördjupats under 1800-1900-tal för att dränera den uppströms belägna Sättrasjön. Det talar för att ytan dessförinnan varit vattensjuk och därmed haft ofördelaktiga förutsättningar för äldre verksamheter. Vissa tecken kan också tala för att överskottsmassor har lagts upp inom ytan. Inga lämningar observerades.

Figur 14. Stensättningen L1942:3984 hade en tydlig kantkedja, delvis av stenar på högkant. Foto mot öst, Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Yta D Rosendal

Ytan utgjordes till stor del av en skogsbevuxen åkerholme och omgivande åkermark. Nivåerna låg vid 25–29 m ö.h. På krönet av en utskjutande udde på åkerholmen finns stensättningen L1942:3984 som är registrerad som fornlämning. Den har en kantkedja, som särskilt i nordväst består av stenar ställda på högkant (Fig. 14). Inga ytterligare äldre lämningar noterades i anslutning till stensättningen. Däremot fanns ett sentida upplag med större röjningssten.

Yta E Lillängen

Ytan låg i sin helhet i odlingsmark och anslöt i väster till väg 55 och i öster till vägen mot Dalby. Nivåerna låg på 19–20 m ö.h. Ytan anslöt till gravfältet L1942:4162, där 14 upplöjda gravar undersöktes 1936 (se Lokal 12). Omkring 30 m väster om platsen för det undersökta gravfältet finns en svag förhöjning i den annars låglänta åkermarken. På denna var enstaka stenar synliga i ytan av ploglagret. Förhöjningen sågs som en möjlig överplöjd hög.

Det skulle möjligen kunna vara tecken på att det kunde finnas ytterligare överplöjda gravar i området. Platsen gick vidare till utredningens etapp 2, se Lokal 12.

Yta F Lusbacken

Ytan utgjordes till stor del av odlingsmark, med inslag av några åkerholmar. Den korsade den grundad dalgång där Örtorpsbäcken rinner. Den södra delen av ytan utgjordes av en sluttning som var exponerad mot nordväst, medan den norra delen utgjordes av en svagare sluttning som var sydexponerad. Nära bäcken finns banvallen för den tidigare järnvägen mellan Uppsala och Enköping. Nivåerna ligger mellan 16 och 24 m ö.h.

I den västra delen av ytan finns runristningen L1944:6015 (U 859) nära bron för vägen över Örtorpsbäcken, samt nära banvallen. Runstenen flyttades 1931 några meter åt väster i samband med bygge av en ny bro (Wessén & Jansson 1951 s. 516). I närheten och av allt att döma längre söde-

rut, har ytterligare en runsten (U 860) stått, men är sedan länge flyttad till Balingsta by (Wessén & Jansson 1951 s. 518f).

I den södra delen av ytan har den övre delen av slutningen formen av en naturlig platå eller hylla där enstaka skärvstenar noterades. Platsen gick vidare till utredningens etapp 2, se Lokal 19.

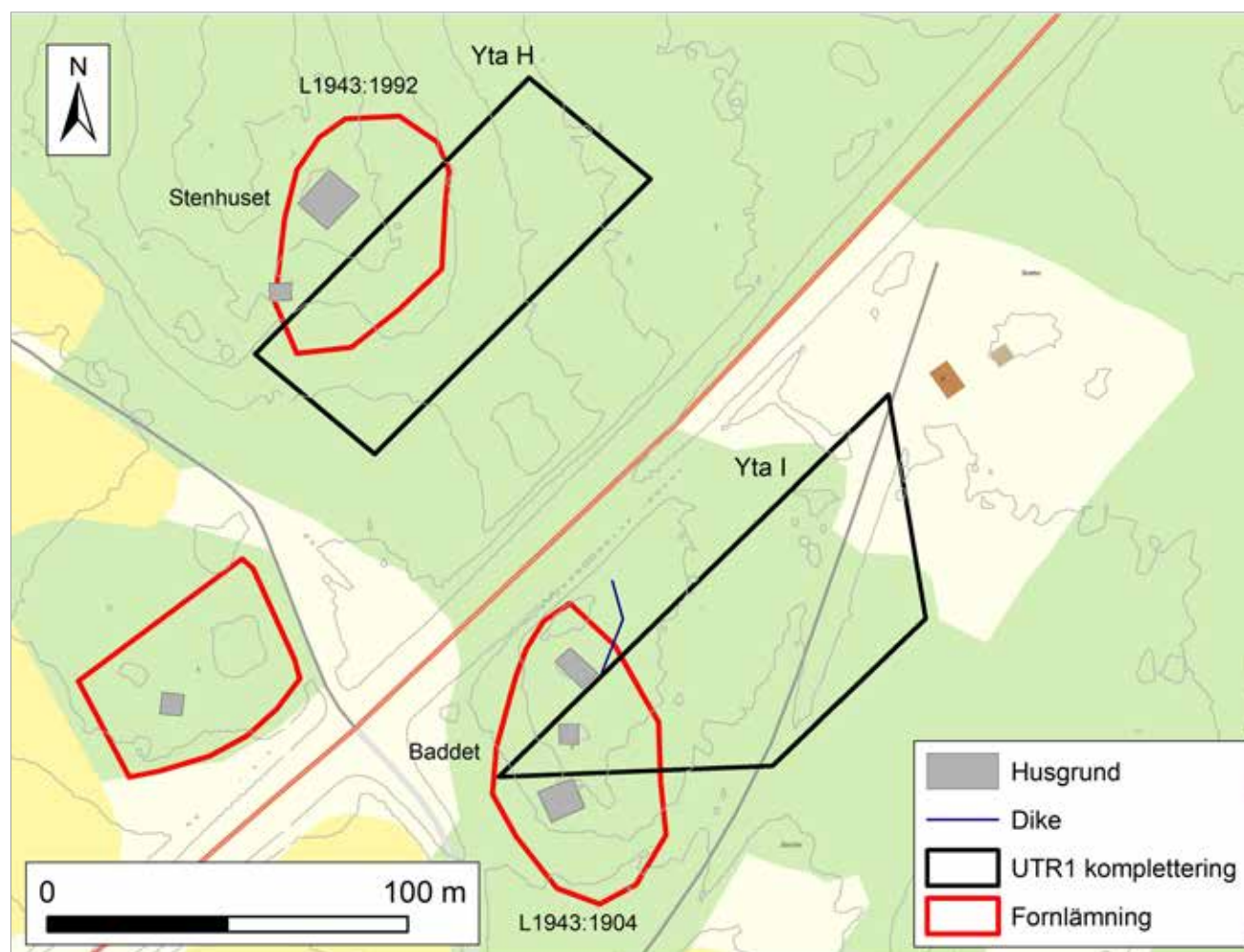
Yta G Brunna

Ytan var belägen i flack mark nedanför den höjdrygg där gårdarna i Brunna är belägna. Ytan var bevuxen med högt gräs. Nivåerna låg på 14–17 m ö.h. I mitten av ytan finns en svacka, vilket möjligen markerar avrinningen från en damm som ligger direkt NV om ytan. Hela ytan har ingått i Brunnas bytomt enligt kartor från 1635, 1764 och 1848. Platsen gick vidare till utredningens etapp 2, se Lokal 18.

Yta H Stenhuset

Hela ytan var belägen i impedimentmark, som fram till för något år sedan var skogbevuxen, men sedan har avverkats. Nivåerna låg på 27–31 m ö.h. I den norra kanten av ytan finns lämningen L1943:1992 som är betecknad som husgrund från historisk tid (Fig. 15). Lämningen består av en husgrund som är 12×12 m stor och med 1,5 m höga murar (Fig. 16). I områdets sydvästra del finns en källargrund med bastanta stenmurar (Fig. 17).

Husgrunden är ovanligt stor och med höga grundmurar, varför den har avvikande karaktär jämfört med de flesta äldre bostadsbebyggelser. Det är rester av torpet Stenhuset vars äldsta belägg är från sent 1700-tal (Ulväng 1998). Det medförde att den fick den antikvariska bedömningen fornlämning. Både husgrunden och källargrunden ligger strax utanför utredningsområdet. Inom utredningsområdet kunde inga lämningar skönjas.

Figur 15. I anslutning till ytorna H och I finns lägenhetsbebyggelser L1943:1904 (Baddet) och L1943:1992 (Stenhuset) med husgrunder samt diken och röjda ytor vid Baddet. Skala 1:2 000.

Figur 16. Husgrunden inom L1943:1992 har kraftiga stenmurar och har ovanligt nog tillhört ett torp från 1700-talet med namnet Stenhuset. Foto mot norr, Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Yta I Baddet

Ytan utgjordes i sin helhet av impedimentmark. Den östra delen övertäckas av en mindre väg som motsvarar den äldre landsvägen. Marken väster om vägen var tätt bevuxen med träd, buskar och sly. Öster om vägen fanns en granplantering, troligen på en äldre åker eller hage. Nivåerna låg mellan 27 och 29 m ö.h.

I den västra kanten av ytan finns lägenhetsbebyggelsen L1943:1904 som har den antikvariska bedömningen fornlämning (Fig. 15). I den norra delen av lämningen finns en husgrund efter ett

boningshus (9×6 m) med ett spisröse. I närheten finns en källargrund (yttre mått 8×8 m) med basanta stenmurar (Fig. 1(7)). Något längre söderut finns ytterligare en husgrund med spisröse och en uthusgrund (Göthberg 2021). Källargrunden låg inom utredningsområdet, medan den norra husgrunden låg inom området för den föregående utredningen. Vid utredningen visade det sig att det fanns diken och stenröjda ytor direkt öster om den norra husgrunden, vilka sannolikt är spår av odling nära huset. I övrigt påträffades inga lämningar inom det relativt steniga utredningsområdet.

Figur 17. Källargrund med kraftiga stenmurar inom L1943:1992 Stenhuset. Foto mot norr, Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Figur 18. Källargrund med bastanta stenmurar inom L1943:1904 Baddet. Foto mot väst, Hans Göthberg, Upplandsmuseet.

Utredning, etapp 2

Schaktgrävning

För utredningens etapp 2 var 15 lokaler och 4 KMR-lämningar utpekade i länsstyrelsens kravspecifikation. Till dessa kom ytterligare 3 lokaler

som identifierades vid utredningens etapp 1. Totalt ingick därmed 22 lokaler i utredningen etapp 2 (Fig. 19).

Lokal	Typ	Kommentar	Plats	Figur
1	Boplotsområde	L2022:2727	Nåsten	20
3	Boplotsområde	L2022:2728	Skärfälten	22
4	Gravar?	Ej möjligt att schakta p.g.a. träd	Skärfälten	22
5	Boplotsområde	L1941:3310, L2022:2732	Söderby	27
6	Gravar?	Ej möjligt att schakta p.g.a. träd	Lurbo	32
7	Utgår	Inga lämningar i schakt	Lund	33
8	Boplotsområde	L2022:2733, L2022:2735, L2022:2737, L2022:2739, L2022:2740	Lund	34
9	Boplotslämning övrig	L2022:2741 + 1 stolphål	Lund	34
10	Gravar?	Ej möjligt att schakta p.g.a. träd	Navesta	42
11	Boplotsområde, grav- och boplotsområde	L2022:2742, L2022:2743	Navesta	42
12	Gravfält	L2942:4162	Lund	42
13	Utgår	Inga lämningar i schakt	Bragby	48
14	Gravfält	L1942:4146, L2022:2752 + 2 stolphål	Bragby	48
15	Boplotsområde	L2022:2755, L2022:2757	Örtorpet	53
16	Utgår	1 stolphål	Brunna	62
18	Bytomt	L2022:2760	Brunna	58
19	Färdväg	L2022:3449	Lusbacken	53
20	Boplotsområde	L2922:2729, L2022:2730, L2022:2731	Skärfälten	22
L1941:4527	Lägenhetsbebyggelse	Utanför UO. Karterad	Söderby	27
L1940:5205	Avrättningsplats	Ej möjligt att schakta p.g.a. träd	Ulriksdal	32
L2020:10627	Bro	Uppgift om	Lund	33
L1943:4528	Gravfält	Inga lämningar i schakt	Säva	64

Figur 19. Lista över lokaler och lämningar som ingick i utredningens etapp 2, med resultat.

Fyra platser (Lokal 4, 6, 10, L1940:5205) vara be-
vuxna med träd i så hög grad att inga schakt kun-
de grävas, särskilt då praxis vid arkeologiska ut-
redningar är att inga träd fälls. På ytterligare två
platser (L1941:4527, L2020:10627) kom inga schakt
att grävas av andra skäl.

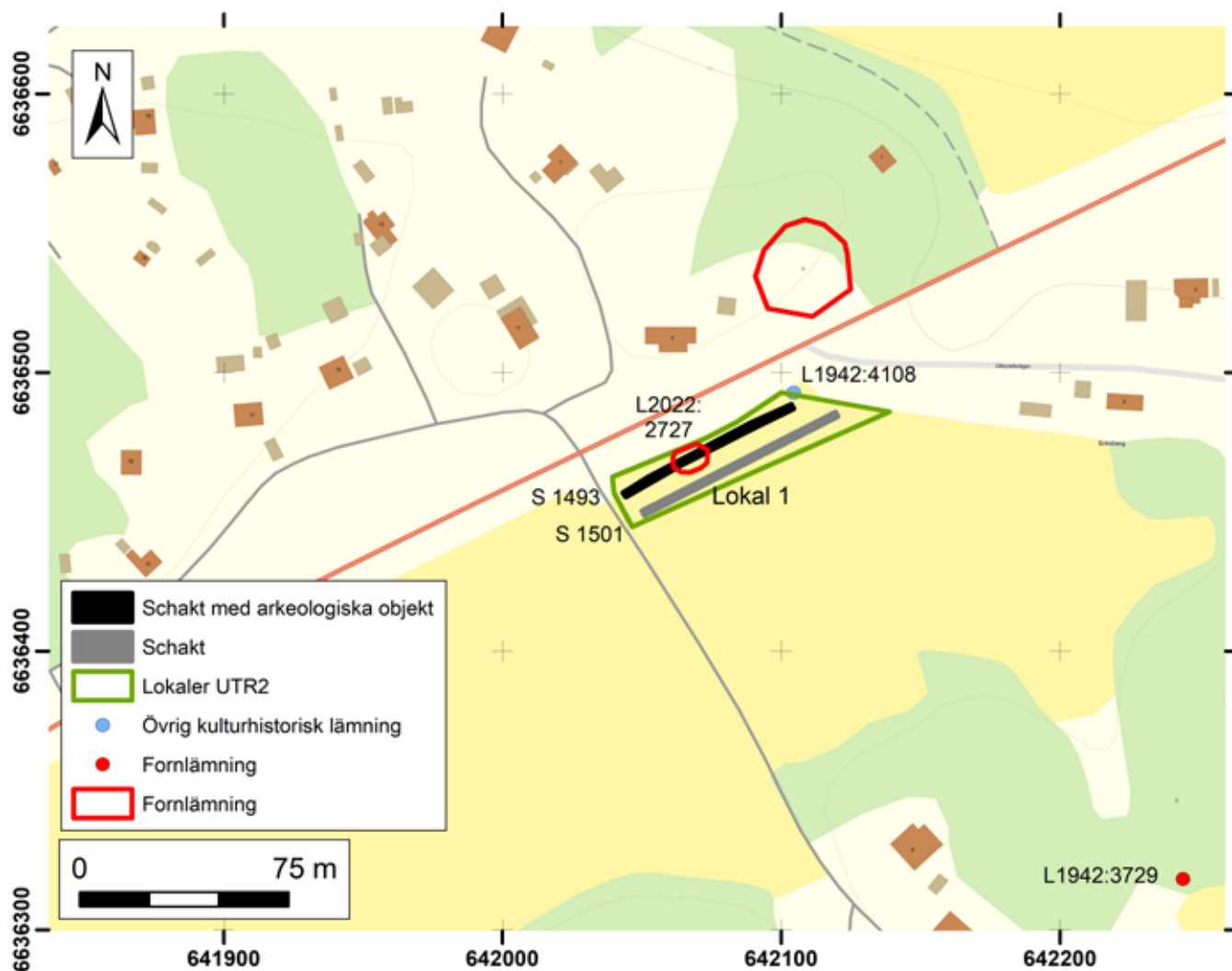
Inom de 16 lokalerna där schaktning gjordes upp-
gick den yta som var tillgänglig för schaktgrävning,
d.v.s. låg utanför befintlig väg, till sammanlagt 67
500 m². Inom dessa lokaler grävdes 84 schakt om
sammanlagt 6 142 m². Vid utredningen registrera-
des totalt 108 arkeologiska objekt inom lokalerna.
Schakten redovisas i Bilaga 2 och påträffade arke-
ologiska objekt i Bilaga 3.

På tre platser påträffades inga lämningar (Lokal 7,
13, gravfältet L1943:4528). Inom tolv lokaler påträf-
fades boplatslämningar i olika omfattning (Lokal 1,

3, 5, 8, 9, 11, 14, 15, 16, 18, 19, 20). Inom tre loka-
ler påträffades överodlade gravar – Lokal 11, 12/
L1942:4162, 14/L1942:4146. Vid Lokal 11 och Lokal
12 rörde det sig om brandgravar, medan det vid
Lokal 14 fanns avlånga nedgrävningar vilka skulle
kunna vara flatmarksgravar med skelett. Inom en
lokal påträffades rester av en färdväg (Lokal 19).

Lokal 1 Nåsten

Lokalen ligger i åkermark söder om väg 55. I an-
slutning till lokalen finns en fyndplats för en flint-
skrapa (L1942:4108). Dess belägenhet på en svag
förhöjning i åkermark och i övre kanten av en
sluttning mot Hågaån har setts som en topogra-
fisk indikation på ett boplatsläge. Nivåerna låg på
26–27 m ö.h. (Fig. 20).

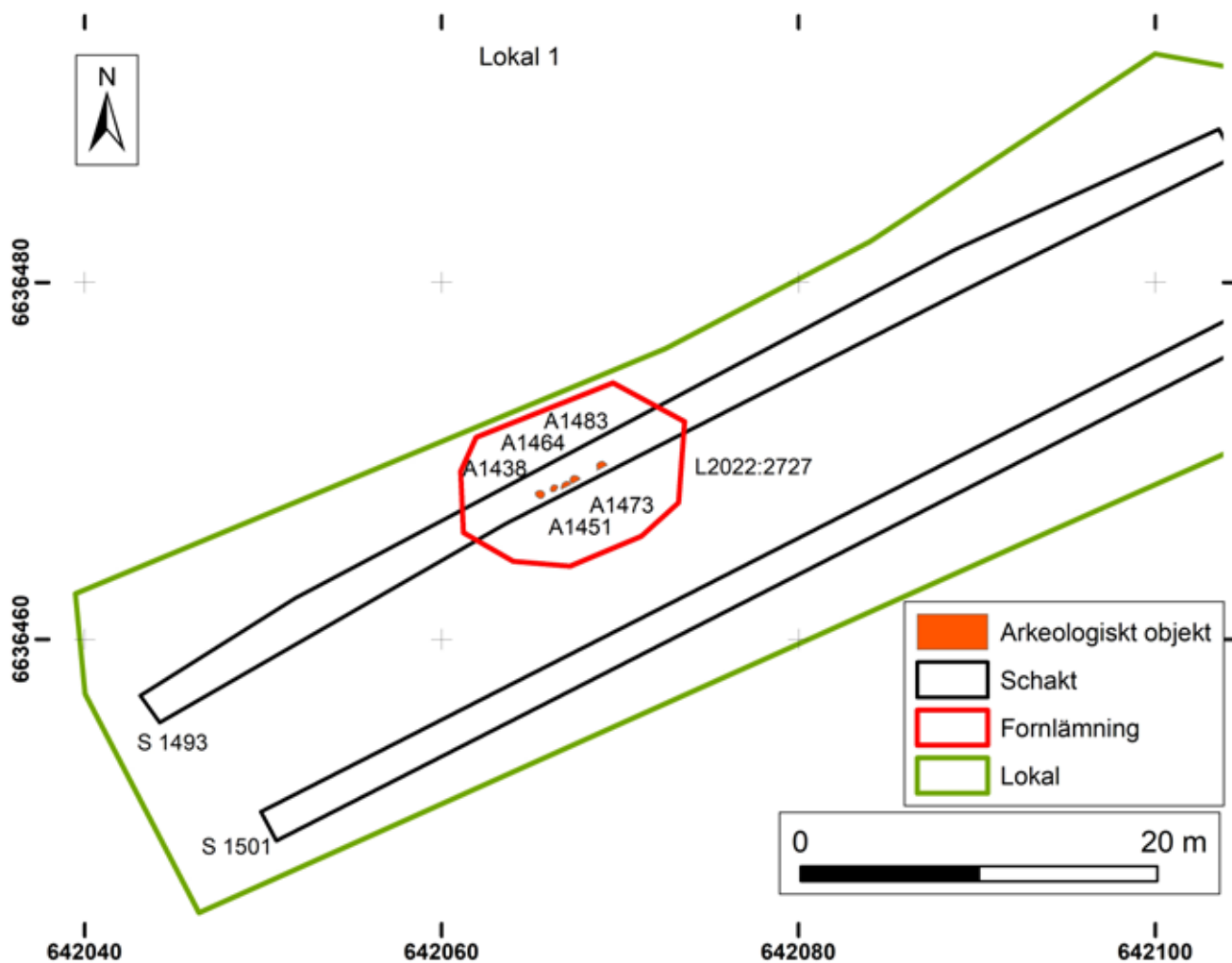

Figur 20. Översikt av Lokal 1 med schakt och fornlämningar i omgivningen. Skala 1: 2 500.

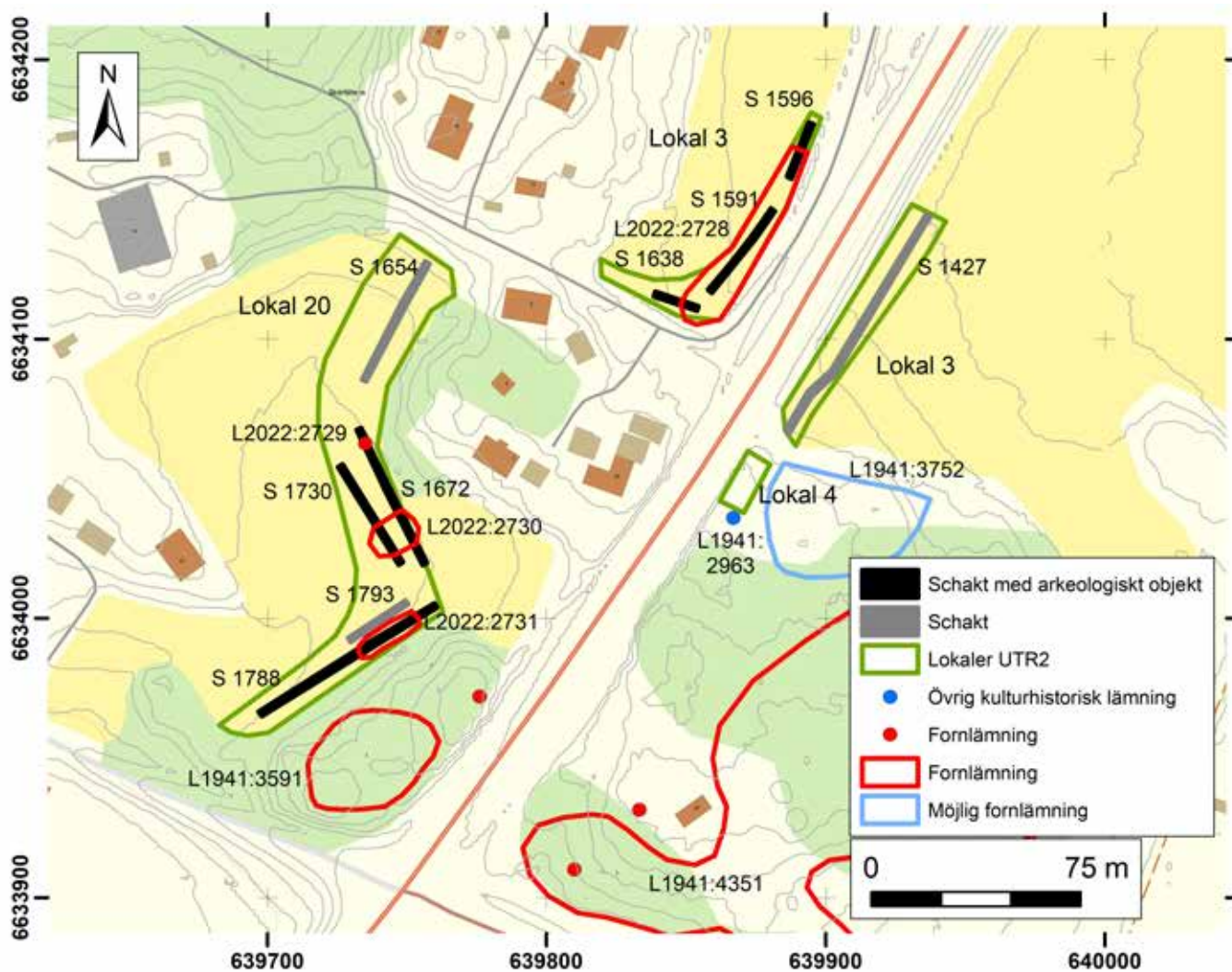
Två schakt grävdes (1493, 1501). Underlaget bestod av lera och särskilt längst i öster på en svag förhöjning fanns inslag av stenar. I schakt 1493 påträffades arkeologiska objekt i form av fem stolphål (A1438, A1451, A1464, A1473, A1483). De utgjorde en kort rad med 4 m längd. De utgör Boplatsområdet L2022:2727 (Fig. 21).

Att stolphålen bildade en rad tyder på att de ingår i en konstruktion, vilket skulle kunna vara en hägnad eller mindre byggnad. Att inga stolphål påträffades i det parallella schaktet kan tyda på att den möjliga konstruktionen var liten. I omgivningen finns enbart fåtaliga andra lämningar. Den uppgivna fyndplatsen för en flintskrapa (L1942:4108) ligger 40 m längre österut, varför sambandet med stolpraden är oklart. Avståndet till skärvtenshögen L1942:3729 är ännu större, och de har dessutom inget topografiskt samband. Möjligheten kan inte heller uteslutas att stolphålen tillhör historisk tid och är spår av odlingen kring den från 1600-talet belagda gården Nåsten.

fades i det parallella schaktet kan tyda på att den möjliga konstruktionen var liten. I omgivningen finns enbart fåtaliga andra lämningar. Den uppgivna fyndplatsen för en flintskrapa (L1942:4108) ligger 40 m längre österut, varför sambandet med stolpraden är oklart. Avståndet till skärvtenshögen L1942:3729 är ännu större, och de har dessutom inget topografiskt samband. Möjligheten kan inte heller uteslutas att stolphålen tillhör historisk tid och är spår av odlingen kring den från 1600-talet belagda gården Nåsten.

Figur 21. Inom Lokal 1 fanns fem stolphål i ett av schakten. De utgjorde boplatsområdet L2022:2727. Skala 1:400.

Figur 22. Översikt av Lokal 3, 4 och 20 med schakt och fornlämningar i omgivningen. Skala 1: 2 500.

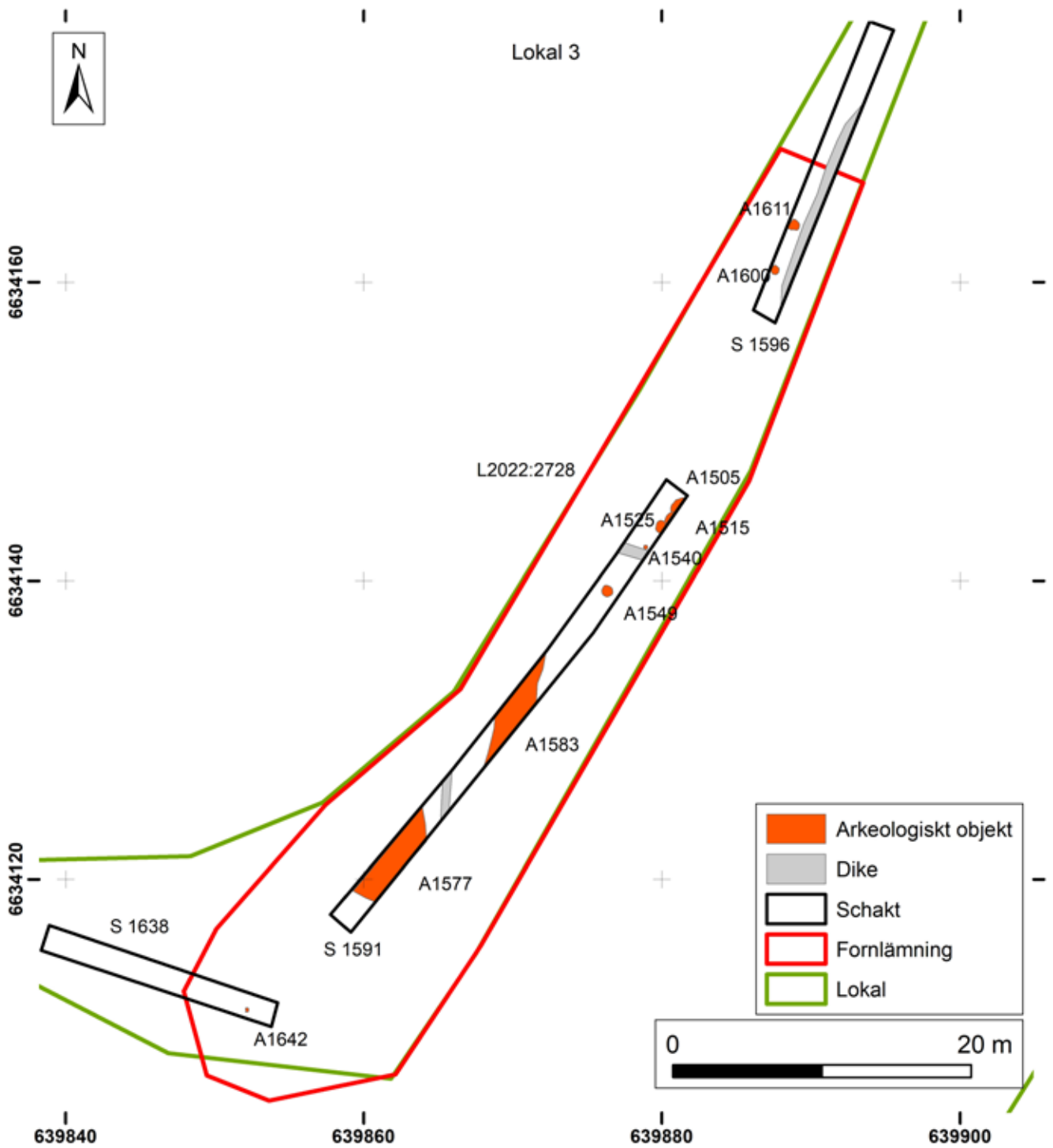
Lokal 3 Skärfälten

Lokalen ligger på båda sidor av väg 55 i odlingsmark, i närheten av grav- och boplatsoområdet L1941:3649. Den låg i den övre delen av en svag sluttning, vilket kan ses som en topografisk indikation på ett boplatsläge. Nivåerna låg på 27–32 m ö.h. (Fig. 22) I anslutning till lokalen på den norra sidan av vägen har det dessutom funnits en backstuga enligt en karta från 1722.

På den södra sidan av väg 55 grävdes ett schakt. Underlaget utgjordes av lera och morän. Inga spår av äldre lämningar påträffades i schaktet, däremot två diken.

På den norra sidan av vägen grävdes tre schakt (1591, 1596, 1638). Underlaget utgjordes av lera med varierat inslag av grus och stenar. I schaktet påträffades fem härदार (A1505, A1515, A1525, A1540, A1549), två nedgrävningar (A1600, A1611), ett stolphål (A1642) och ett sotigt lager med rikligt med skärvsten (A1577). Dessutom påträffades en möjlig väg (A1583) med inslag av lera, grus, stenar, skärvsten och tegel. Inslaget av tegel skulle kunna vara påverkan från ett närbeläget torp eller backstuga som avbildas på en karta från 1722 (Fig. 10). Lämningarna har registrerats som Boplatsoområde L2022:2728 (Fig. 23, 24).

Figur 23. Inom Lokal 3 fanns fem härdar, två nedgrävningar, ett stolphål och ett skärvstenslager (A1577) i schakten. De ingick i boplotsområdet L2022:2728. Skala 1:400.

Figur 24. I Lokal 3 fanns boplatslämningar med härdar och ett lager med skärvsten, här schakt 1591. Foto mot sydväst, Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Lokal 4

Lokalen låg intill Lokal 3 på den södra sidan av väg 55, på impedimentet med grav- och boplatsområdet L1941:3649 och nära lägenhetsbebyggelsen L1941:3752, samt naturbildningen L1941:2963, en s.k. suptall (Fig. 22). Nära skärningskanten mot väg 55 finns en yta med upplagd skarpkantad odlingssten. I dess södra kant finns rundade stenar som möjligen skulle kunna indikera att det finns övertäckta stensättningar.

Utredningsområdet var 9,5 m brett. Ytan med upplagda stenar var bevuxen med flera lövträd och en gran. Detta gjorde att schaktning eller maskinell plockning av sten riskerade att skada träden. Av detta skäl grävdes inga schakt.

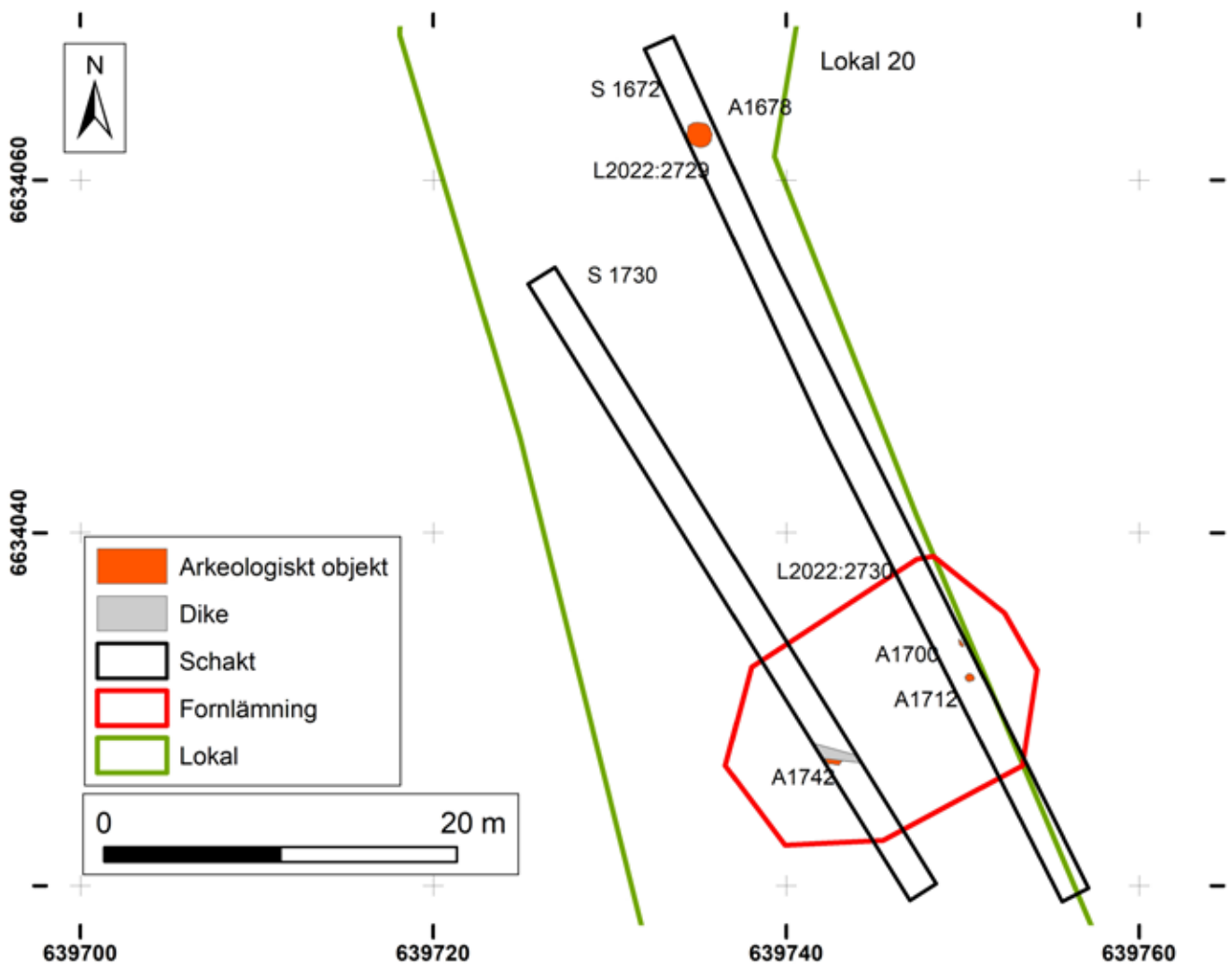
Lokal 20 Skärfälten

Platsen låg på den norra sidan av väg 55 vid Skärfälten strax norr om gravfältet L1941:3591. Ytan utgjordes av odlingsmark, där skärvsten observe-

rats vid den kompletterande utredningen etapp 1. Den låg i sluttning med nivåer på 29–31 m ö.h. (Fig. 22).

Fem schakt grävdes (1654, 1672, 1730, 1778, 1792). Underlaget utgjordes av lera, med inslag av enstaka stenar. Glest spridda i schakten fanns tre härdar (A1678, A1700, A1712), en nedgrävning (A1742) och fyra stolphål (A1751, A1760, A1768, A1778). Stolphålet A1778 hade en avvikande fyllning jämfört med de andra stolphålen och skulle kunna vara sentida. Den glesa spridningen av de arkeologiska objekten medför att de är fördelade på två Boplatsområden, L2022:2730 (A1700, A1712, A1742) och L2022:2731 (A1751, A1760, A1768), samt en Boplatslämning övrig, L2022:2729 (A1678) (Fig. 25, 26).

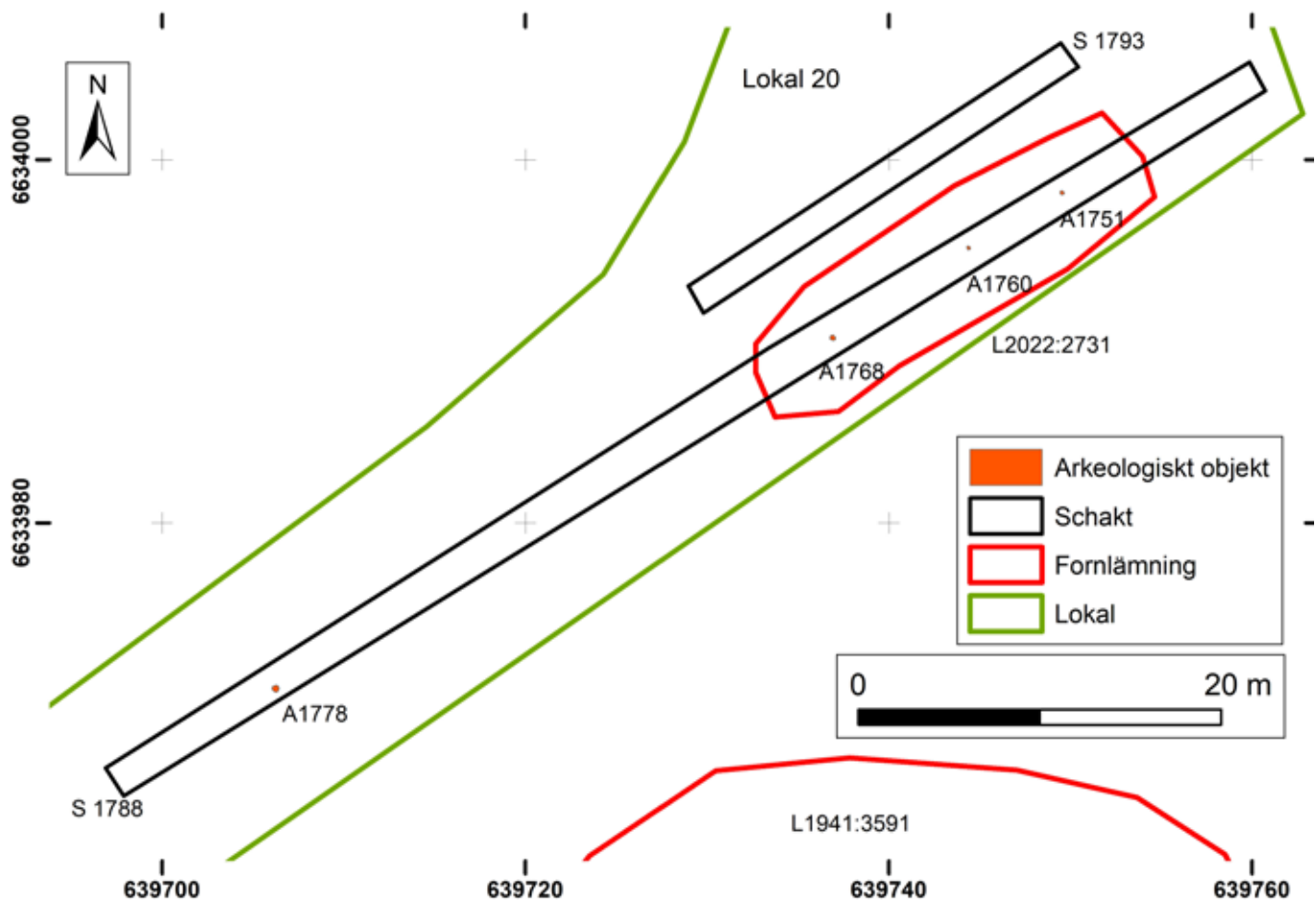

Figur 25. Inom den norra delen av Lokal 20 finns tre härdar och en nedgrävning i schakten. Dessa har benämnts boplatsområdet L2022:2730. Skala 1:400.

Det finns en skillnad mellan lämningarnas beståndsdelar eftersom Boplatsområdet L2022:2730 består av härdar och en nedgrävning, samt att Boplatslämning övrig L2022:2729 består av en härd. De är därmed spår av eldningsanknutna verksamheter. Däremot består Boplatsområdet L2022:2731

av stolphål som stod på en något gles rad och skulle kunna vara spår av en hägnad. Eftersom stolphålen dessutom står parallellt med kanten mellan åker och impediment skulle hägnaden ha kunnat avgränsat åkern.

Figur 26. Inom den södra delen av Lokal 20 fanns fyra stolphål i ett av schakten. Dessa har fått beteckningen boplatssområde L2022:2731. Skala 1:400.

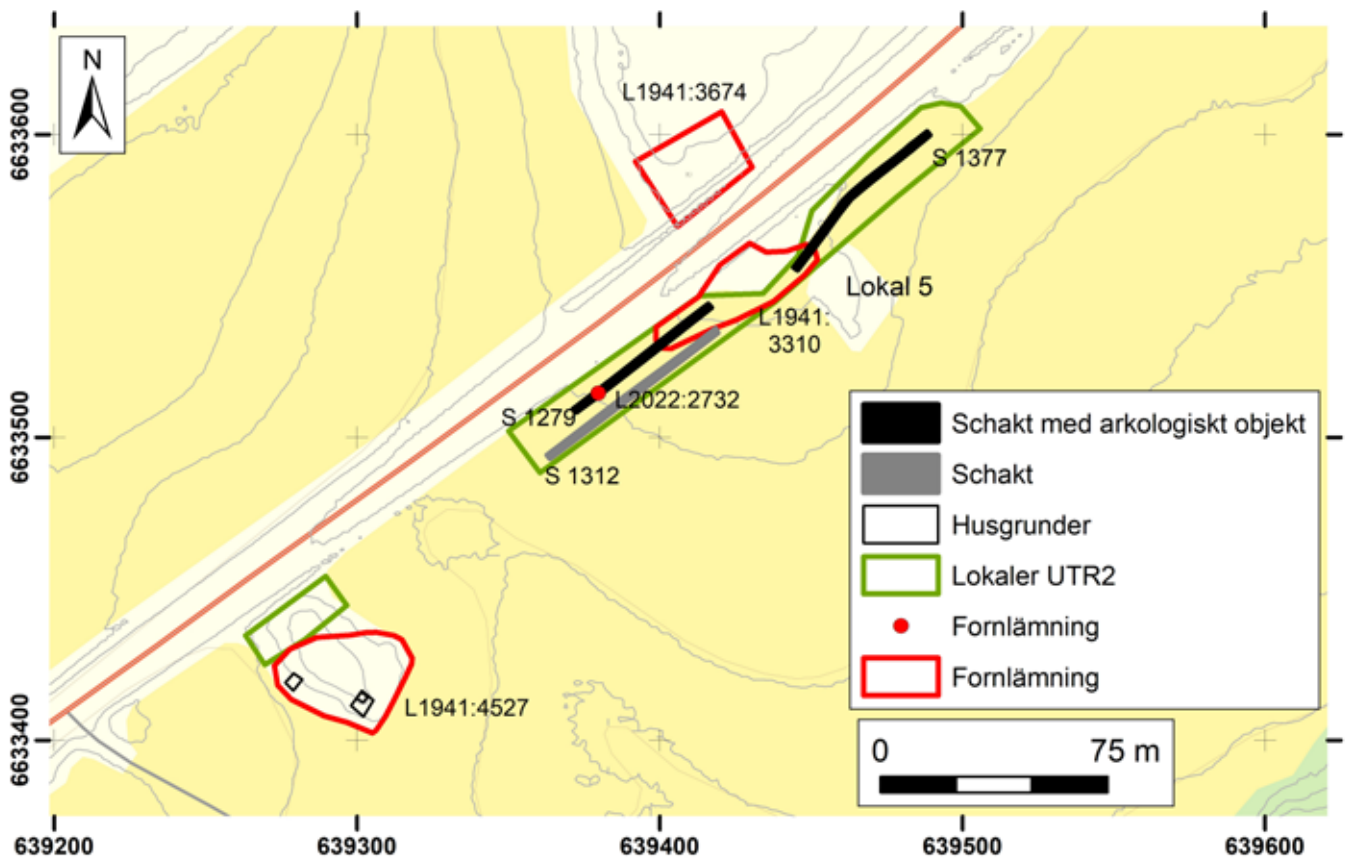
Lokal 5 Söderby

På den södra sidan av väg 55 låg Lokal 5 i odlingsmark (Fig. 19). På platsen har skärvtenshögen L1941:3310 undersökts och borttagits 1974. Anslutningen till skärvtenshögen och läget på en svag förhöjning skulle kunna indikera ett boplatssläge. Nivåerna låg på 25–27 m ö.h. (Fig. 27, 28).

Tre schakt grävdes, varav två (1279, 1312) väster om platsen för skärvtenshögen och ett (1377) öster därom. Underlaget i schakten bestod av lera. I omgivningen till skärvtenshögen fanns inslag av stenar i leran och enstaka uppstickande berghällar.

I den västra och lågt belägna delen av schakt 1279 påträffades härden A1269. I den östra delen av samma schakt påträffades härden A1292 och stolphålet A1300. I schakt 1377 påträffades stolphålen A1359 och A1366. Med undantag för A1269 låg de arkeologiska objekten inom 20 m från platsen för den undersökta skärvtenshögen. De bildar därför tillsammans med skärvtenshögen Boplatssområdet L1941:3310. Den lite avsidet belägna härden A1269 ingår i Boplatsslämning övrig, L2022:2732 (Fig. 29, 30).

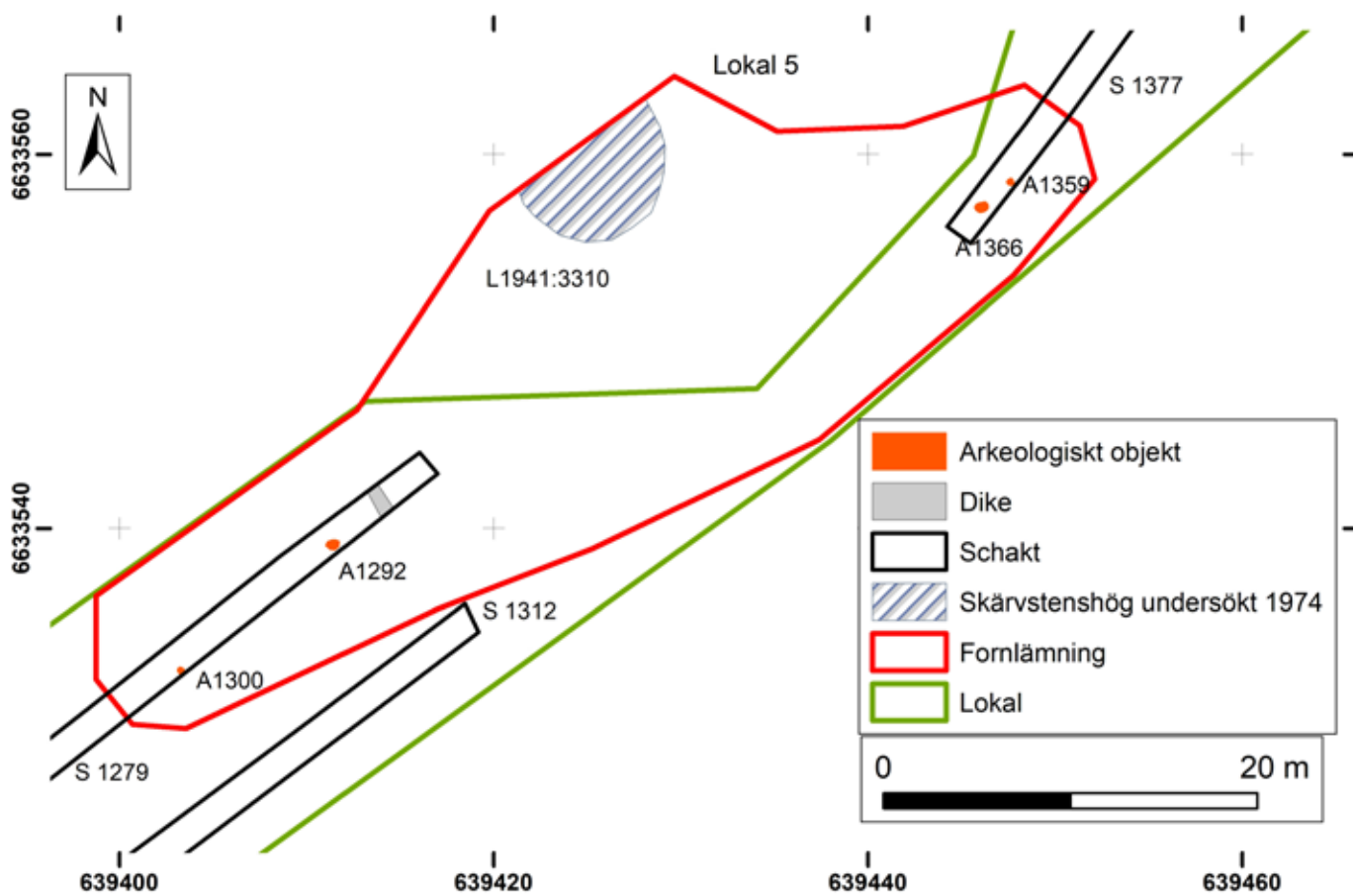

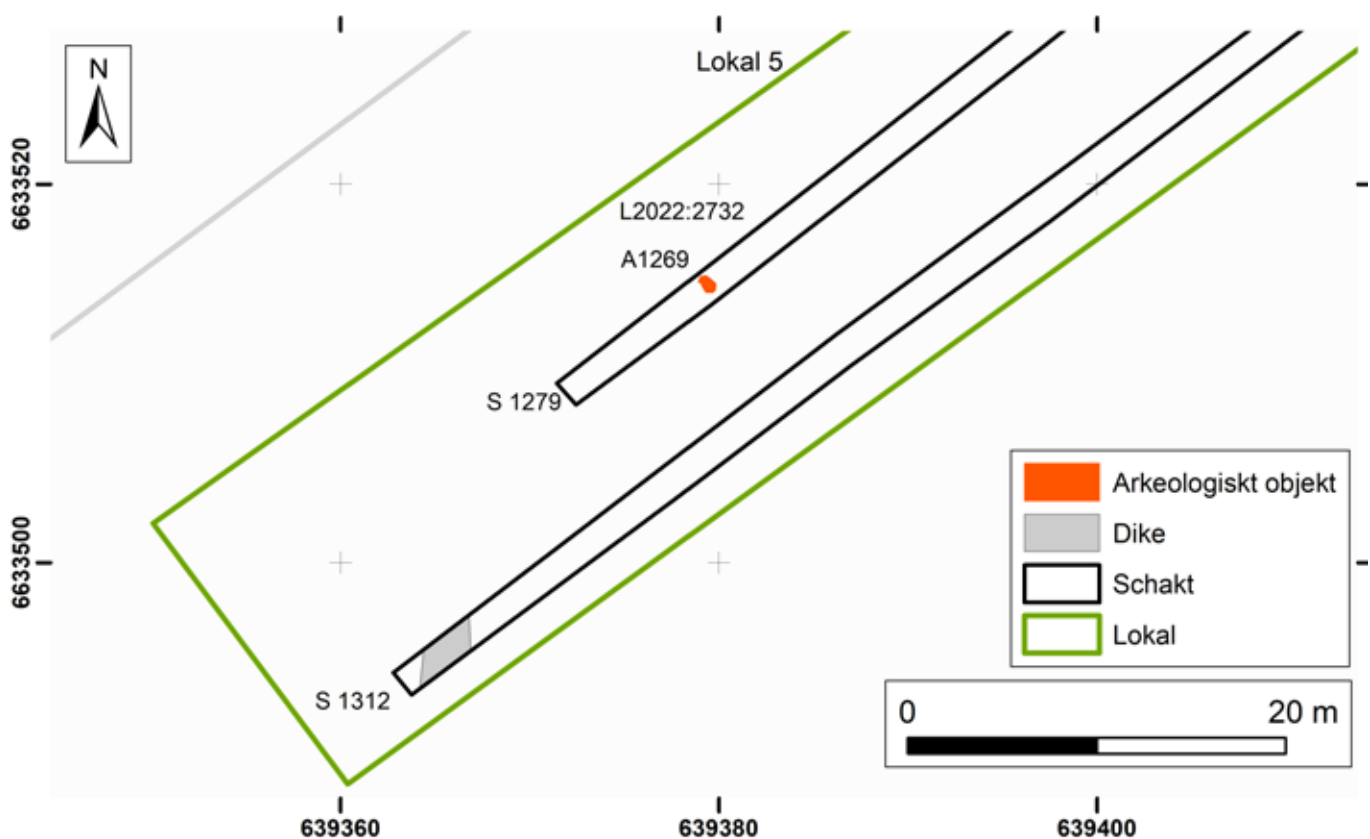
Figur 27. Översikt av Lokal 5 och L1941:4527 Stortorpet med schakt och fornlämningar i omgivningen. Skala 1: 2 500.

Figur 28. Lokal 5 låg på en svag förhöjning invid en liten åkerholme bevuxen med några träd. På åkerholmen har en skärvstenshög (L1941:3310) tidigare undersökts. Här visas ytan innan schaktningen inleddes. Foto mot nordost, Andreas Hennius, Upplandsmuseet.

Figur 29. Inom den centrala delen av Lokal 5 fanns en härd och tre stolphål i schakt nära platsen för en undersökt skärvtenshög. Lokaliseringen av skärvtenshögen bygger på en rektifiering av en plan från undersökningsrapporten (Söderberg 1980). Skala 1:400.

Figur 30. I den västra delen av Lokal 5 fanns en härd (A1269) i ett av schakten. Skala 1:400.

Att härd och stolphål låg relativt nära platsen för skärvtenshögen inom L1941:3310 innebär att de kan ses som del av en aktivitetsyta invid skärvtenshögen. Förekomsten av stolphål, varav flera med en storlek omkring 0,5 m, tyder på att det kan ha funnits konstruktioner som hägnader ställningar eller byggnader. Därtill har det funnits eldningsverksamhet, både invid skärvtenshögen och på avstånd att döma av den avsides och något lägre belägna härden i L2022:2732.

L1941:4527 Stortorpet

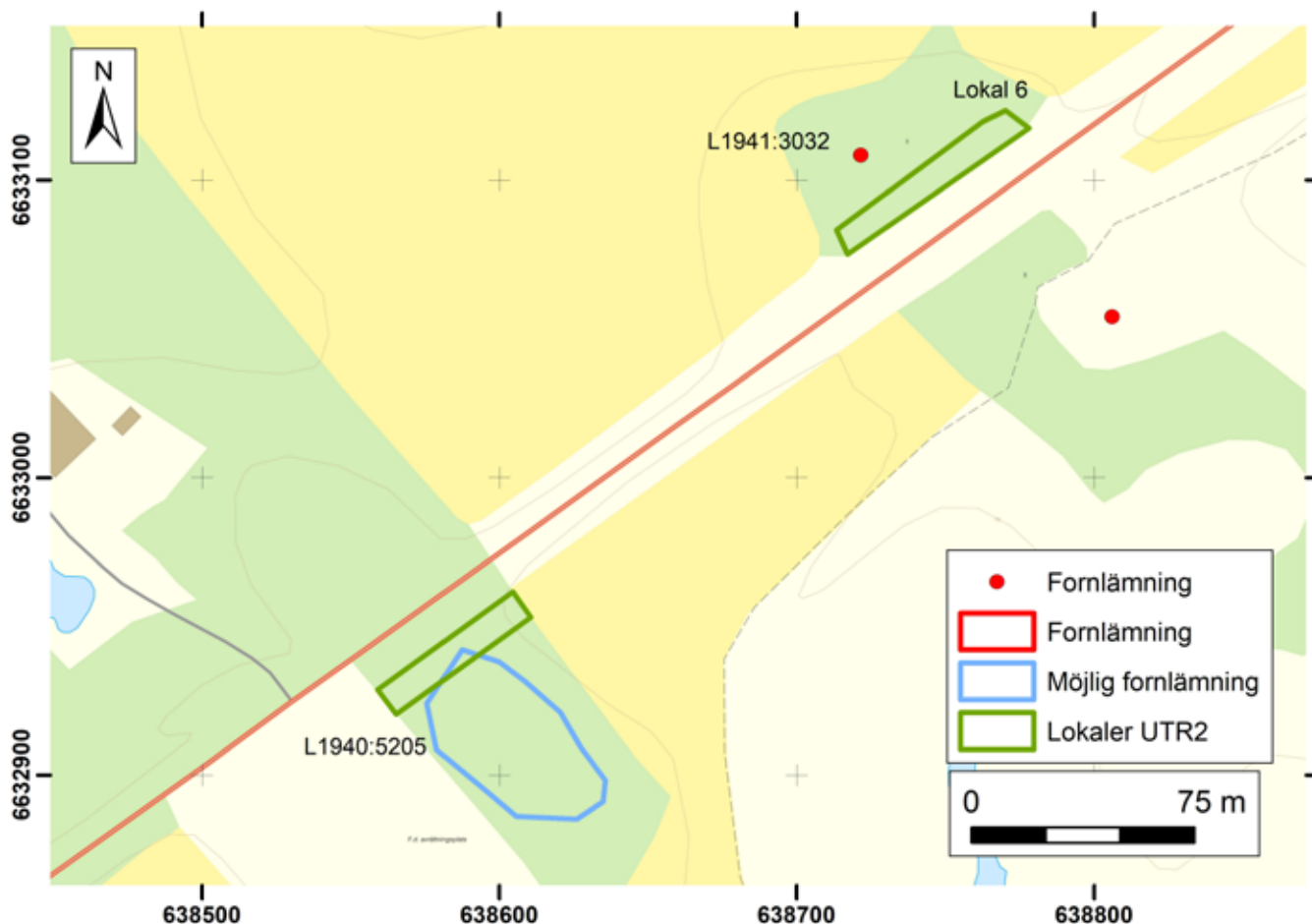
På platsen tangeras den norra kanten av lämningen L1941:4527, vilken utgör en lägenhetsbebyggelse på en åkerholme (Fig. 27). Enligt KMR ska en husgrund med rest av murstock finnas. Enligt kartor från 1700- och 1800-talet fanns backstugan Stortorpet på platsen. Vid utredningen 2020 kunde

inga lämningar urskiljas, varför de bedömdes ha blivit övertäckta i likhet med L1941:3674 på den norra sidan av väg 55 (Göthberg 2021). Vid utredningen 2022 visade det sig att lämningarna snarast hade skymts av högt gräs. På den södra änden av åkerholmen kunde en husgrund med spisröse identifieras (Fig. 31). Dessutom identifierades en jordkällare 20 m västnordväst om husgrunden på åkerholmens västra sida. Båda låg därmed utanför utredningsområdet. Den del av åkerholmen som inföll inom utredningsområdet utgjordes på krönet och den östra sidan till stor del av berg i dagen. På den västra sidan av åkerholmen fanns rikligt med övertorvade och övermossade stenar. Inga tecken fanns på eventuell bebyggelse. Stenarna låg dessutom så pass tätt att det var svårt att gräva något schakt. Eftersom utredningsområdet utgjordes av berg i dagen och tätt liggande sten, samt att lämningarna av lägenhetsbebyggelsen låg utanför utredningsområdet, grävdes inget schakt på impedimentet.

Figur 31. Husgrunden inom L1941:4527 har en tydligstensyll mot väster och söder. I bakgrunden syns spisröset. Foto mot norr Andreas Hennius, Upplandsmuseet.

Figur 32. Översikt av Lokal 6 och L1940:5205, en avrättningsplats, med fornlämningar i omgivningen. Skala 1: 2 500.

Lokal 6

Lokalen var belägen på en trädbevuxen åkerholme norr om vägen. Indraget 25 m från vägskärningen och 15 m utanför utredningsområdet finns sten-sättningen L1941:3032 (Fig. 32). Mellan denna och skärningen för vägen finns formationer som vid utredningen 2020 bedömdes kunna vara indikationer på ytterligare gravar (Göthberg 2021). Denna bedömning kvarstår, men indikationerna låg på något avstånd från vägslänten. Utan att ta ned träd var det dock svårt att få upp en grävmaskin på åkerholmen, varför ingen grävinsats gjordes.

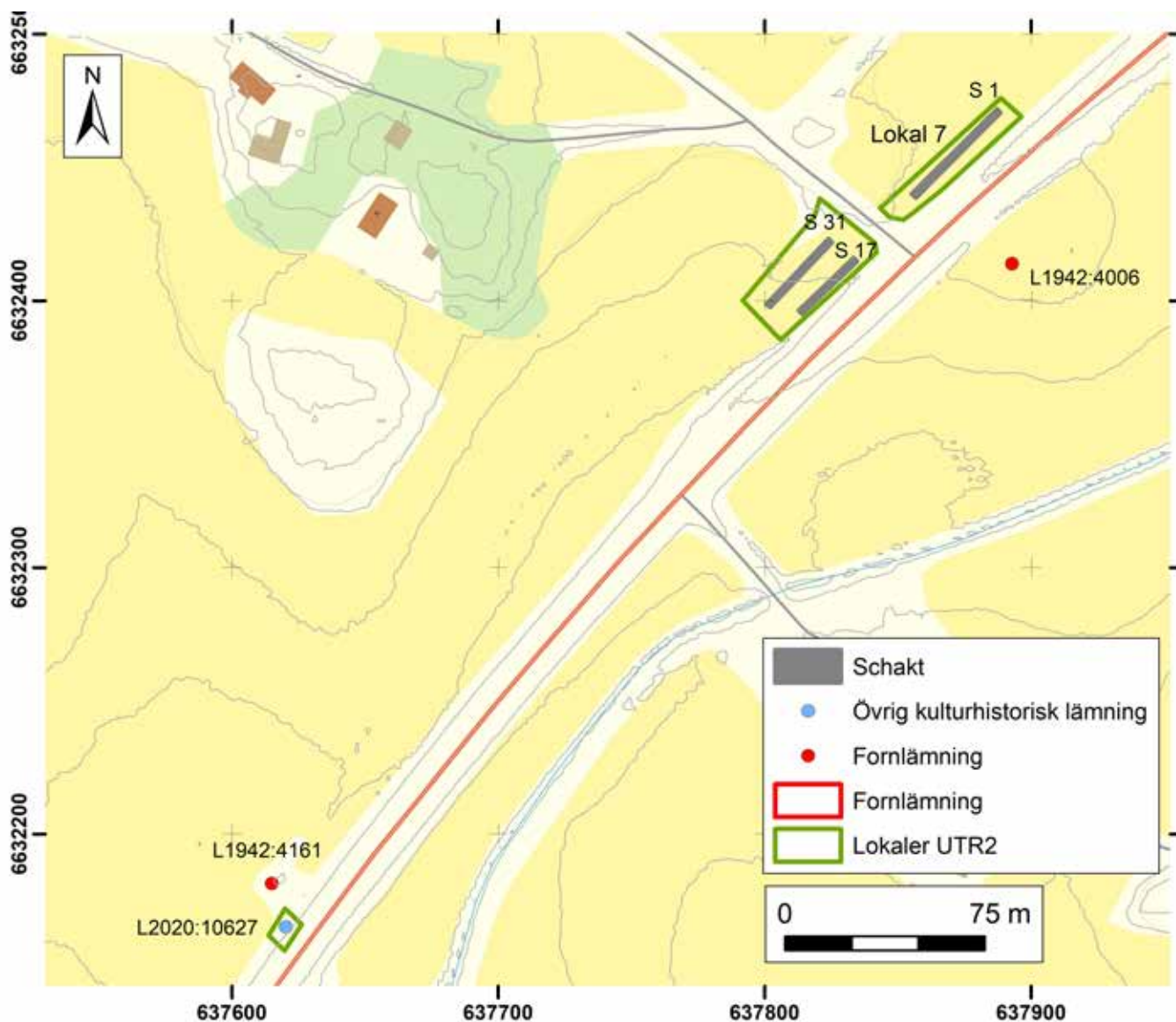
L1940:5205

På platsen berörde utredningsområdet den norra kanten av lämningen L1940:5205, vilken är en avrättningsplats enligt kartor från 1600- och 1700-talet (Fig. 32). Inga synliga lämningar finns av verksamheterna på avrättningsplatsen utan dess lokalisering bygger på att äldre kartor visar en symbol för en avrättningsplats. Den 10 m breda yta som ingick i utredningsområdet var mycket tätt bevuxet med främst granar. Det var därför inte möjligt att gräva några schakt utan att träd avverkades.

Lokal 7 Lund

Den del av Lokal 7 som sökschaktades låg på den västra sidan av väg 55 och utgjordes av åkermark. På den östra sidan av vägen ligger skärvstenshögen L1942:4006, kring vilken det finns rikligt med skärvsten. Närheten till skärvstenshögen och skärvstensförekomsten i åkermarken sågs som en indikation på att det kunde finnas ett boplatssläge även på den västra sidan av vägen. Nivåerna låg på 24–25 m ö.h. (Fig. 33).

Inom ytan grävdes tre schakt (1, 17, 31). Underlaget utgjordes av lera med enstaka stenar. Inga äldre lämningar påträffades. Det innebär att möjliga verksamheter kring skärvstenshögen L1942:4006 inte har sträckt sig eller bevarats på den västra sidan av väg 55. Däremot finns grus och asfaltsfragment som visar på den vägsträckning som var i bruk in på 1950-talet.

Figur 33. Översikt av Lokal 7 och L2020:10627 med schakt och fornlämningar i omgivningen. Skala 1: 2 500.

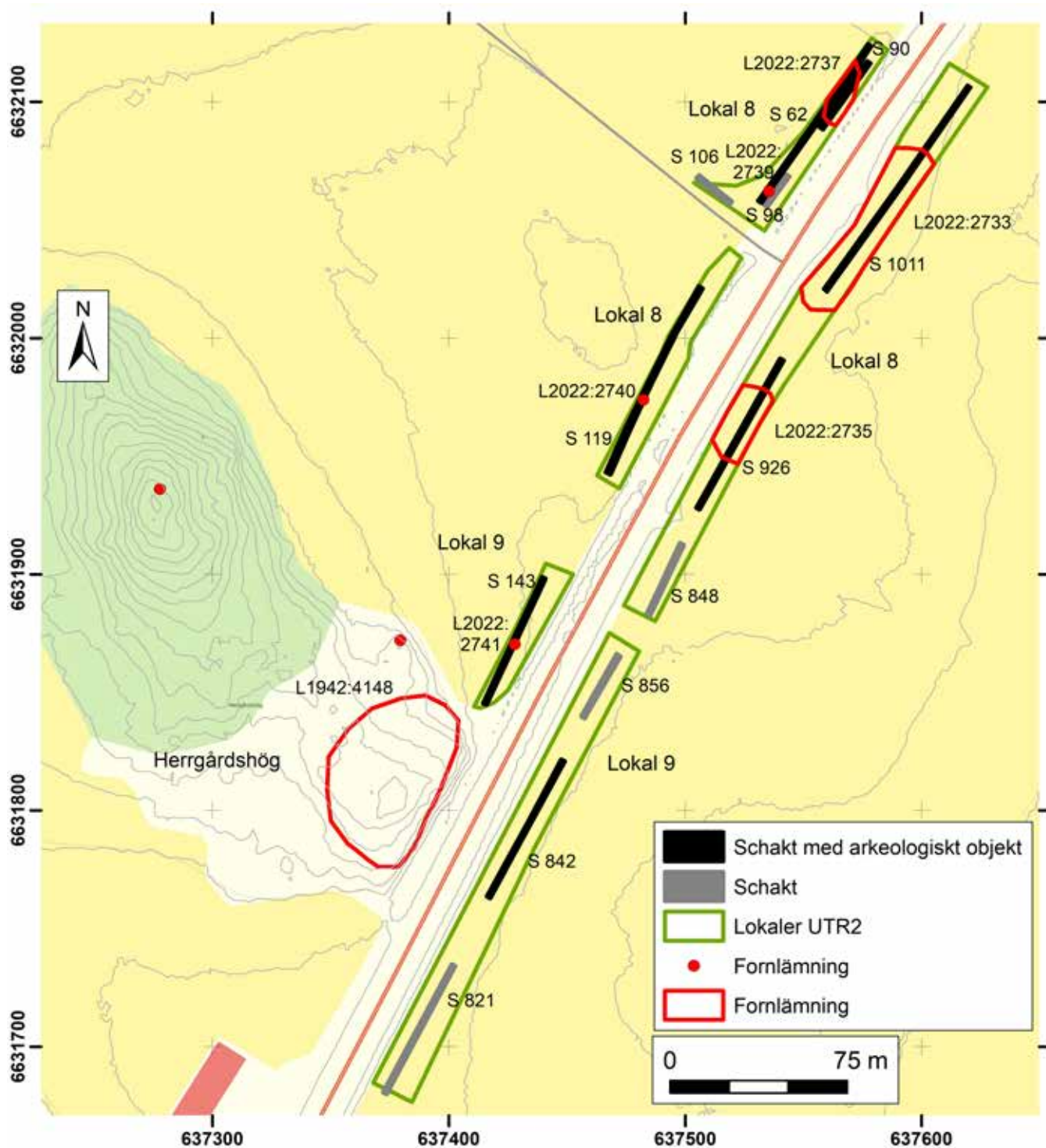
L2020:10627

Vid utredningen 2020 påträffades vad som uppfattades som en stenläggning (Fig. 33). Äldre kartor från 1700- och 1800-talen visar att det på platsen funnits en mindre bro för landsvägen. En granskning visade att vägen har haft samma sträckning ännu på 1950-talet. Under 1900-talets första hälft bör vägen ha byggts om och förstärkts för att bära de allt tyngre fordonen. Stenarna hör därför sannolikt istället samman med dessa sentida för-

stärkningar av vägen. Av detta skäl gjordes ingen maskingrävning. I KMR har lämningen ändrats till Bro, uppgift om.

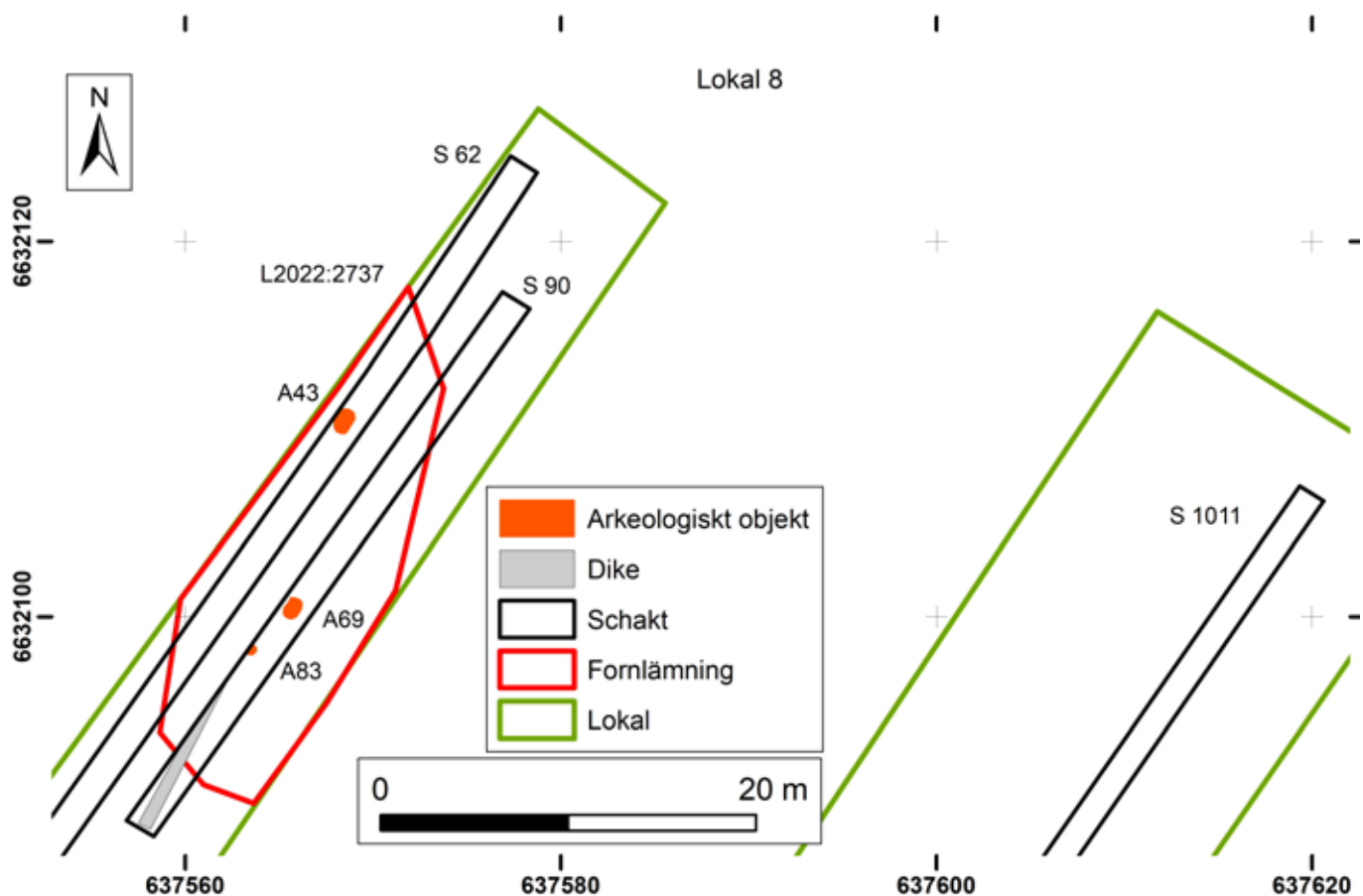
Lokal 8 Lund

Lokalen utgjordes av tre områden på båda sidor av väg 55. Skärvsten har setts i åkermarken, vilket antyder ett boplatsläge. I åkermarken fanns två förhöjningar åtskilda av en svacka. Nivåerna låg på 22–24 m ö.h. (Fig. 34).

Figur 34. Översikt av Lokal 8 och Lokal 9 med schakt och fornlämningar i omgivningen. Skala 1: 2 500.

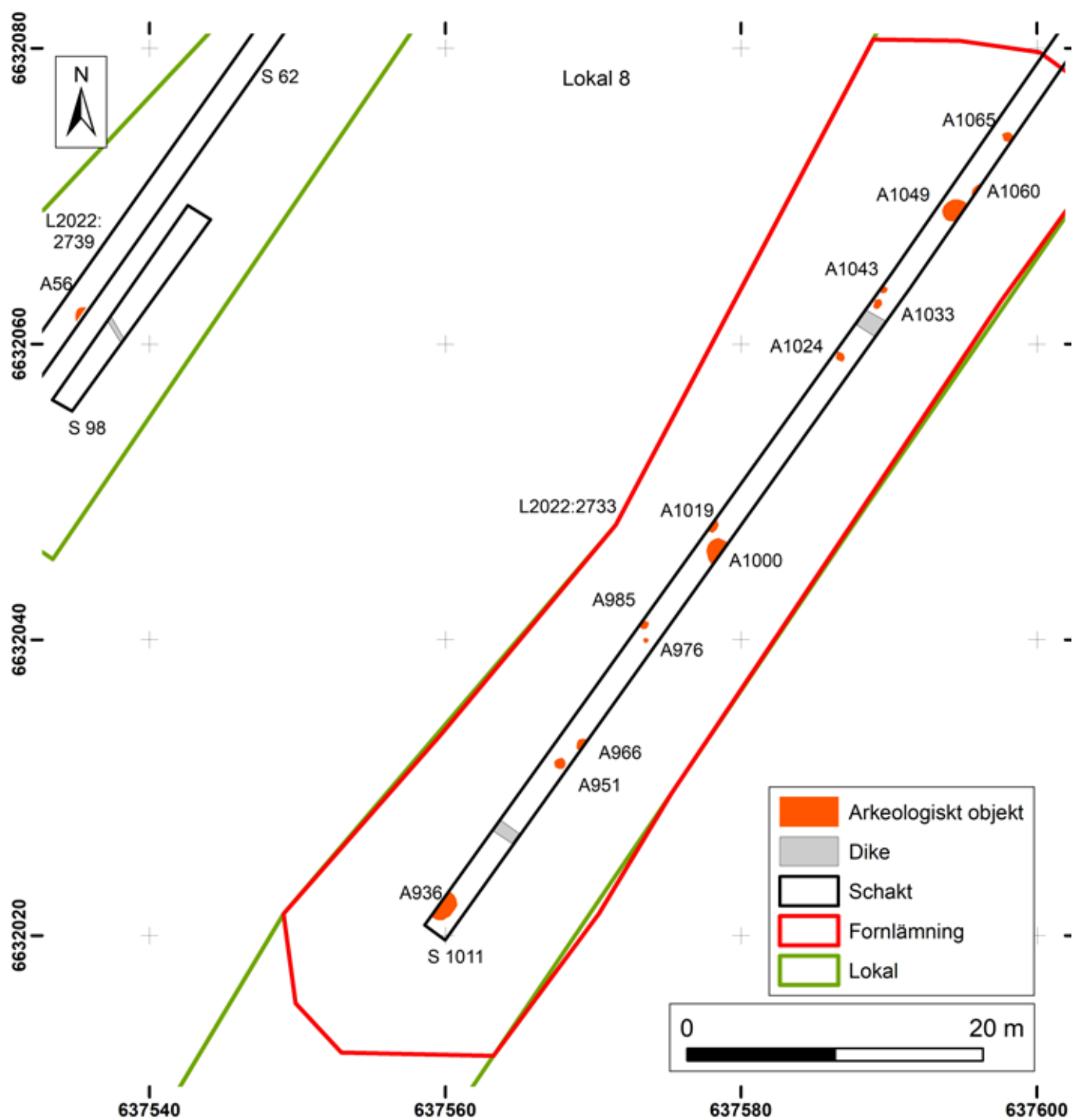

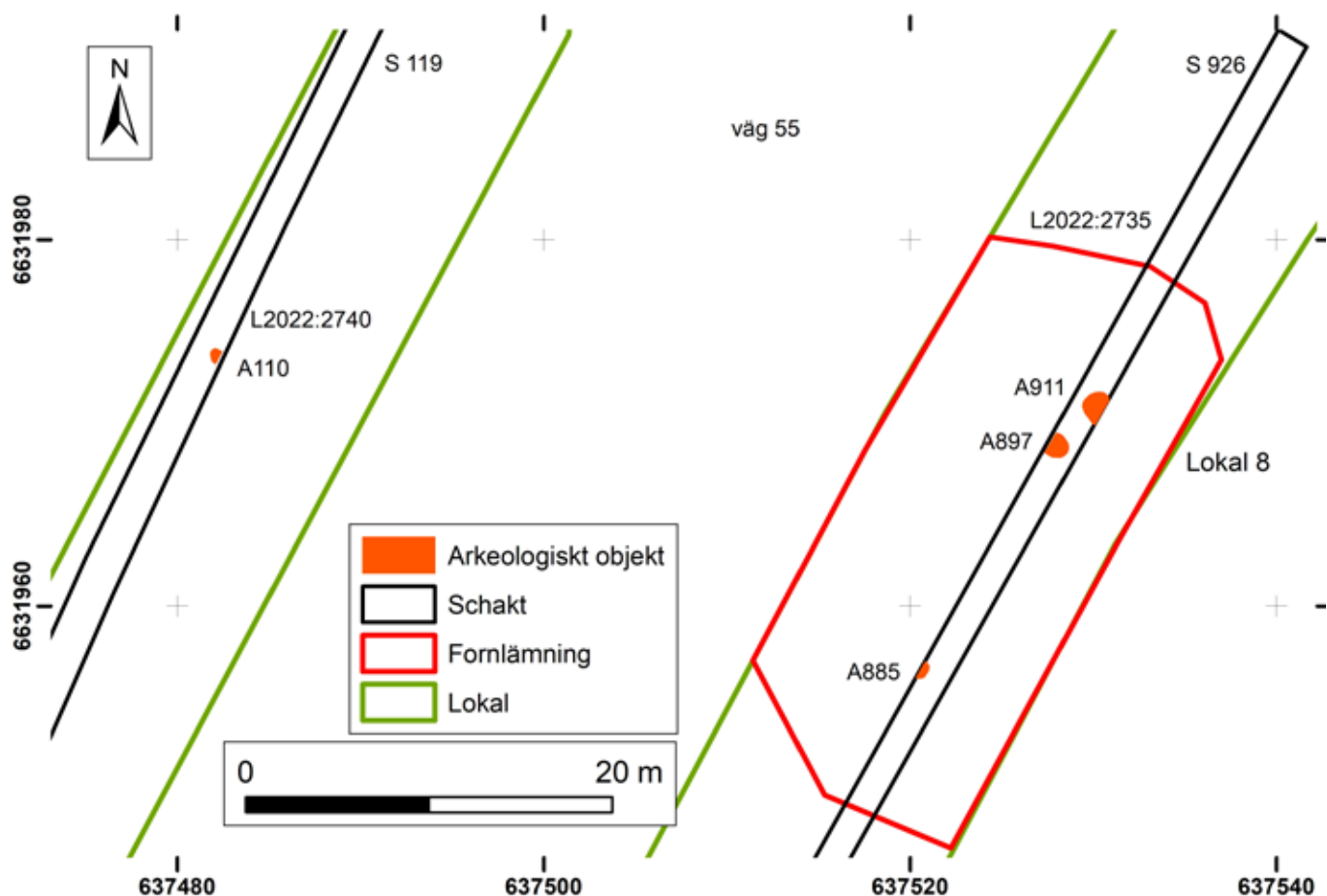
Figur 35. I den norra delen av Lokal 8 fanns i schakten tre härdar som ingick i Boplatsoområdet L2022:2737. Skala 1:400.

På den västra sidan av vägen grävdes fem schakt (62, 90, 98, 106, 119) (Fig. 35, 36, 37). Underlaget utgjordes av lera. I schakten påträffades fyra härdar (A43, A56, A69, A83, A110) och ett stolphål (A83). Stolphålet hade både stenskonung och fragment av bevarat trä. Utifrån placeringen har de fördelats på Boplatsoområdet L2022:2737 (A43, A69, A83) och två Boplatslämning övrig, L2022:2739 (A56) samt L2022:2740 (A110).

På den östra sidan av vägen grävdes tre schakt (848, 926, 1011). Underlaget bestod av lera. Där påträffades åtta härdar (A885, A897, A911, A936, A1000, A1019, A1049, A1060). Flera av härdarna hade avsevärda dimensioner, med 1,3-2,1 m. storlek. Härdarna låg i två grupper. Den södra gruppen bestod av A885, 897 och 911. Återstoden av härdarna ingick i den norra gruppen, där det också fanns åtta stolphål (A951, A966, A976, A985, A1024, A1033, A1043, A1065). Belägenheten innebär också att lämningarna har fördelats på två boplatsoområden, varav L2022:2735 bestod av härdarna A885, A897, A911. I Boplatsoområdet L2022:2733 ingick återstoden av de arkeologiska objekten, d.v.s. fem härdar och åtta stolphål.

Figur 36. I den mellersta delen av Lokal 8 i ett schakt fanns fem härdar och åtta stolphål som ingick i Boplatsoområdet L2022:2733. Skala 1:400.

Figur 37. I den södra delen av Lokal 8 fanns härden A110 på den västra sidan av väg 55 och tre härdar (A885, 897, 911) på den östra sidan. De ingår i Boplatsslämning övrig L2022:2740 respektive Boplatsområde L2022:2735. Skala 1:400.

Jämförs lämningarna på båda sidor av vägen med den lokala topografin framgår att de är fördelade på två flacka förhöjningar, vilka åtskiljs av en svacka. Nivåskillnaderna är inte stora, enbart omkring 1 m, men ändå märkbara. Noterbart är att lämningarna inte låg på krönen, utan i den övre delen av sluttningen.

På den norra förhöjningen finns boplatsområdena L2022:2733, L2022:2737 och boplatsslämningen övrig L2022:2739. Tyngdpunkten sett till antalet arkeologiska objekt ligger på den östra sidan av vägen, d.v.s. inom L2022:2733 (Fig. 38). Den består dessutom både av härdar och stolphål. Ett enstaka stolphål finns även inom L2022:2737. Stolphålen var relativt många och hade relativt stora mått, samt ibland stenskoning och bevarat trä. Tillsammans skulle det kunna tyda på att de har ingått i hus. Härddarna hade varierad storlek, där de allra största var 1–2 m stora, vilket bör tyda på eldningsverksamhet utomhus.

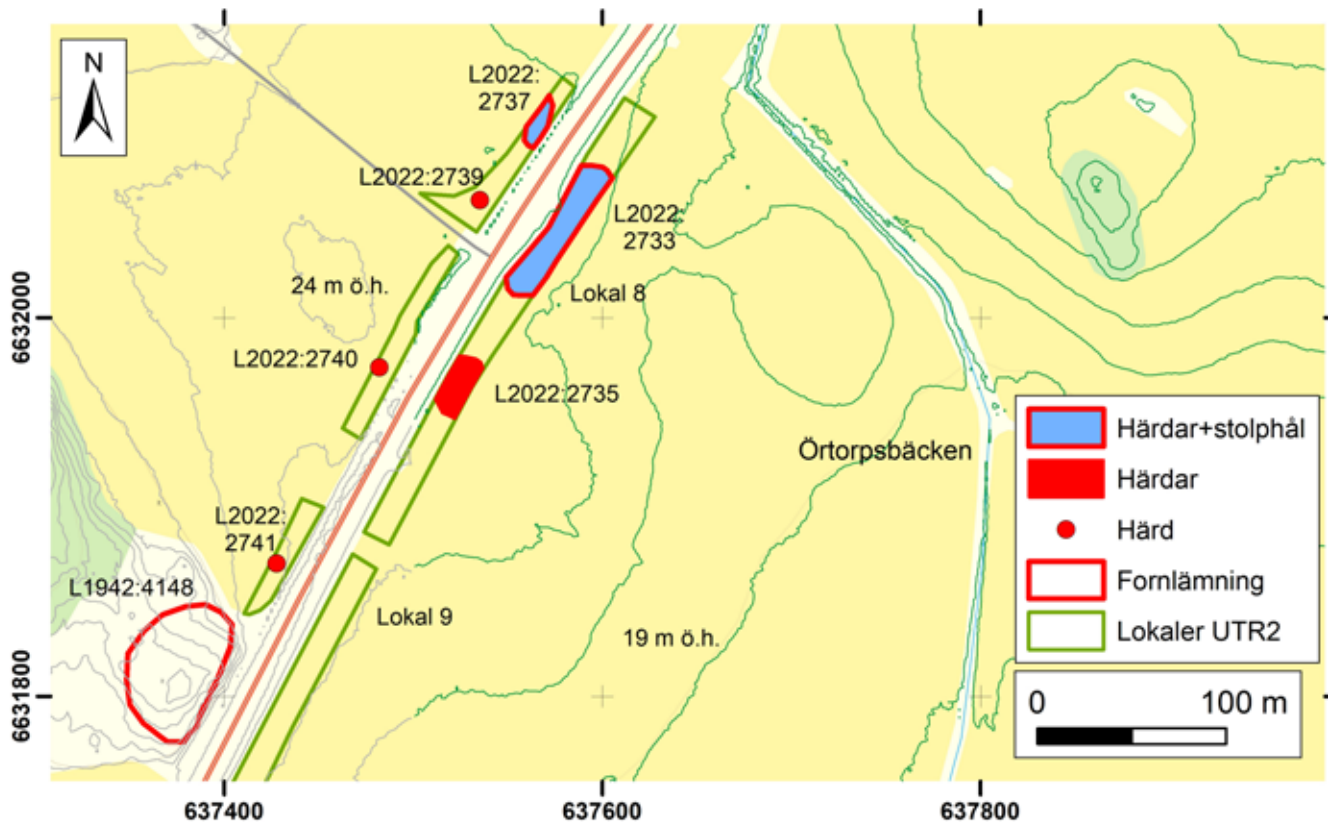
På den södra förhöjningen låg boplatsområdet L2022:2735 och boplatsslämning övrig L2022:2740. På samma sätt som för lämningarna på den norra förhöjningen bör de ses tillsammans. Att enbart härdar ingick tyder på en dominans för eldningsverksamhet.

Rimligen ska dessa lämningar ses som en ursprungligen samlad helhet, där uppdelningen på flera fornlämningar är en följd av att väg 55 skär genom området och de regler som gäller för registrering av lämningar i KMR. Sammantaget har därmed både bebyggelse och eldningsverksamhet funnits på den norra förhöjningen, medan enbart eldningsverksamhet förekommit på den södra förhöjningen (Fig. 39).

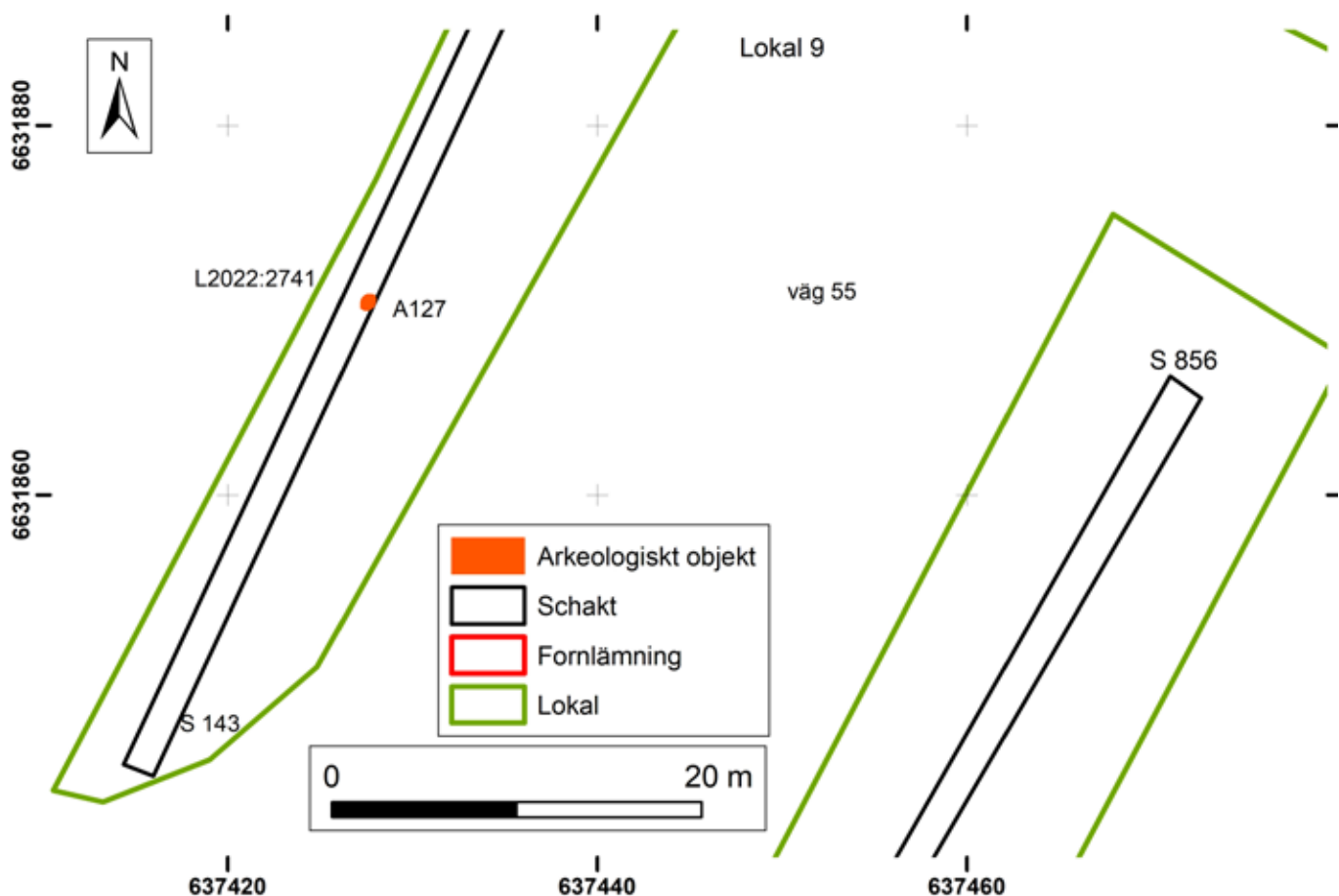

Figur 38. På en svag förhöjning i åkern mitt för busskuren fanns härdar och stolphål som ingick i Boplotsområdet L2022:2733. I förgrunden kan härden A936 i schakt 1011 anas. Foto mot nordost, Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Figur 39. Några lämningar inom Lokal 8 och Lokal 9 bestod både av härdar och stolphål, medan andra enbart bestod av härdar. Lämningarna låg på svaga förhöjningar invid låglänt mark kring Örtorpsbäcken. Skala 1:4000.

Figur 40. Inom Lokal 9 fanns härden A127 på den västra sidan av väg 55. Skala 1:400.

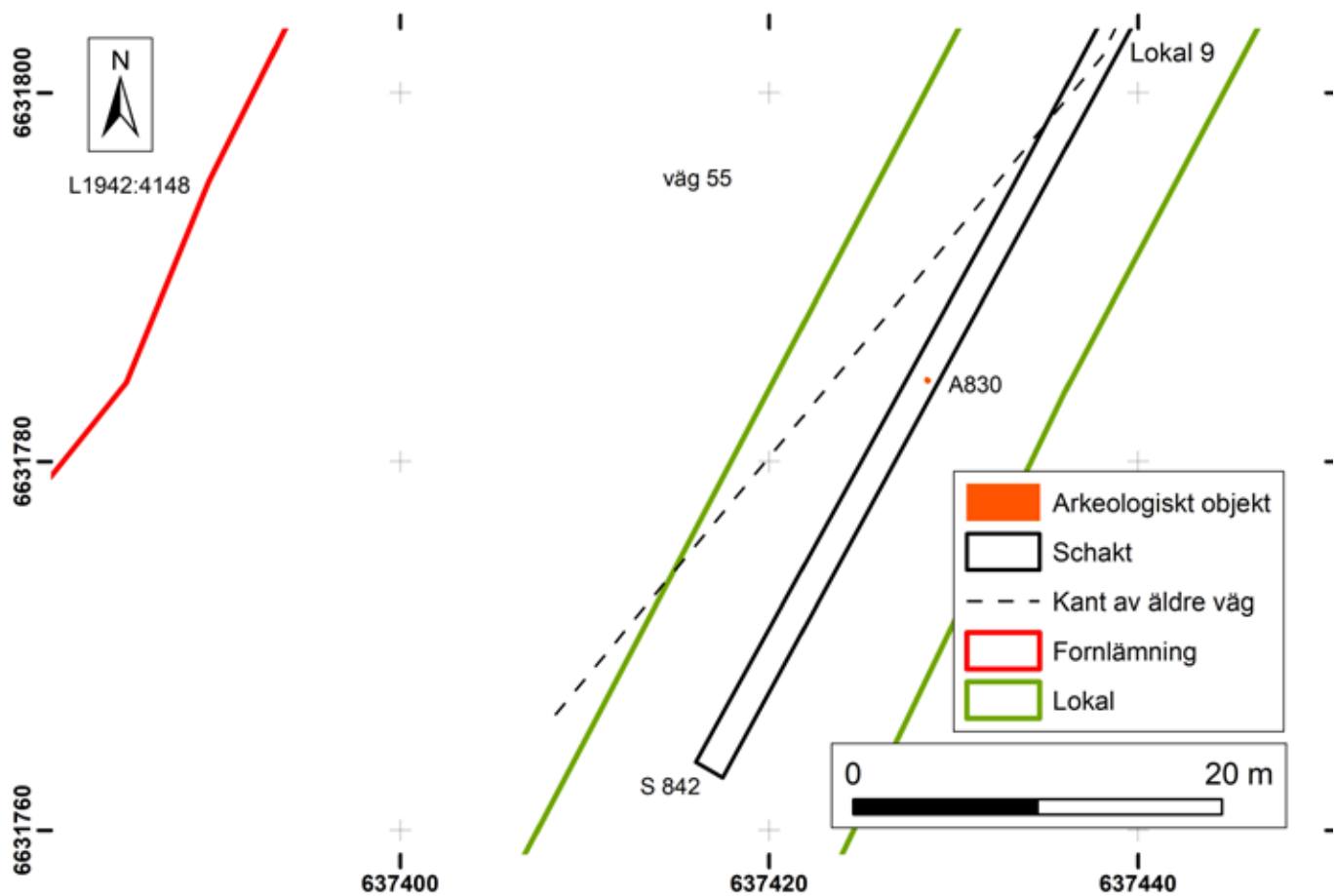
Lokal 9 Herrgårdshög

Lokalen låg direkt söder om Lokal 8 och på båda sidor av väg 55, där skärvesten hade observerats i åkermarken. Det sågs som en indikation på ett boplatsläge. Nivåerna låg på 22–24 m ö.h. Dessutom anslöt ytan till den östra änden av en höjdrygg, där gravfältet L1942:4148 låg. På gravfältet finns bland annat en 20 m stor demolerad hög (Fig. 34).

Schakt grävdes i åkermark på båda sidor av vägen, varav ett på den västra sidan (143) och tre på den östra sidan (821, 842, 856). Underlaget utgjordes av lera. På den västra sidan påträffades en härd (A127) i slutningen upp mot gravfältet. Härden har registrerats som Boplatslämning övrig L2022:2741 (Fig. 40).

På den östra sidan av väg 55 påträffades det enstaka stolphålet A830 (Fig. 41). Det låg öster om åkerholmen med gravfältet L1942:4148. Landsvägen mellan Uppsala och Enköping hade in på 1900-talet en något östligare dragning än den nuvarande sträckningen av väg 55. Närheten till den äldre vägen innebär att stolphålet möjligen skulle kunna ha ingått i en hägnad längs vägen.

Att enbart fåtaliga arkeologiska objekt påträffats tyder på att enbart sporadiska verksamheter ägt rum där. Det visar också att det inte funnits någon boplat i anslutning till gravfältet L1942:4148 med 20-metershögen, åtminstone inte på dess norra och östra sidor längs väg 55.

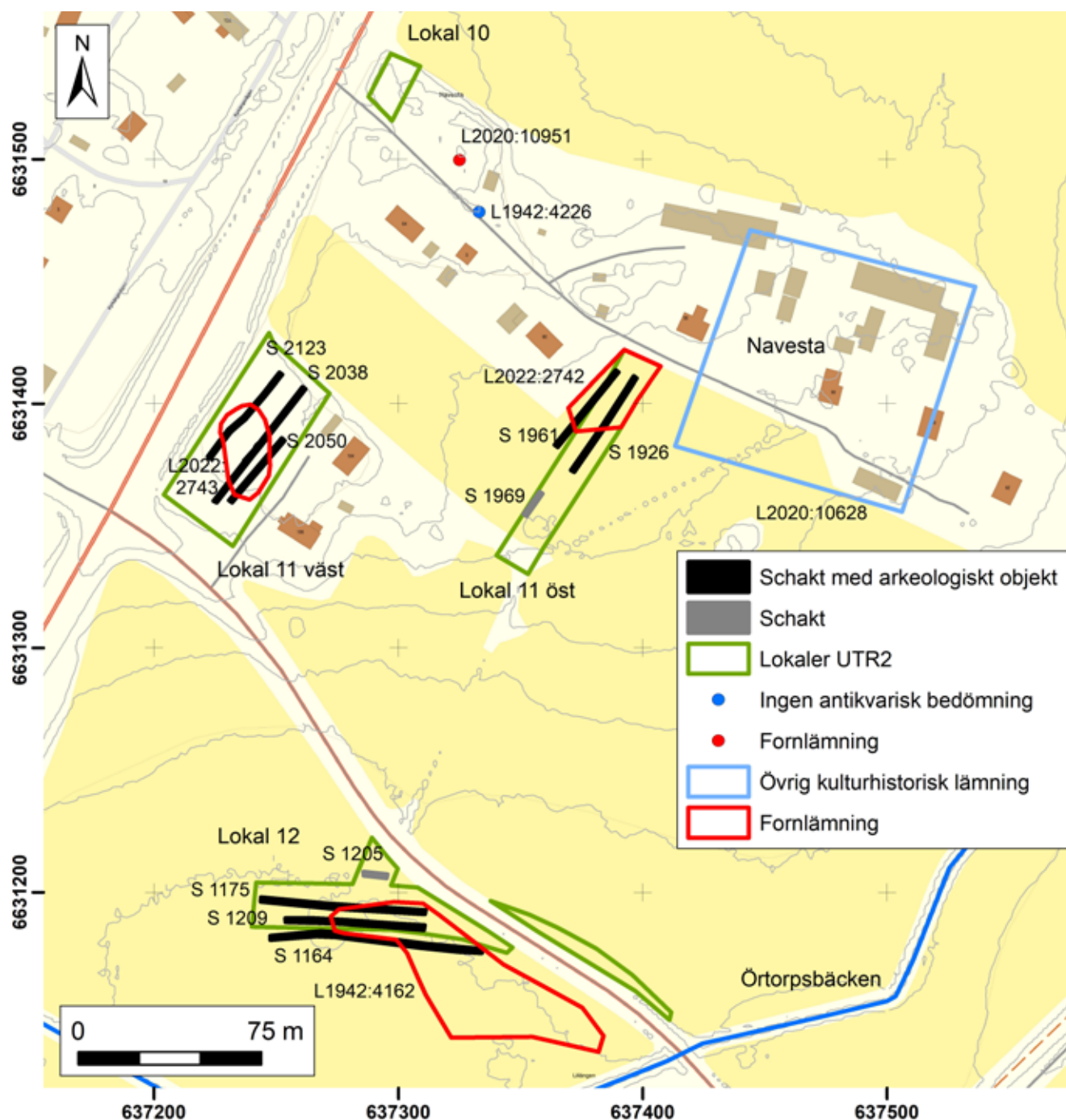
Figur 41. Inom Lokal 9 fanns stolphålet A830 på den östra sidan av väg 55 och öster om gravfältet L1942:4148. Stolphålet låg dessutom nära kanten av den äldre vägsträckningen. Skala 1:400.

Lokal 10 Navesta

Platsen låg på den östra sidan av väg 55 på en trädbevuxen höjdrygg (Fig. 42). Omkring 50–70 m från vägen fanns en stensättning (L2020:10951) samt platsen för en undersökt skelettgrav (L1942:4226). I synnerhet den sistnämnda kan indikera att det i omgivningen skulle kunna finnas gravar som inte

är synliga i markytan. Vid utredningens etapp 1 var utredningsområdet 40 m brett på platsen. Vid etapp 2 hade det minskat till 13 m bredd. Området var bevuxet med relativt tätt växande träd, varför inga maskingrävda schakt kunde grävas utan att träd avverkadades.

Figur 42. Översikt av Lokal 10, 11 och 12 vid Navesta med schakt och fornlämningar i omgivningen. Skala 1: 2 500.

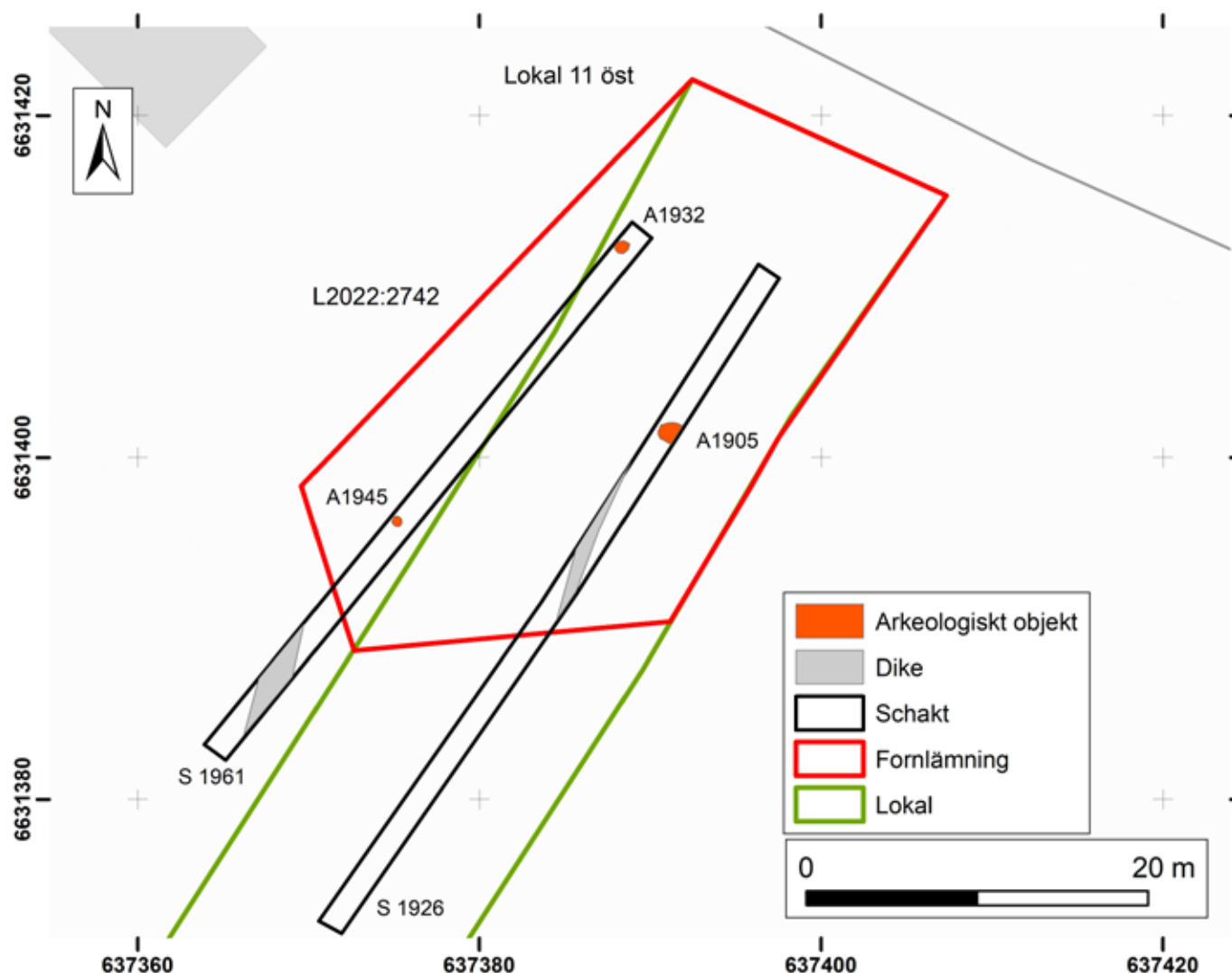
Lokal 11 Navesta

Platsen låg på den östra sidan av vägen på en höjd. På höjden ligger Navestas byläge (L2020:10628) enligt äldre kartor, vilket fortfarande är bebyggt. Höjdläget invid byläget kan ses som en topografisk indikation på ett boplatssläge. Nivåerna låg på 22–25 m ö.h. (Fig. 42).

I utredningens etapp 1 ingick hela höjden vid Navesta, varför Lokal 11 då utgjorde en stor sammanhängande lokal (Göthberg 2021). Trafikverkets justering av vägplanen innebar att lokalen blev uppdelad på två områden, varav den ena låg strax

öster om väg 55. Det andra delområdet låg ännu längre österut i anslutning till Navestas gårdsläge. Lokal 11 utgörs alltså av två områden.

Den östligaste delen, som här benämns Lokal 11 öst, låg strax utanför Navestas byläge i åkermark som brukades för vallodling. Inom lokalen grävdes tre schakt (1926, 1961, 1969). Underlaget utgjordes av lera med enstaka sten. I schakten fanns två härdar (A1932, A1945) och en kokgrop (A1905) (Fig. 43). De utgör Boplatssområdet L2022:2742, som därmed har haft en rumslig anknäytning till Navestas bytomt (L2020:10628).

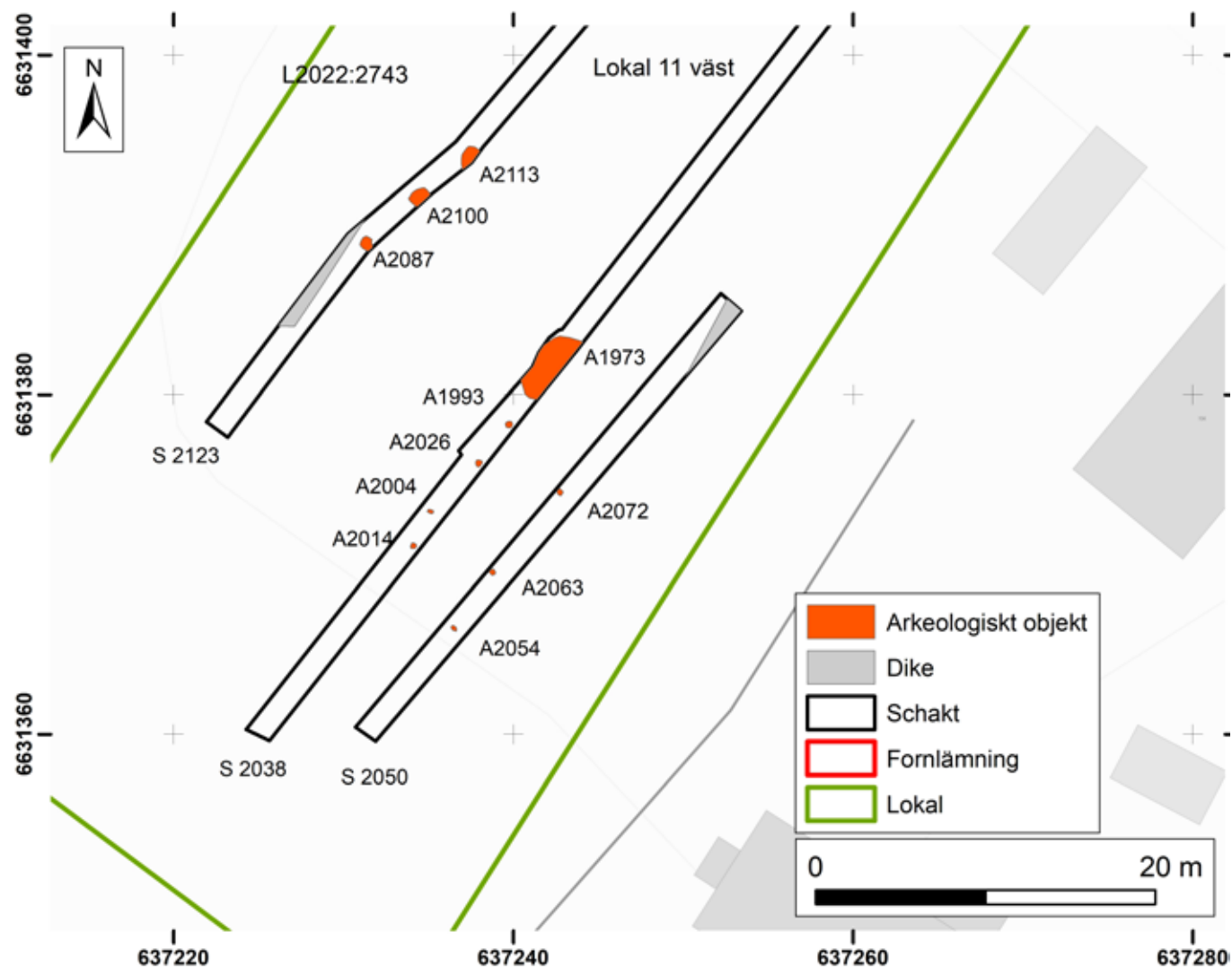
Figur 43. Inom Lokal 11 öst fanns härdarna A1932 och A1945, samt kokgropen A1905, vilka ingick i Boplatssområdet L2022:2742. Skala 1:400.

Den del av lokalen som låg närmare väg 55, kallas här Lokal 11 väst. Den låg i f.d. åker och var bevuxen med högt gräs. Tre schakt grävdes (2038, 2050, 2123). Underlaget utgjordes av lera, delvis med inslag av sten, varav några markfasta. I schakten påträffades tre härdar (A2078, A2100, A2113), sju stolphål (A1993, A2004, A2014, A2026, A2054, A2063, A2072). Där fanns även lämningar av brandlagret A1973 med sot, kol och brända ben troligen från människiska, invid en markfast sten (Fig. 44, 45). Detta brandlager har tolkats som en brandgrav. Dessutom var den underliggande leran delvis rödbränd, vilket skulle kunna tala för att kremeringen skett på platsen. Lämningarna utgör Grav- och boplatsoområdet L2022:2743.

Inom båda ytorna av Lokal 11 fanns därmed lämningar. I den västra delen fanns grav- och boplatsoområdet L2022:2743 som bestod av både stolphål och härdar, samt en brandgrav. I schakten fanns en

tendens till att härdarna och stolphålen låg åtskilda från varandra. Det skulle kunna tyda på att eldningsverksamhet hölls isär från andra verksamheter. Stolphålen var storleksmässigt 0,3–0,4 m stora, vilket kan anses vara något klen. Det är därför inte självklart att de har ingått i stora stolphus, utan kan kanske representera andra funktioner, som hägnader, ställningar eller mindre byggnader.

Skillnaden var också tydlig jämfört med boplatsoområdet L2022:2742 i den östra delen, som enbart bestod av härdar och en kokgrop. Trots närheten till Navestas historiska byläge (L2020:10628) hade lämningarna ringa omfattning. Det kontrasterar mot att boplatser invid de historiska bylägena med sådant läge kan bestå av många arkeologiska objekt som representerar flera bebyggelseskeden, exempelvis Täby i Vänge och Rickomberga i Uppsala (Fagerlund m. fl. 1999 s. 133ff; Lucas 2016).

Figur 44. Inom Lokal 11 väst fanns sju stolphål, tre härdar (A2087, A2100, A2113) och brandlagret A1973, vilka ingick i Grav- och boplatsoområdet L2022:2743. Skala 1:400.

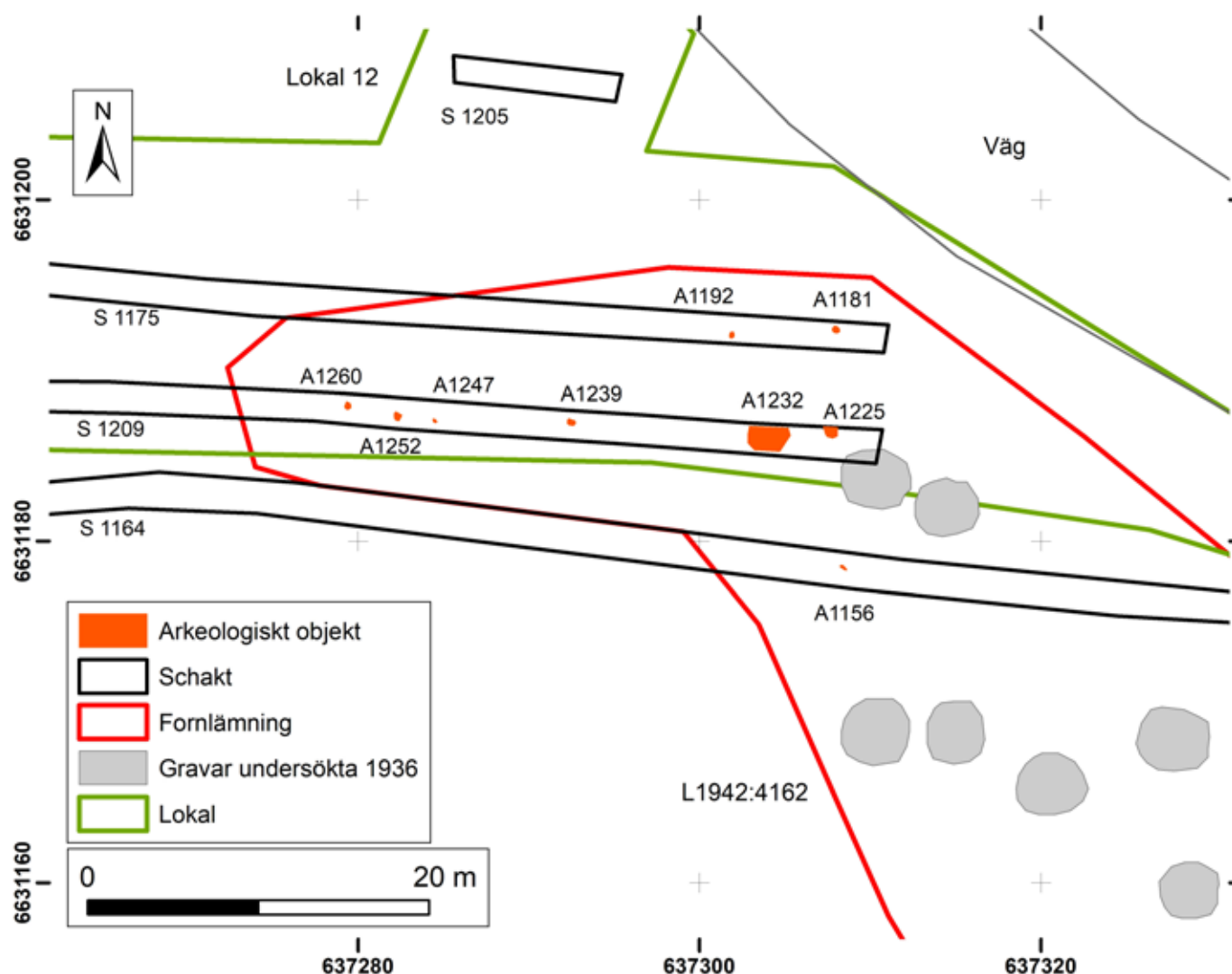
Figur 45. I anslutning till stenen i förgrunden till vänster fanns sot, träkol och brända ben, som var spåren av en brandgrav. Längre bort i schaktet fanns flera stolphål. De ingick i grav- och boplatsoområdet L2022: 2743. I bakgrunden syns Ramsta kyrka. Foto mot sydväst, Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Lokal 12 Lillängen

Platsen låg söder om väg 55 i odlingsmark invid vägen mellan Ramstalund och Dalby, samt nära dess passage över Örtorpsbäcken. Nivåerna låg på 19 m ö.h. (Fig. 42). Lokalen utgjordes av två områden på var sin sida av vägen. Det södra området låg vid gravfältet L1942:4162. Här har 14 upplöjda gravar undersökts 1936. Vid undersökningen kunde inte gravfältet säkert avgränsas (Holmqvist 1936). Det skulle därför kunna finnas fler gravar utöver de undersökta gravarna. Vid den kompletterande utredningen etapp 1 uppmärksammades en förhöjning omkring 20 m väster om de undersökta gravarna. I dess yta fanns enstaka stenar. Förhöjningen sågs som en möjlig överplöjd hög.

Det norra delområdet norr om vägen mot Dalby var mycket smalt och visade sig innehålla ledningar, varför inga schakt grävdes där.

Inom den södra ytan som var större grävdes fyra schakt (1164, 1175, 1205, 1209). Underlaget utgjordes av lera. I schakten påträffades åtta brandgravar, varav fem brandgropar (A1156, A1181, A1239, A1247, A1260) och tre brandlager (A1225, A1232, A1252) (Fig. 46, 47). I samtliga gravar fanns kol, sot och fragment av brända ben, troligen av människa. En kontroll med metalldetektor gav inga utslag på metall. Resterna av brandgravarna var relativt små och troligen relativt tunna på grund av plöjning. Möjligen kan de arkeologiska objekt som tolkades som brandgropar vara de sista resterna av sönderplöjda brandlager. Eftersom ploglagret är 0,2-0,35 m tjockt riskerar gravarna även i fortsättningen att skadas av plöjning. Inga spår av överbyggnader påträffades och enbart enstaka stenar fanns i ploglagret. Utöver brandgravarna påträffades också en nedgrävning (A1192) som innehöll skärvsten

Figur 46. Inom Lokal 12 fanns rester av 8 brandgravar, troligen både brandlager och brandgropar, samt en nedgrävning som innehöll obrända ben (A1195). Brandgravarna ansluter till platsen för undersökta gravar inom gravfältet L1942:4162 och utgör en fortsättning av detta. Skala 1:400.

och obrända ben. Möjligen skulle det kunna vara en skelettgrav, men den har då legat relativt grunt.

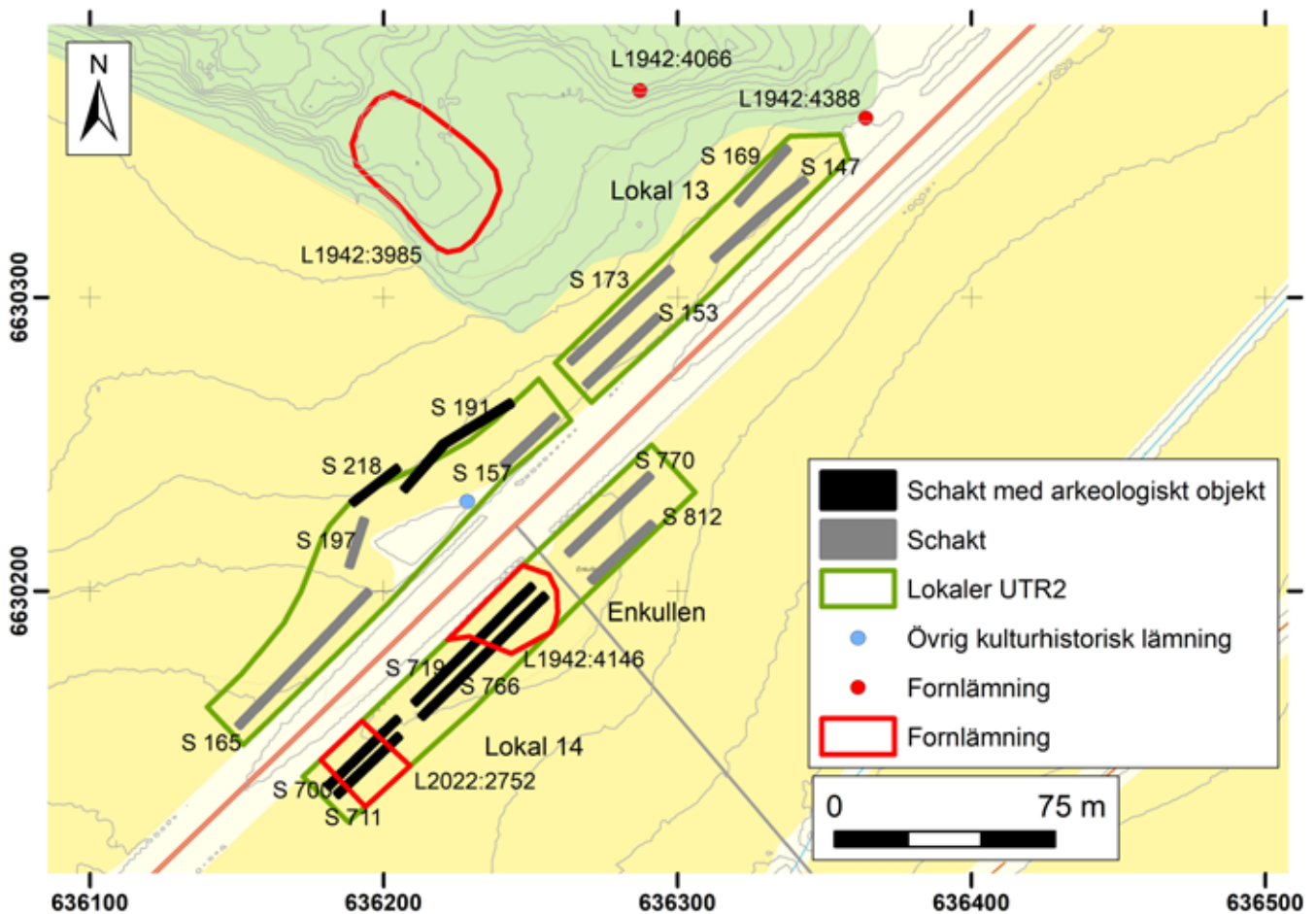
Brandgravarna har i öster nära anslutning till de gravar som undersöktes 1936, vilket tyder på att de tillhör samma gravfält. Längst i väster låg några lämningar på den svaga förhöjning som noterades under den kompletterande utredningen etapp 1. Schakten visade också att underlaget för förhöjningen bestod av samma slags lera som i omgivningen. Det är därför en naturlig förhöjning, som har utnyttjats för begravningar. De vid utredningen påträffade brandgravarna har förts till Gravfältet L1942:4162.

Undersökningen 1936 gjordes av de gravar som hade upptäckts vid plöjning av den nyligen uppodlade ängsmarken. Att ytor mellan gravarna inte hade undersökts och att gravfältet inte var avgränsat innebar att det kunde finnas fler gravar, vilket påtalades redan i rapporten för undersökningen (Holmqvist 1936). Detta bekräftades också vid utredningen, då de påträffade gravarna visade att gravfältet hade en större utbredning mot nordväst än vad som var känt tidigare. Det är därför också möjligt att mer eller mindre illa tilltygade rester av gravar kan finnas även väster och söder om den undersökta delen av gravfältet.

Figur 47. De blygsamma spåren av brandgravarna inom Lokal 12/L1942:4162 utgjordes av sot, kol och fragment av brända ben, vilka låg direkt under ploglagret. Inga spår av överbyggnader var bevarade. I bakgrunden Ramsta kyrka. Foto mot väst, Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Figur 48. Översikt av Lokal 13 och Lokal 14 med schakt och fornlämningar i omgivningen. Skala 1: 2 500.

Lokal 13 Bragby

Lokalen låg på den norra sidan av väg 55 odlingsmark i sluttning nedanför impedimentmark. Nivåerna låg på 21–22 m ö.h. Ytan ansluter till hällristningen L1942:4388 med ett stort antal skålgropar på ett markfast block. I närheten finns också runristningen L1942:4066 och gravfältet L1942:3985 (Fig. 48). Ytan kan ses som en topografisk indikation på ett boplatsläge.

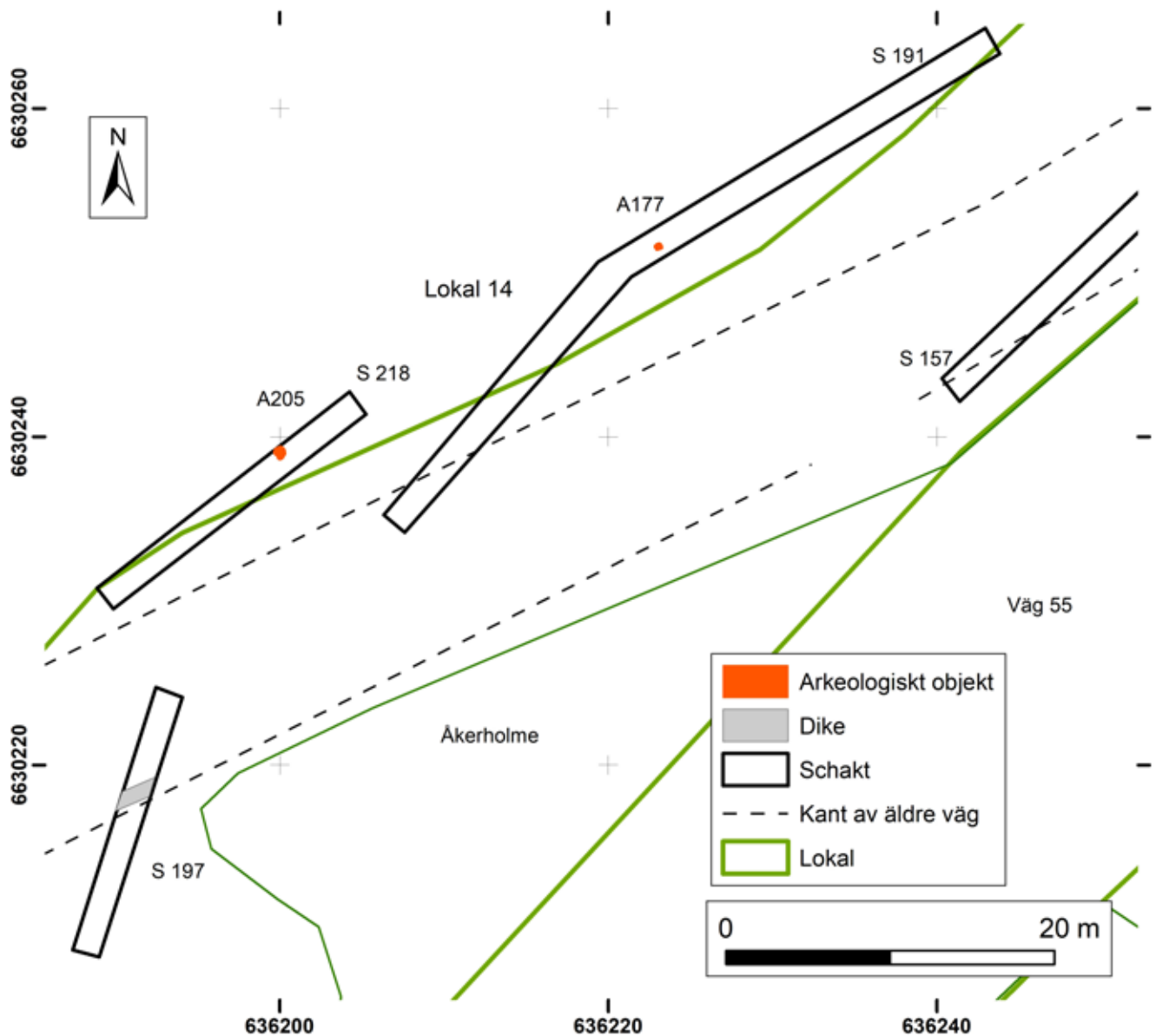
På platsen grävdes fyra schakt (147, 153, 169, 173). Underlaget utgjordes av lera. Inga lämningar av vare sig förhistorisk eller sentida karaktär påträffades.

Lokal 14 Enkullen

Söder om Lokal 13 fanns Lokal 14. Den låg på båda sidor av vägen och domineras av odlingsmark, men där finns även rester av åkerholmen Enkullen. På åkerholmen finns påförda massor som är

upptill 1,5 m höga. Där finns också ett fundament till ett vägmärke (L1942:4163), men det är diflyttat och har tidigare stått några hundra meter längre åt sydväst. Nivåerna låg på 19–22 m ö.h. (Fig. 48). På en borttagen del av åkerholmen har tre 10–11 m stora stensättningar i L1942:4146 tidigare undersökts (Berg 1961). Tillsammans med spridd skärersten i åkermarken kan de indikera lämningar av överplöjda gravar eller boplats.

På den norra sidan av vägen rundade lokalen åkerholmen. I åkermarken grävdes fem schakt (157, 165, 191, 197, 218). Underlaget utgjordes av lera med enstaka stenar. I schakten påträffades två stolphål (A177, A205) (Fig. 49). Det sistnämnda hade sentida karaktär och skulle möjligen kunna vara tillhörande en ledningsstolpe. I två av schakten fanns dessutom rester av den vägsträckning som var i bruk fram till omkring 1960.

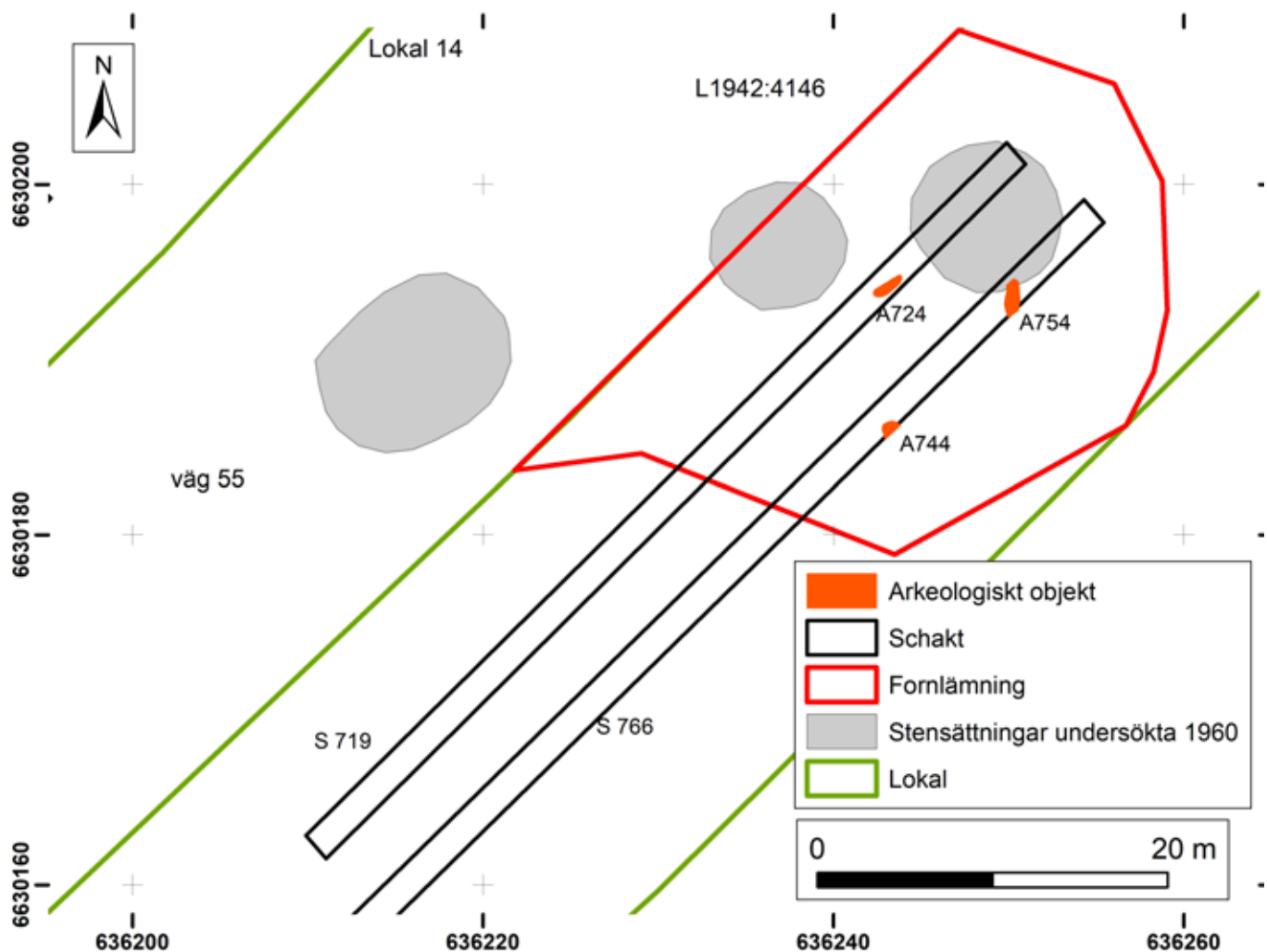

Figur 49. Inom Lokal 14 fanns stolphålen A177 och A205 på den norra sidan av väg 55. De låg nära vägens tidigare sträckning. Skala 1:400.

På den södra sidan av vägen grävdes sex schakt (700, 711, 719, 766, 770, 812). Underlaget utgjordes av lera. I den mellersta delen av lokalen fanns tre nedgrävningar (A724, A744, A754) med steninslag i fyllningen (Fig. 50). Två av dem hade avlång form, med 1,8–2,0 m längd och 0,5–0,9 m bredd. De hade olika orientering och skulle kunna vara skelettgravar (Fig. 51). De låg nära de 1960 undersökta stensättningarna. De har därför registrerats på L1942:4146, vars lämningstyp i KMR har ändrats från Stensättning till Gravfält.

I den västra delen av lokalen fanns två liknande nedgrävningar (A704, A715), varav en avlång (Fig. 52). De har registrerats som Flatmarksgrav L2022:2752. De låg längre ned i sluttningen, nästan på flack mark, till skillnad mot L1942:4146 som låg på krönet.

Sammantaget påträffades alltså fem nedgrävningar inom Lokal 14 vid Enkullen som utifrån sin avlånga form antas vara skelettgravar.

Figur 50. Inom Lokal 14 fanns på den södra sidan av vägen de tre nedgrävningar för möjliga gravar A724, A744, A754, vilka låg nära de stensättningar som undersöktes 1960. Placeringen av dessa bygger på en rektifiering av en översiktsplan från undersökningen (Berg 1961). Tillsammans utgör de gravfältet L1942:4146. Skala 1:400.

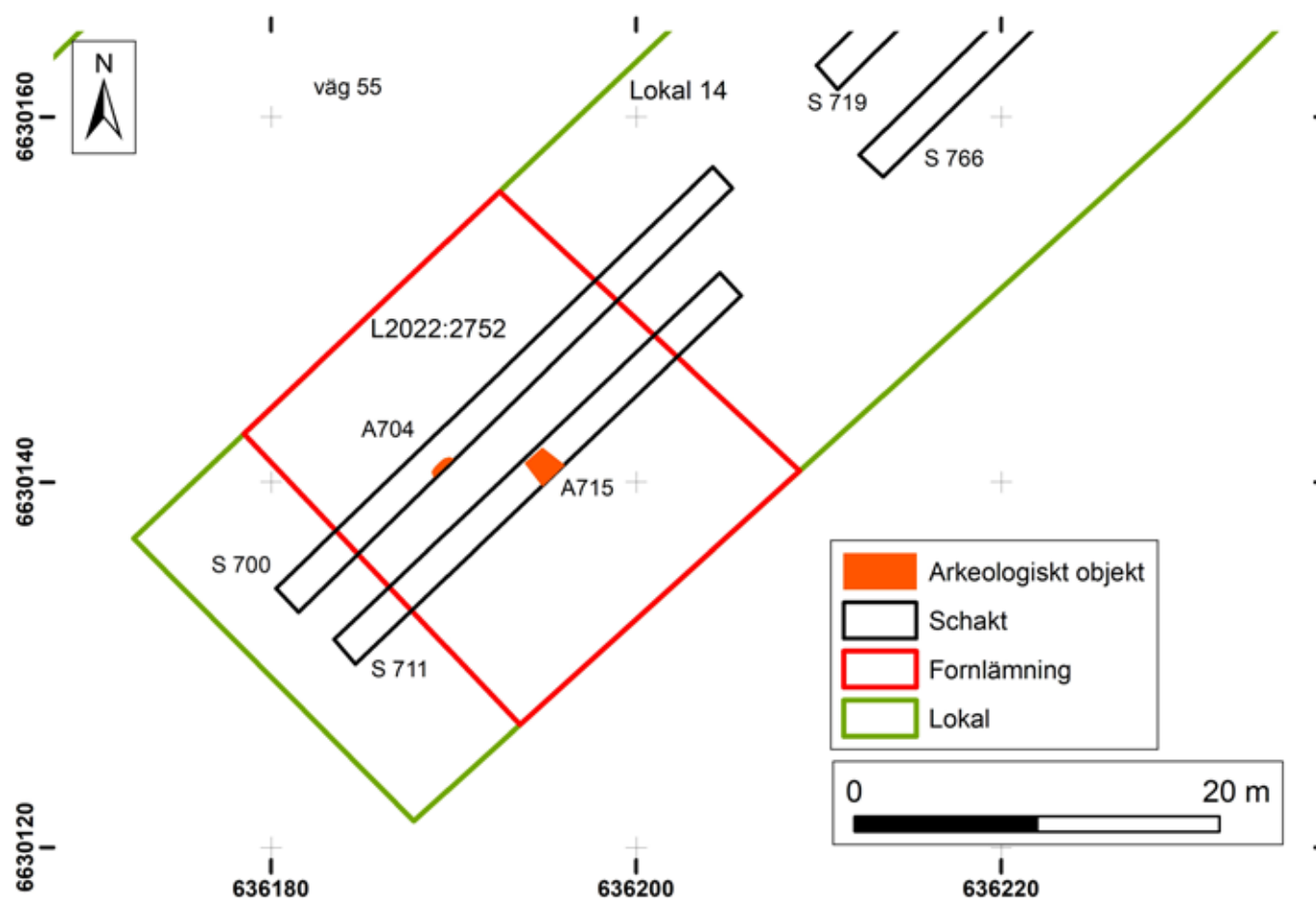
De stensättningar som undersöktes 1960 var brandgravar eftersom de innehöll brandlager (Berg 1961). De nu påträffade möjliga skelettgravarna avviker mot brandgravarna inte bara genom storleken utan även genom gravskicket. En av de undersökta stensättningarna kan genom föremål dateras till vikingatid (Berg 1961). De möjliga ske-

lettgravarna skulle kunna tillhöra övergångsskedet mellan vikingatid och tidig medeltid i likhet med vad som antagits för skelettgravarna vid Navesta och Säva samt i allmänhet för skelettgravar utan gravgåvor på gravfält. Tidsskillnaden mellan stensättningarna och de möjliga skelettgravarna skulle därför kunna vara relativt liten.

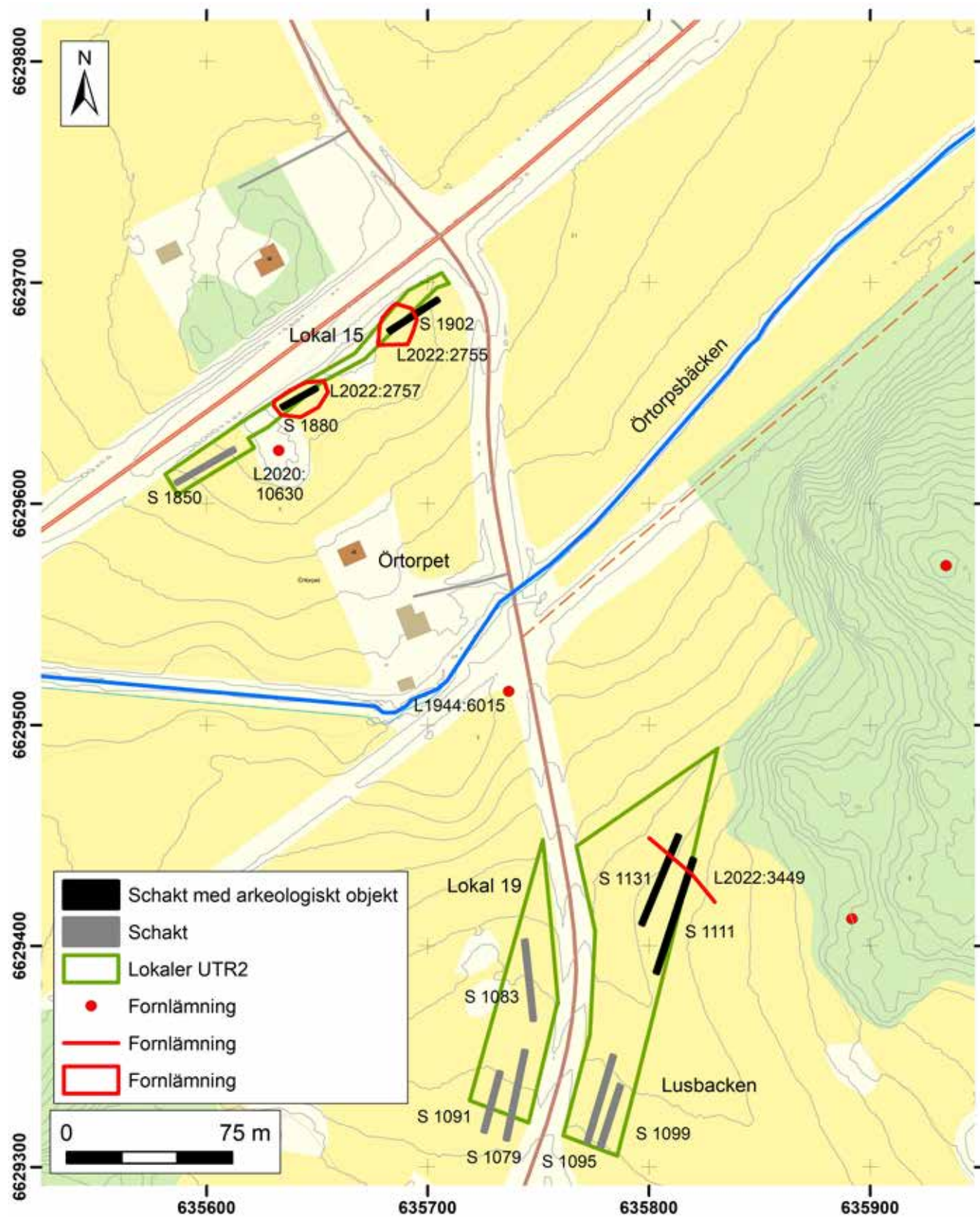

Figur 51. Nedgrävningen A724 med stenar vid Lokal 14/L1942:4146 kan utifrån den avlånga formen vara en skelettgrav. Foto mot nordost, Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Figur 52. Inom Lokal 14 fanns söder om väg 55 ytterligare två nedgrävningar för möjliga gravar, A704, A715. De utgör L2022:2752. Skala 1:400.

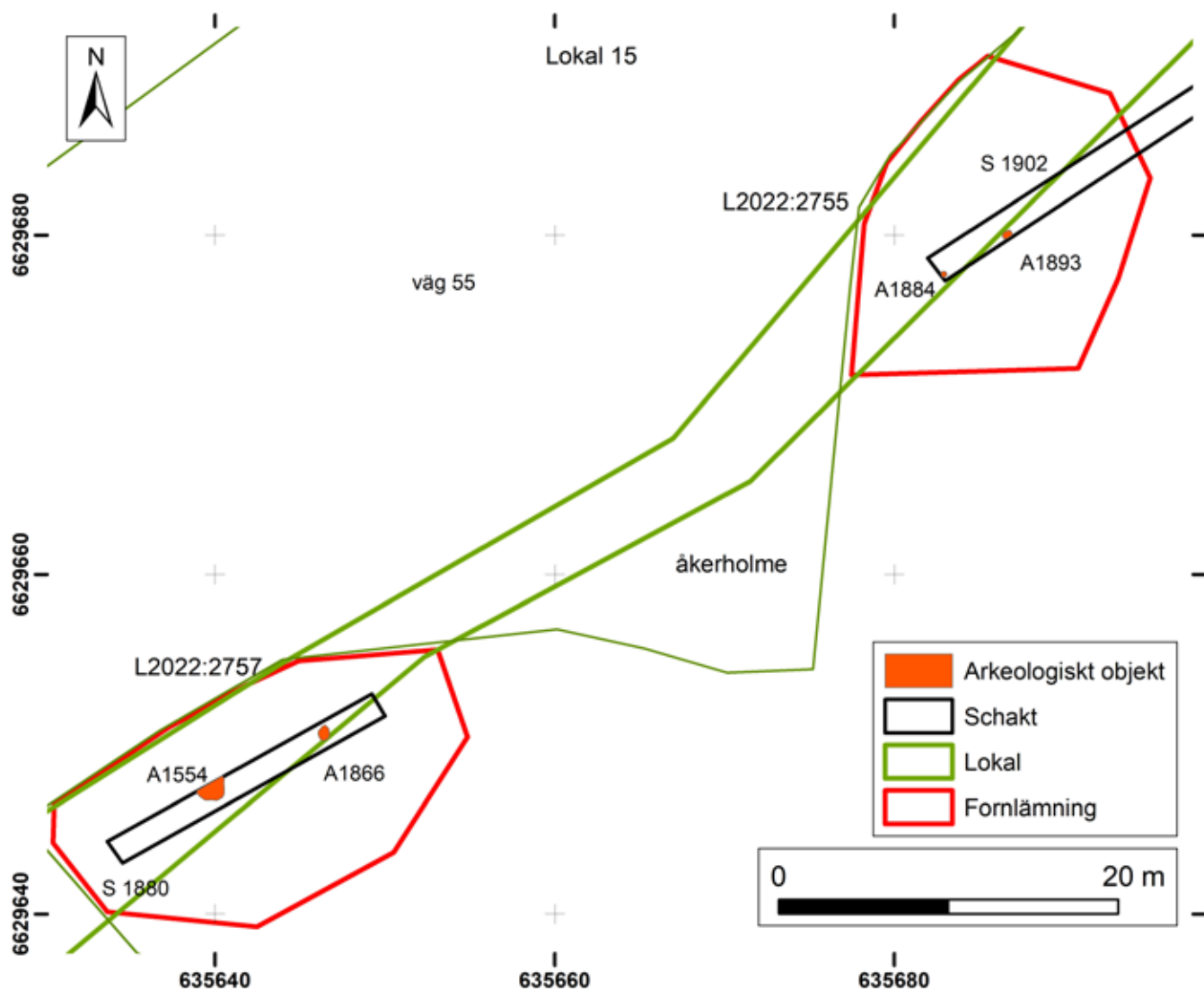
Lokal 15 Örtorpet

Figur 53. Översikt av Lokal 15 vid Örtorpet och Lokal 19 vid Lusbacken med schakt och fornlämningar i omgivningen. Skala 1: 2 500.

Vid Örtorpet ligger Lokal 15 på en höjd på den södra sidan av väg 55 och vid två åkerholmar. Nivåerna låg på 19–21 m ö.h. På krönet av en av åkerholmarna och strax utanför utredningsområdet finns hållristningen L2020:10630 med skålgropar på ett markfast block (Fig. 53, 56). Höjden har formen av en naturlig plåtå, vilket tillsammans med hållristningen är en topografisk indikation på ett boplatssläge.

Lokalen utgjordes av ett relativt smalt stråk (5–10 m brett) längs vägen. Inom lokalen fanns delar av två åkerholmar med berg i dagen respektive stenar och block. Det innebar att det var tre smala ytor där tre schakt (1850, 1880, 1902) kunde grävdas. Underlaget utgjordes av lera. I schakten fanns tre härdar (A1854, A1866, A1884) och ett stolphål (A1893). De åtskildes av området med stenar och block och har därför registrerats som två Boplatsområden, L2022:2755 med en härd och ett stolphål och L2022:2757 med två härdar (Fig. 54).

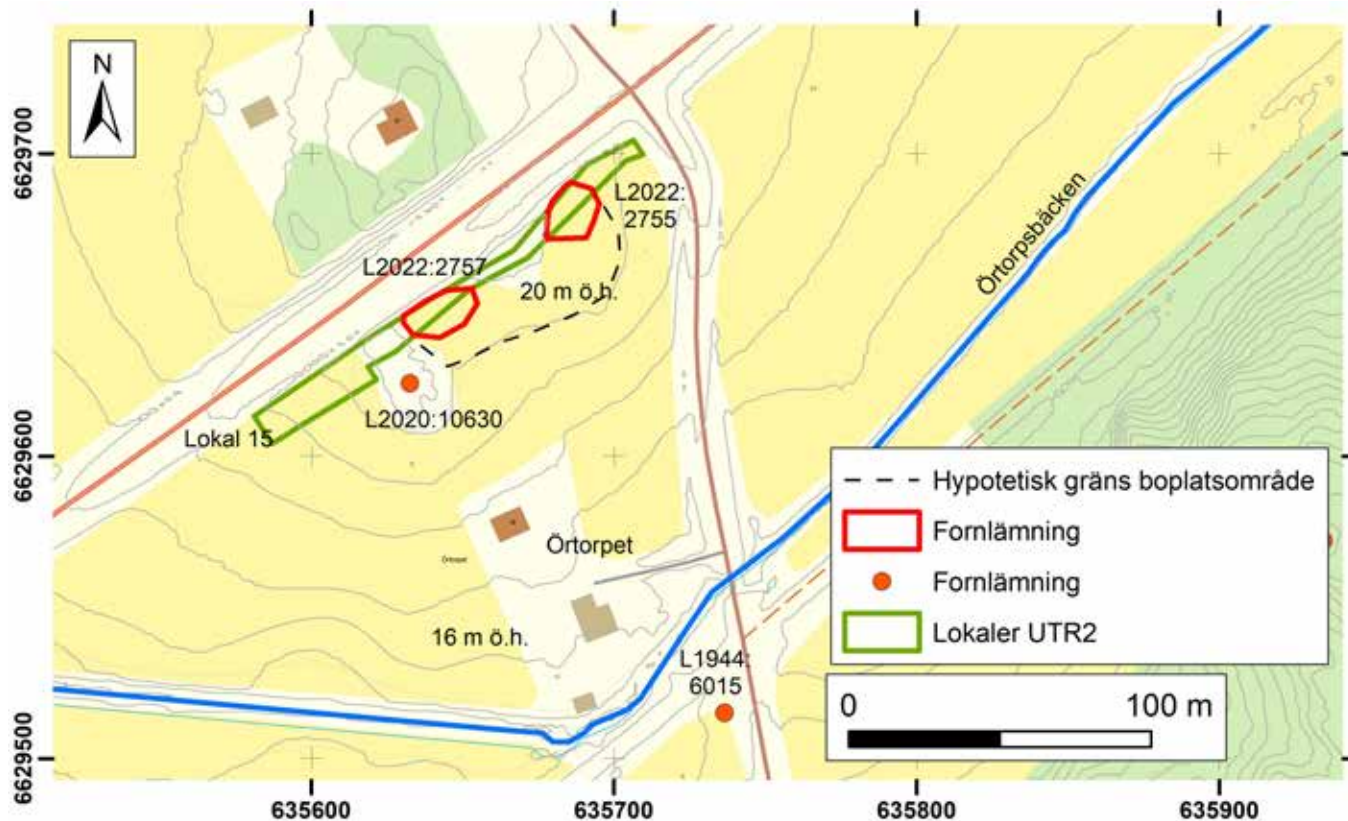

Figur 54. Inom Lokal 15 fanns härden A1884 och stolphålet A1893 inom Boplatsområdet L2022:2755 och härdarna A1554 och 1866 inom Boplatsområdet L2022:2757. Skala 1:400.

De påträffade lämningarna inom den planerade vägsträckningen åtskiljs av en åkerholme. Som en följd av de regler som gäller för registrering av lämningar i KMR, har de därför registrerats som två lämningar. Båda ligger på höjdens plattåartade krön med nivåer på 20 m ö.h. Sannolikt finns

också lämningar på den södra delen av plattån. De påträffade lämningarna skulle då vara del av en sammanhängande boplatz (Fig. 55). I anslutning till dem finns också flyttblocket med skålgroparna L2020:10630, vilket utgör ytterligare en markering av höjden.

Figur 55. Boplatzområdena L2022:2755 och L2022.2757 inom Lokal 15 ligger båda på ett plattåartat höjdrön. En hypotetisk gräns för ett samlat boplatzområde har lagts in med utgångspunkt i höjdkurvan för 20 m ö.h. Skala 1:2 000.

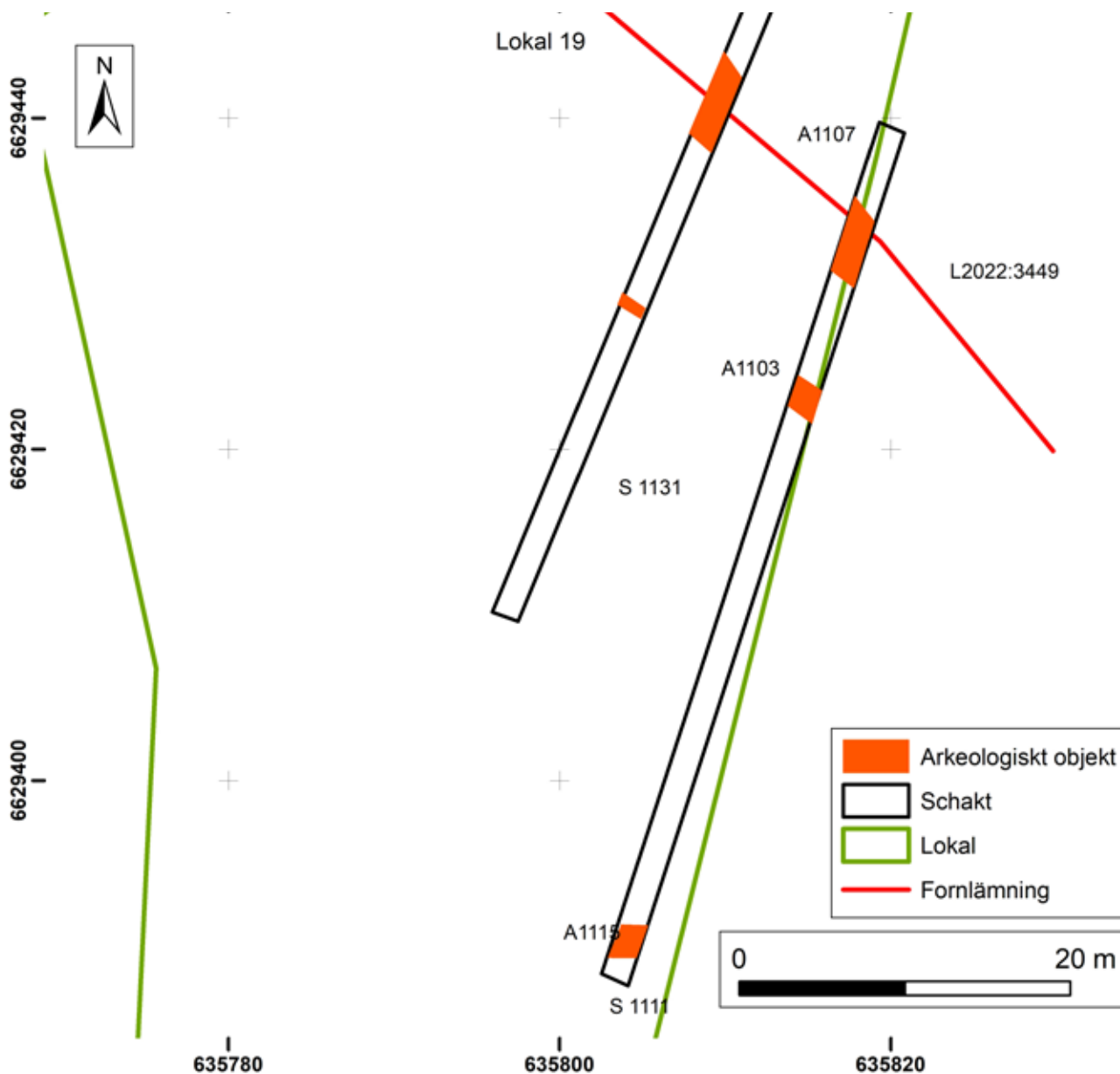
Figur 56. Lokal 15 låg på en höjd, där bland annat härdar påträffades. På åkerholmen i bakgrunden finns ett markfast block med skålgropar (L2020:10630). Foto mot söder, Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Lokal 19 Lusbacken

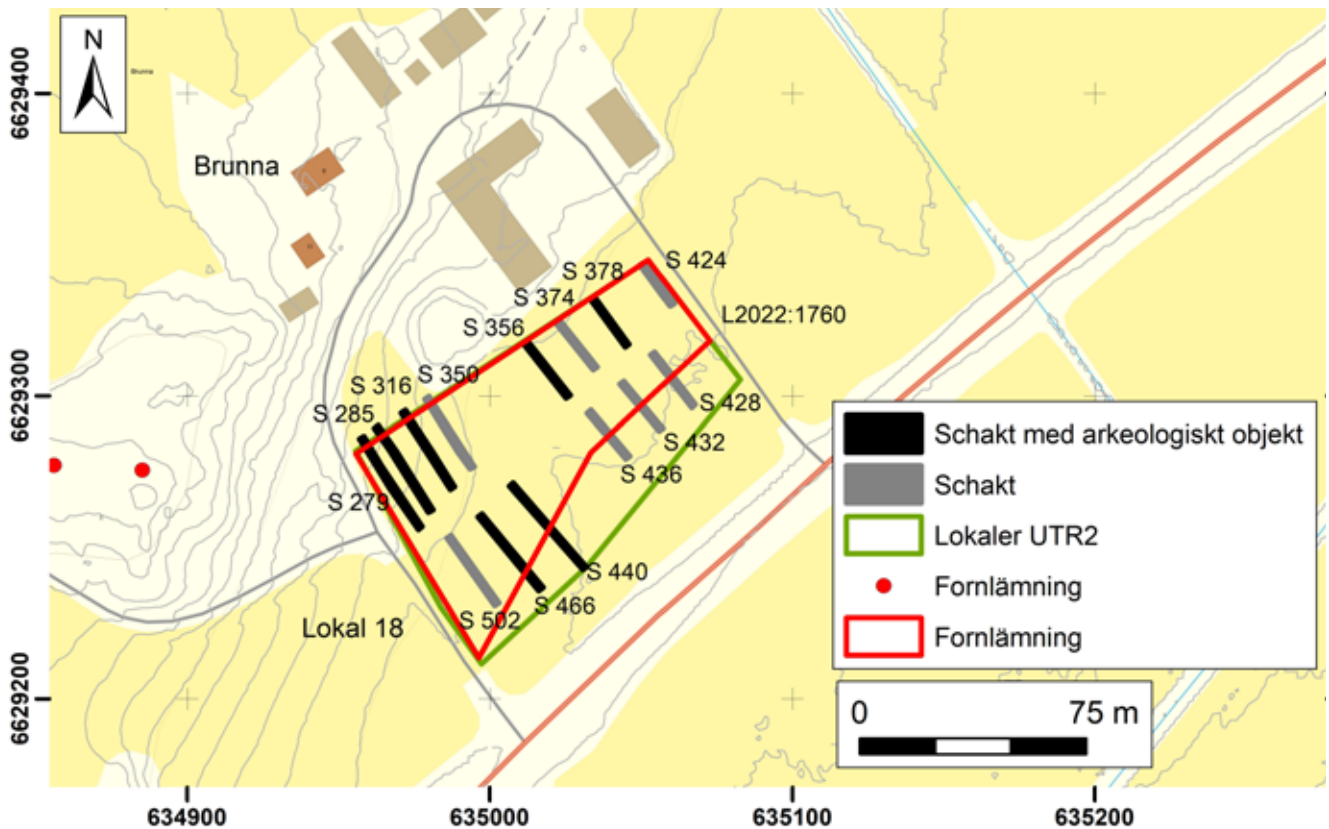
Platsen låg söder om väg 55 längs vägen som leder till Balingsta. Den västra delen av lokalen utgjordes av åker i vall, med inslag av några åkerholmar. Den större östra delen utgjordes av åker. Lokalen låg i en sluttning med exponering mot Örtorpsbäcken i nordväst. Den övre delen av sluttningen hade formen av en hylla och i åkermarken hade enstaka skärvstenar noterats. Öster om vägen fanns en svacka, vilket överensstämmer med ett dike enligt äldre kartor. Nivåerna inom lokalen låg på 20–24 m ö.h. (Fig. 53).

Väster om vägen grävdes tre schakt (1079, 1083, 1091). Underlaget utgjordes av lera med inslag av stenar. Inga lämningar påträffades i schakten väster om vägen.

Öster om vägen grävdes fyra schakt (1095, 1099, 1111, 1131). De grävdes på högre belägna delar av sluttningen och på var sin sida av svackan som korsade denna del av lokalen. Underlaget utgjordes av lera. I den östligaste delen fanns tre nedgrävningar (A1103, A1107, A1115) (Fig. 57). Av dessa var A1103 och A1107 långsträckta och sammanfaller med en äldre väg från Måsta till landsvägen mellan Enköping och Uppsala enligt kartor från 1600- och 1700-tal. Möjligen kan de vara överplöjda och nednötta spår av vägen eller diken invid vägen. Vägen har registrerats som L2022:3449.

Figur 57. Inom Lokal 19 fanns tre nedgrävningar, A1115, A1103, A1107. De långsträckta A1107 sammanfaller med sträckningen av en väg på kartor från 1700-talet. Vägen har registrerats som L2022:3449. Skala 1:400.

Figur 58. Översikt av Lokal 18 vid Brunna med schakt och fornlämningar i omgivningen. Skala 1: 2 500.

Lokal 18 Brunna bytomt

Lokalen låg ett stycke norr om väg 55 och nedanför den höjdrygg på vilken Brunna gård idag ligger. Där finns också stensättningar. Lokalen utgjordes av åker i vall och motsvarar delar av bytomten för Brunna enligt kartor från bland annat 1764. Den nordvästra delen av lokalen låg i sluttning, medan resten var flack. Dessutom korsades ytan av en svacka som började vid en damm. Nivåerna låg på 14–17 m ö.h. (Fig. 58)

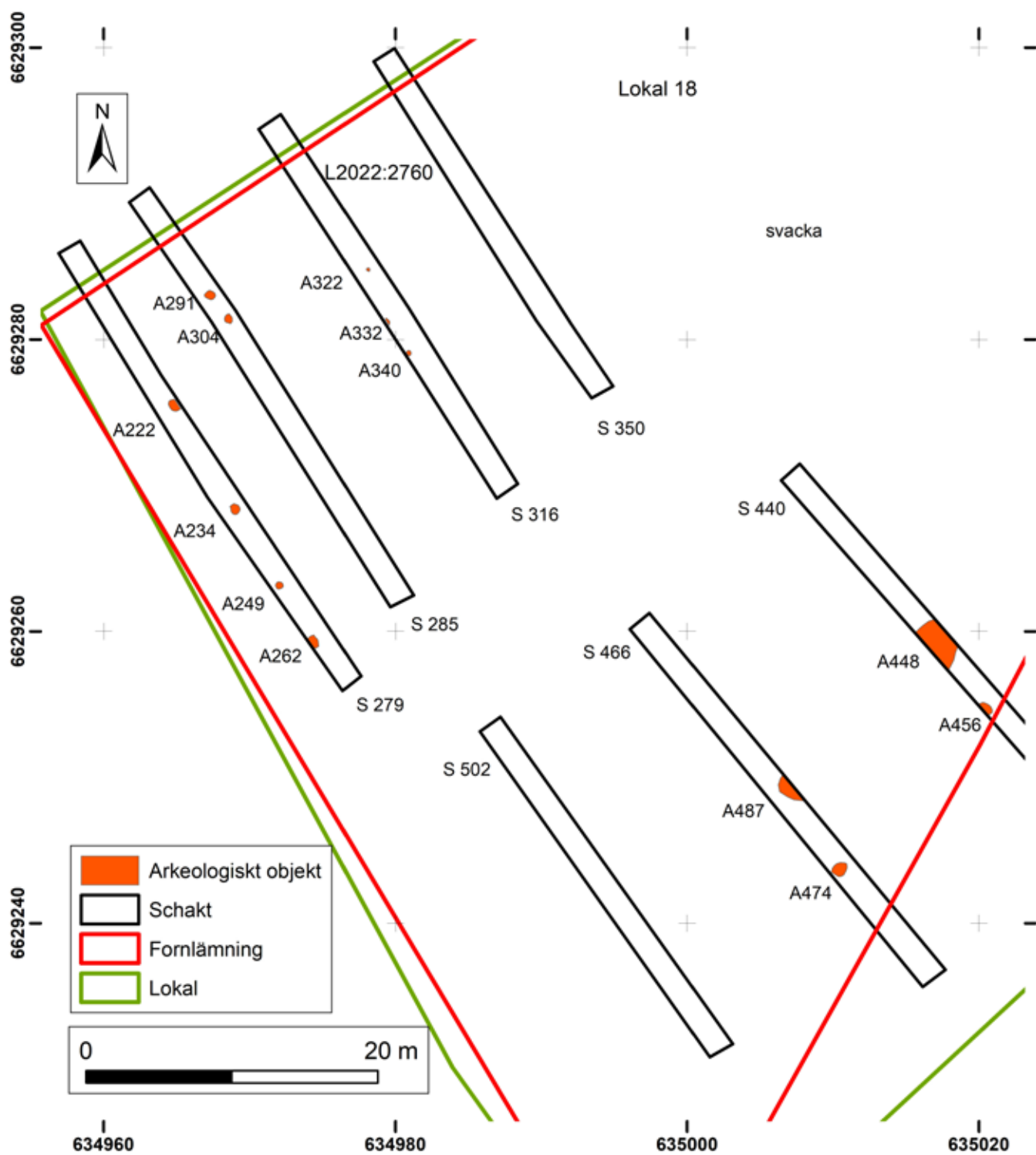
Schakt grävdes på ömse sidor av svackan. Väster om svackan grävdes sju schakt i både sluttning och flack mark (279, 285, 316, 350, 440, 466, 502). Underlaget utgjordes av lera. I schakten påträffades två rumsligt åtskilda grupper av arkeologiska objekt. En grupp bestod av nio stolphål (A222, A234, A249, A262, A291, A304, A322, A332, A340) som fanns i schakt i sluttningen. I två av stolphålen

fanns obränt trä efter själva stolpen. I två stolphål fanns små fragment av tegel respektive en spik. I den flacka marken fanns två härdar (A456, 474), ett skärvstenslager (A448) och en nedgrävning (A487) (Fig. 59, 61).

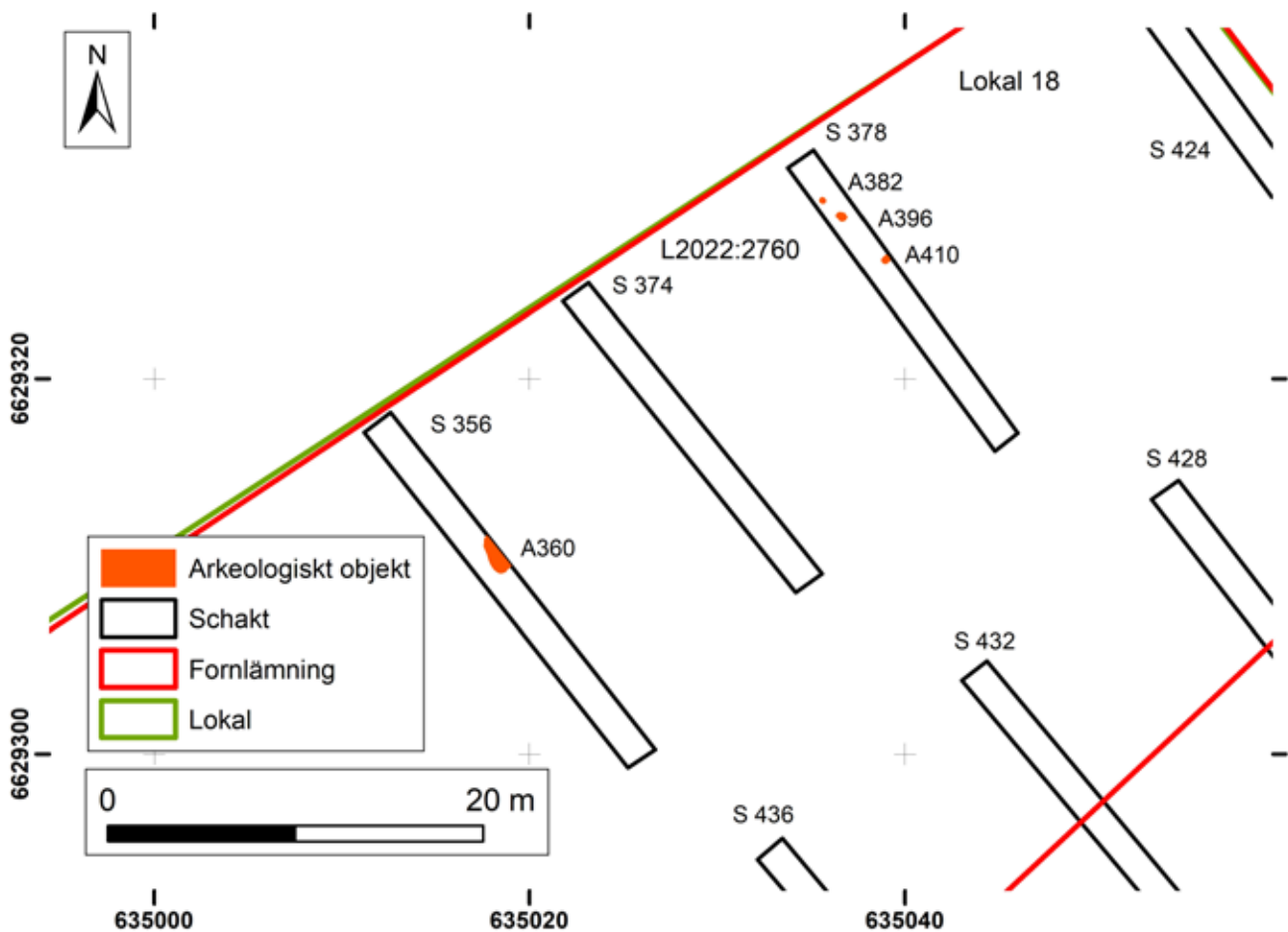
Öster om svackan grävdes sju schakt i flack mark (356, 374, 378, 424, 428, 432, 436). Underlaget utgjordes av lera. Där fanns en nedgrävning (A360) och i ett schakt fanns tre stolphål (A382, A396, 410) (Fig. 60). Stolphålen låg på rad och skulle därför möjligen kunna vara spår av en hägnad. I ett av stolphålen fanns små fragment av tegel.

De små fragmenten av tegel och förekomsten av en spik pekar på inslag från medeltid eller historisk tid, men härdarna och skärvstenslagret pekar på att det kan finnas inslag från förhistorisk tid. Alla lämningarna ingår i Bytomt/gårdstomt L2022:2760.

Figur 59. Inom Lokal 18 fanns nio stolphål i den nordvästra delen samt två hårdar (A456, A474), ett skärvstenslager (A448) och en nedgrävning (A487) i den sydvästra delen. Skala 1:400.

Figur 60. Inom Lokal 18 fanns i den östra delen tre stolphål, A382, A296, A410 och nedgrävningen A360. Skala 1:400.

Lämningarna och bytomten ligger relativt lågt och nedanför den höjdrygg där den nuvarande bebyggelsen ligger. Stensättningar på höjdryggen visar en förhistorisk närvaro. Lokalens topografiska läge innebär också att de ansluter till de låglänta markerna invid Örtorpsbäcken, vilka enligt äldre kartor har använts som äng. De påträffade arkeologis-

ka objekten visar utifrån sin karaktär och innehåll att lokalen både hyser lämningar från förhistoriska skeden och från historisk tid. Platser med motsvarande lämningar från både järnålder, medeltid och senare tid inom kända bytomter finns bland annat vid Slavsta i Vaksala (Fagerlund 2017).

Figur 61. Inom bytomten för Brunna fanns flera lämningar. I schaktet i förgrunden fanns hård och skärvstenslager. I schakten i slutningen närmare dagens byggnader fanns stolphål, varav några med inslag av tegelfragment. Foto mot nordväst, Robin Lucas, Upplandsmuseet.

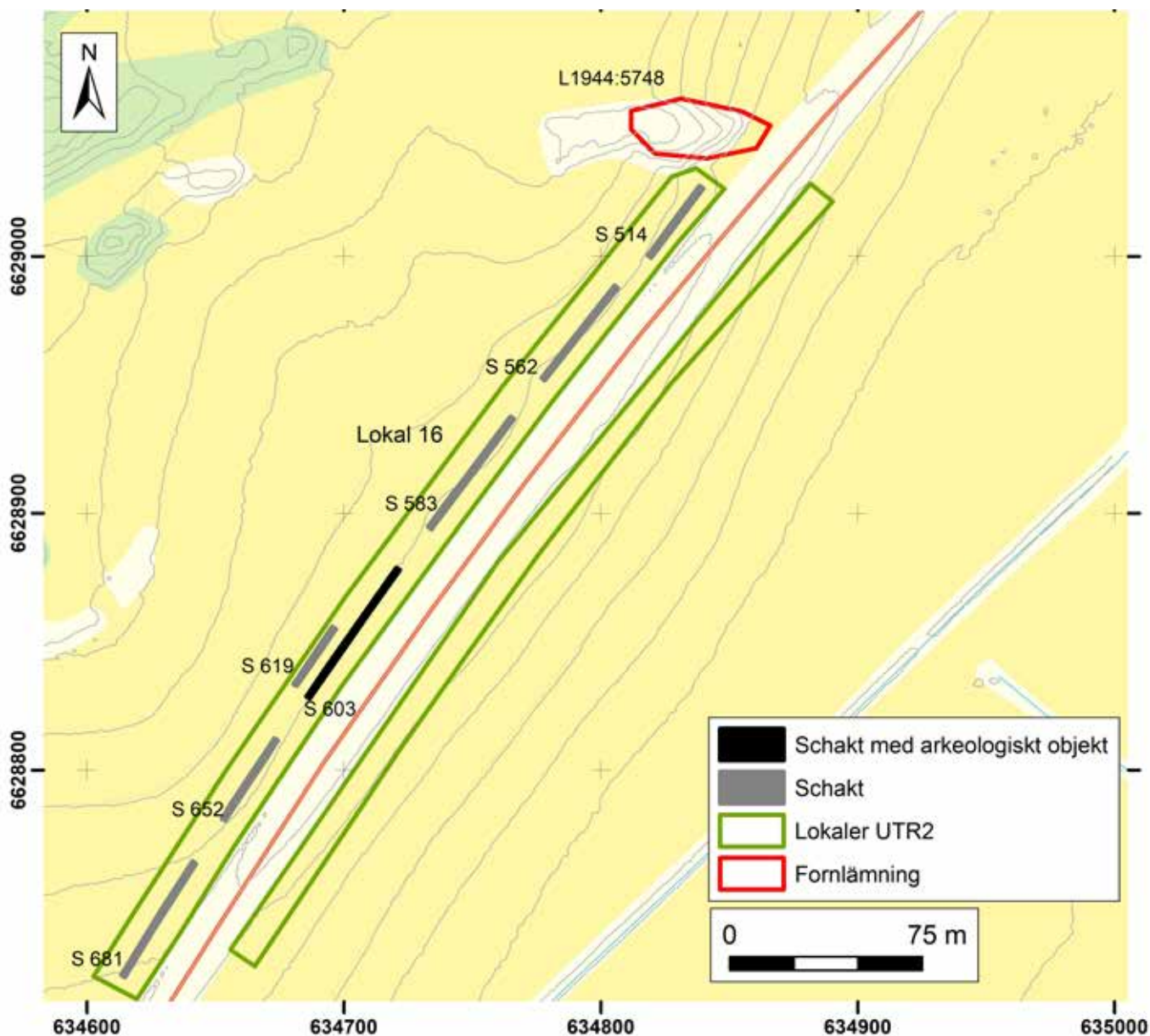

Lokal 16 Brunna

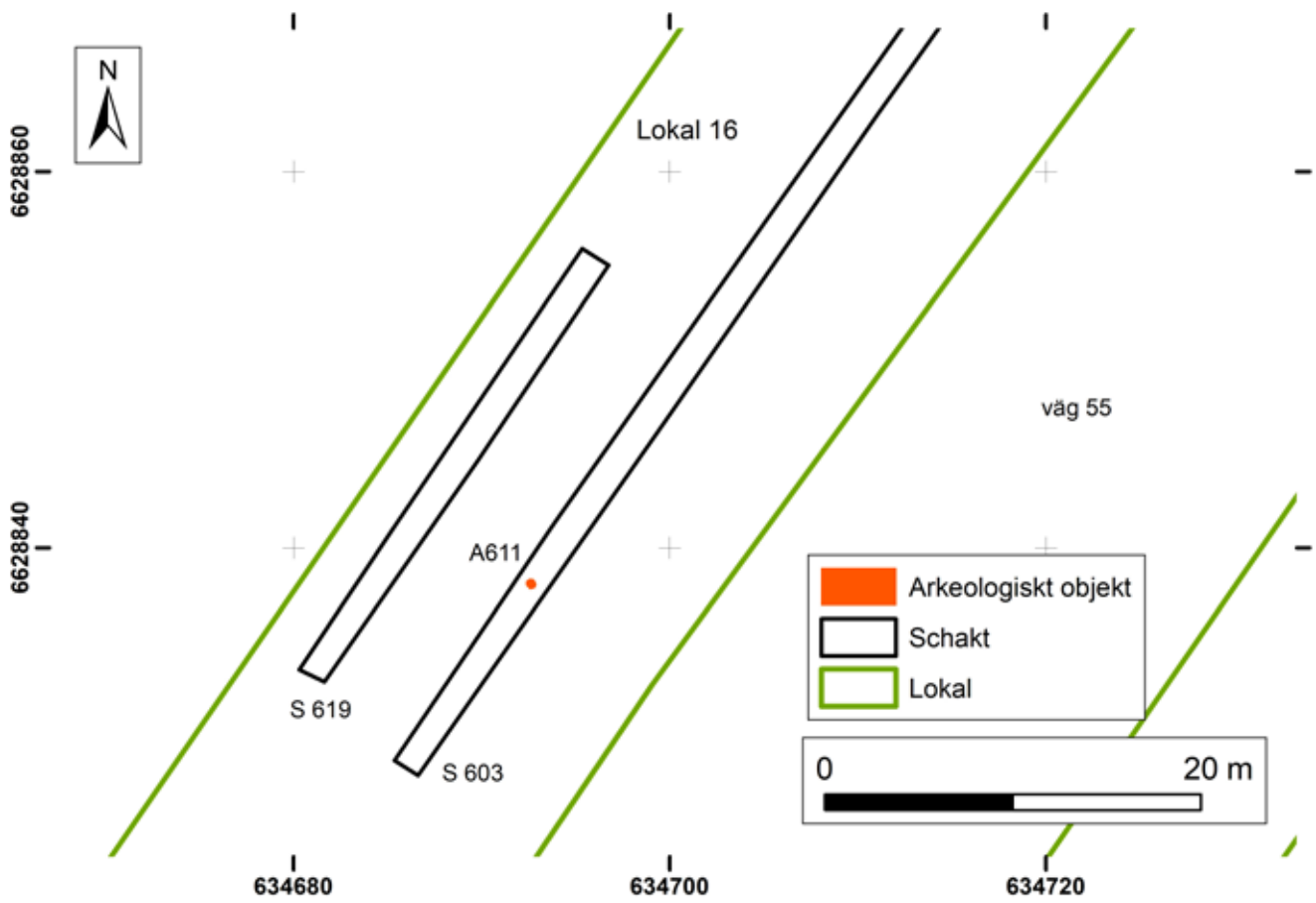
Lokalen låg ett stycke söder om Brunnas bytomt och på båda sidor av väg 55 (Fig. 19). Vägen är där dragen i odlingsmark på kanten av en större höjd. På en åkerholme direkt norr om lokalen ligger gravfältet L1944:5748. Höjden omges av lägre liggande marker både i anslutning till Örtorpsbäcken söderut och Sävaån i väster. Nivåerna låg på 15–20 m ö.h. (Fig. 62). Spridd skärvsten i åkermark indikerade ett boplatsläge. I anslutning till lokalen har en schaktningsövervakning gjorts, men utan att några lämningar påträffades (Göthberg 2000).

På den västra sidan av vägen grävdes sju schakt (514, 562, 583, 603, 619, 652, 681). Underlaget bestod av lera. Enbart ett stolphål (A611) påträffades (Fig. 63).

Inga schakt grävdes inom den del av lokalen som låg öster om vägen och som låg lägre i sluttningen. Eftersom enbart ett arkeologiskt objekt påträffades på den västra sidan bedömdes det vara mindre troligt att det skulle finnas några lämningar på den ännu lägre belägna östra sidan.

Figur 62. Översikt av Lokal 16 med schakt och fornlämningar i omgivningen. Skala 1: 2 500.

Figur 63. Inom Lokal 16 fanns väster om väg 55 ett ensamt stolphål, A611. Skala 1:400.

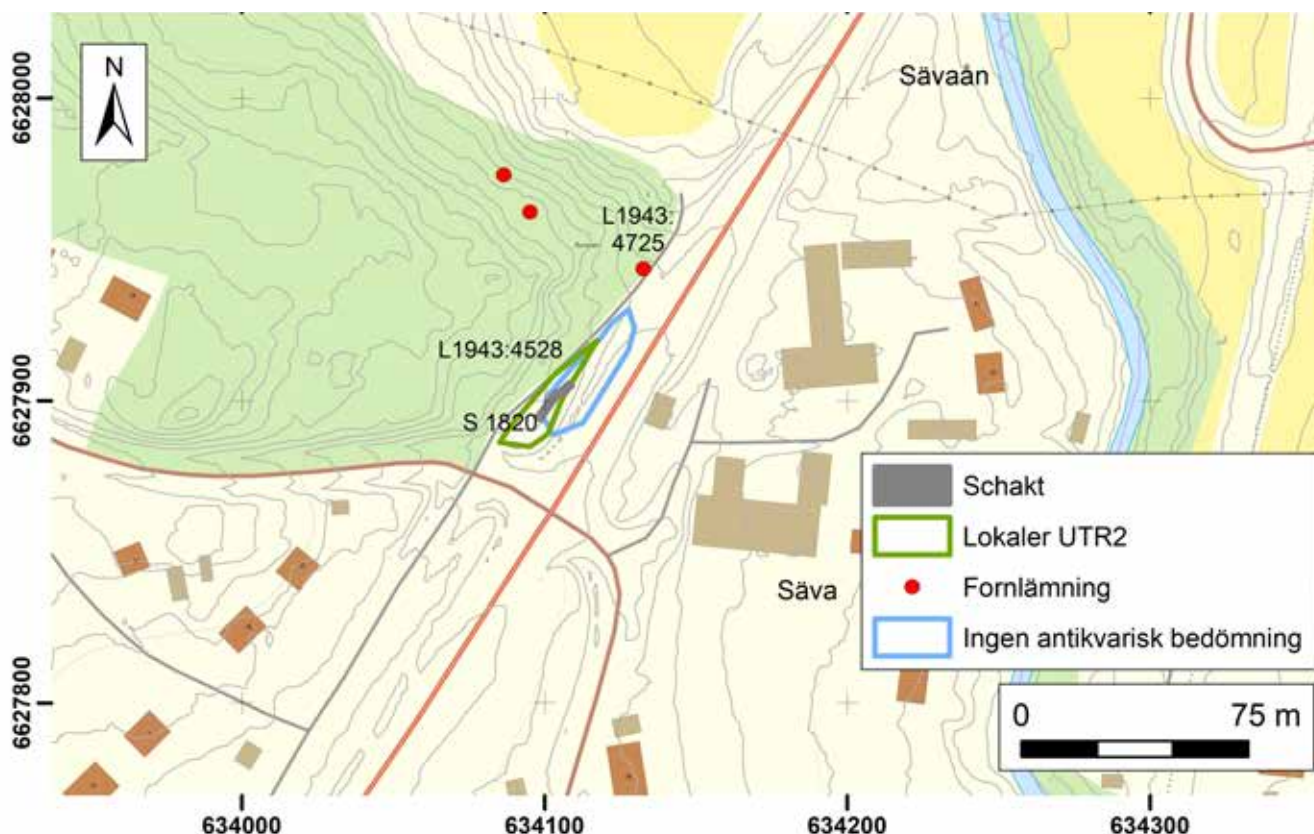
L1943:4528 Säva

Gravfältet L1943:4528 upptäcktes vid vägarbete 1960 för den nuvarande sträckningen av väg 55. Ett brandlager och två skelettgravar påträffades, vilka angavs ligga strax söder och sydväst om runristningen L1943:4725 (Berg 1960). Alla gravarna fanns i anslutning till den norra sidan av vägen. Brandgraven låg i den norra delen av vägbanan, medan skelettgravarna påträffades nära vägens norra släntkant. Runristningen L1943:4725 (U 870) har skadats vid flera tillfällen, däribland när den flyttades 1931 i samband med att landsvägen fick en ny dragning. Dess ursprungliga placering låg 15 m öster om dess nuvarande plats (Wessén & Jansson 1951 s. 536ff).

Väster om den nuvarande väg 55 finns den gamla landsvägen kvar som en brukningsväg. Mellan vägarna finns en smal remsa, delvis med en upplagd vall av jord och stenar, som sannolikt är från vägbygget omkring 1960 (Fig. 64, 65). Nivåerna låg på 20–22 m ö.h.

Ett schakt (1820) grävdes mellan släntkanten för väg 55 och den gamla landsvägen, samt delvis i och under den upplagda vallen. Under de påförda massorna fanns spår av sentida schaktningar och äldre omrörda jordmassor. De härrör sannolikt efter dike längs den gamla landsvägen och schaktningar i samband med bygget av den nuvarande vägsträckningen. Underlaget bestod av grusig morän. Inga spår av gravar eller andra äldre lämningar påträffades.

De gravar som dokumenterades 1960 låg invid den norra släntkanten för den nuvarande vägen. Särskilt platserna för de två skeletten bör ha legat nära det schakt som grävdes vid utredningen (Fig. 66). Gravarna verkar också ha legat 20–30 m från den ursprungliga platsen för den flyttade runristningen L1943:4725. Bygget av de olika vägsträckningarna har dock skadat området. I höjdslänten på den norra sidan av den omkring 1930 byggda landvägen finns spår av täkter. Den nuvarande vägsträckningen är påtagligt nedskuren i slutningen.

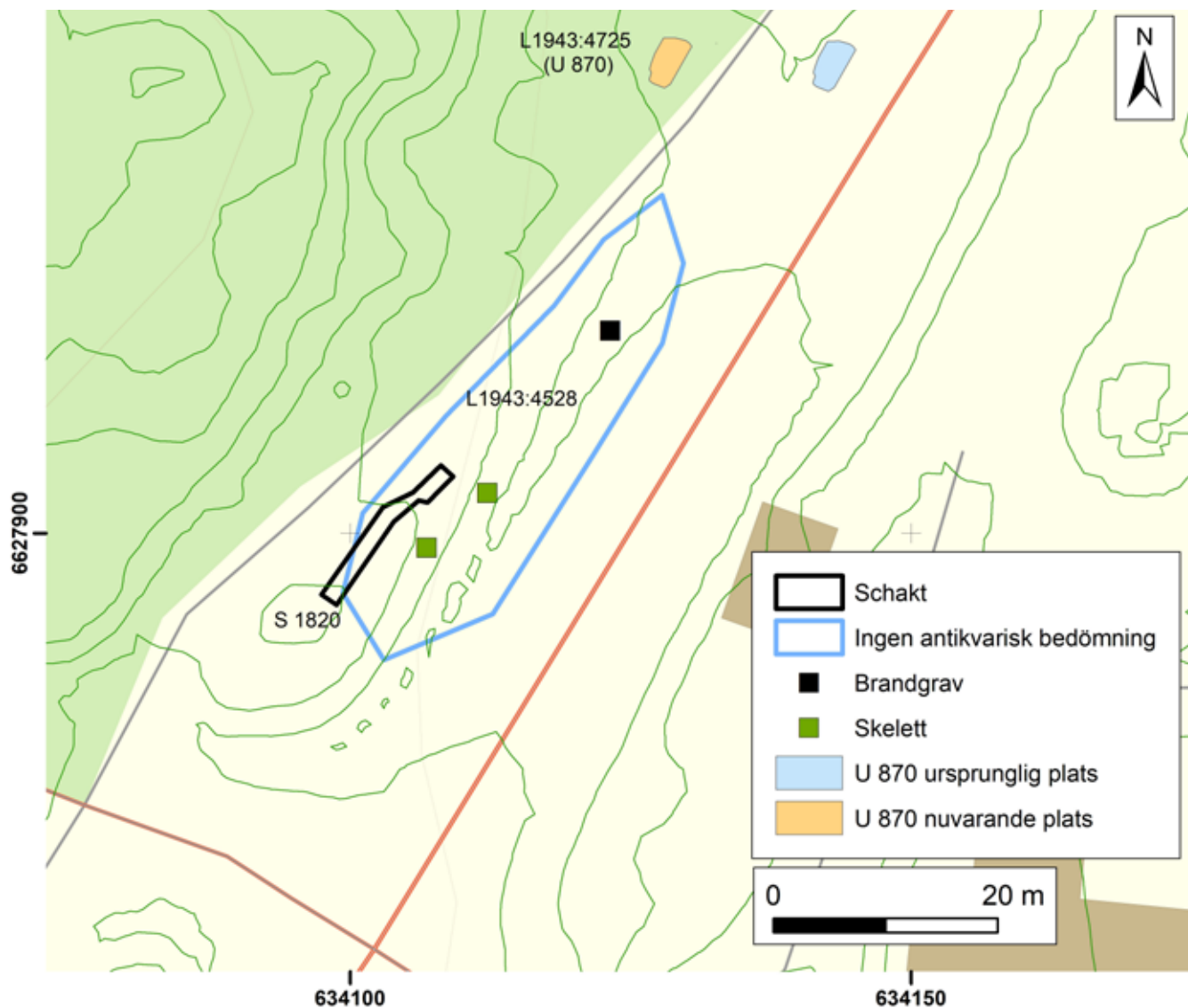

Figur 64. Översikt av L1943:4528 vid Säva med schakt och fornlämningar i omgivningen. Skala 1: 2 500.

Figur 65. Vid Säva var ytan som var tillgänglig för schaktgrävning inom L1943:4528 begränsad till en smal remsa mellan den nuvarande vägen och den äldre landsvägen. Här före grävningen. Foto mot sydväst, Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Figur 66. Inom L1943:4528 har gravar dokumenterats, här ungefärligt utsatta efter rapporten (Berg 1960). I närheten låg den ursprungliga platsen för runristningen L1943:4725 (U 870) (Wessén & Jansson 1951). Gravarna påträffades nära den västra kanten av den nuvarande vägsträckningen. Schaktet som grävdes 2022 låg därför relativt nära platsen för gravarna. Skala 1:800.

Diskussion och antikvarisk bedömning

Vid den kompletterande utredningen etapp 1 som omfattade 9 ytor konstaterades att det fanns redan registrerade lämningar inom tre ytor, Dessutom fanns indikationer på möjliga lämningar inom ytterligare fyra ytor, vilka gick vidare till utredningens etapp 2.

Vid utredningens etapp 2 grävdes schakt inom 16 lokaler.

- Inom tre platser påträffades inga lämningar överhuvudtaget (Lokal 7, 13, gravfältet L1943:4528).
- I sju av lokalerna påträffades lämningar som kan kategoriseras som Boplatsområde, Lokal 1 (L2022:2727), Lokal 3 (L2022:2728), Lokal 5 (L1941:3310), Lokal 8 (L2022:2733 & L2022:2735 & L2022:2737), Lokal 11 (L2022:2742), Lokal 15 (L2022:2755 & L2022:2757), Lokal 20 (L2022:2730 & L2022:2731).
- Inom fyra lokaler påträffades enstaka arkeologiska objekt som kan karaktäriseras som Boplatslämning övrig, Lokal 5 (L2022:2732), Lokal 8 (L2022:2739 & L2022:2740), Lokal 9 (L2022:2741), Lokal 20 (L2022:2729).
- Lämningarna inom Lokal 18 har registrerats som Bytomt/gårdstomt (L2022:2760), eftersom de var belägna inom bytomten för Brunna enligt kartor från 1600–1800-tal.
- Inom Lokal 19 fanns en överplöjd äldre väg (L2022:3449).
- Inom några lokaler (Lokal 9, 14, 16) fanns enstaka stolphål, vilka inte har registrerats i KMR

Inom tre lokaler påträffades överodlade gravar (Lokal 11, 12, 14).

- Vid Lokal 11 ingick graven i ett grav- och boplatsområde (L2022:2743). Inom både Lokal 12 och Lokal 14 har gravar tidigare undersökts, tillhörande gravfälten L1942:4162 och L1942:4146. De nyupptäckta gravarna vid Lokal 12 är brandgravar, medan de vid Lokal 14 troligen är skelettgravar (L1942:4146, L2022:2752).

På fyra platser (Lokal 4, 6, 10, L1940:5205) innebar tätt stående träd att det inte var möjligt att gräva några schakt. Två av lokalerna (Lokal 6, 10) ligger i anslutning till fornlämningar, varför det kan

bli aktuellt att göra en bedömning om de ligger inom skyddsområde och som följd därav eventuellt förundersökas.

Några miljöer som innehåller rikligt med lämningar diskuteras i det följande mer ingående.

Skärfälten och Söderby

Vid Skärfälten och Söderby fanns tre lokaler med boplatslämningar (Lokal 3, 5, 20) som utgjorde spår av olika slags verksamheter. Mest vanliga var eldningsanknutna verksamheter, främst härdar som låg mer eller mindre glest. Mer ovanliga inslag är skärvstenslager såsom inom Lokal 3, vilka bör vara spår av mer långvarig eller intensiv verksamhet. I omgivningen finns också skärvstenshögar inom grav- och boplatsområdet L1941:4351, men även den undersökta L1941:3310:

Ett annat spår av verksamheter är stolphål, vilket också påträffades inom alla tre lokalerna, men inte i något större antal. De är därför svårt att bedöma om de exempelvis ingått i hus eller är spår av andra verksamheter. Inom Lokal 20 fanns stolphål som kan ingå i en hägnad, vilken möjligen kan vara sentida.

De kronologiska ramarna för lokalerna kan antyd- das av andra fornlämningar i omgivningen. Inom grav- och boplatsområdet finns såväl skärvstenshögar, resta stenar och en hög. Det innebär att den rymmer lämningar från bronsålder och äldre järnålder samt möjligen även yngre järnålder. Vid en delundersökning av gravfältet L1941:3591 framkom föremål som daterades till äldre järnålder-folkvandringstid (Gezelius 1971). I omgivning- en till Lokal 5 tyder undersökningen av skärvstenshögen i L1941:3310 på en datering till bronsålder. Sammanfattningsvis bör den kronologiska tyngd- punkten ligga i bronsålder och äldre järnålder. In- slag från yngre järnålder kan finnas, men ingen medeltida by eller gård är känd vid Skärfälten.

Navesta och Lund

Inom Lokal 8 och 9 finns både koncentrerade och sporadiska lämningar på flacka förhöjningar. Kärnan av lämningarna låg på relativt stort avstånd från gravfältet L1942:4168 med dess 20-metershög. Den stora högen tyder på att gravfältet tillhör yngre järnålder. Däremot kan dateringen av boplatso-

lämningarna vara betydligt vidare och både bronsålder och järnålder är möjlig. Det kan tyda på att boplatser och gravfält inte är samtida.

Både gravfältet och boplatserna har legat nära sträckningen av vägen genom Ramsta mot Uppsala. Den stora högens placering på den yttre delen av en höjdrygg som rundas av vägen ser ut att ha ett samband med vägen. Däremot är det oklart om väg och boplatser haft något samband.

Boplatserna inom Lokal 11 ligger i närheten av Navestas historiska byläge och på en höjd som omges i söder av de lågt liggande marker invid Örtorpsbäcken. Det boplatserområde som ligger invid byläget består av några härdar och en kokgrop. Det kontrasterar mot att boplatser från yngre järnålder nära bylägen som Rickomberga i Uppsala, Täby i Vänge och Kättsta i Ärentuna som bestod av ett stort antal tätt liggande stolphål, vilka ingått i stolphus (Fagerlund m.fl. 1999; Gustafsson m.fl. 2006; Lucas 2016). Denna skillnad skulle kunna tyda på att de lämningar som påträffades vid Navesta antingen ingått i en separat aktivitetsyta eller tillhör en betydligt äldre boplatser som kan vara från bronsålder eller äldre järnålder. De mer omfattande boplatserna ingick i grav- och boplatserområdet L2022:2743 som ligger på större avstånd från byläget. Troligen är boplatserna äldre än den brandgrav som identifierades, vilket kan innebära bronsålder eller äldre järnålder.

Noterbart är avsaknaden av ett synligt gravfält på höjden vid Navesta. Däremot finns en undersökt skelettgrav, L1942:4226. Den kan möjligen tillhöra övergången mellan vikingatid och tidig medeltid eftersom det enda föremålet var en kniv. Den vid utredningen påträffade graven inom L2022:2743 innehöll däremot ett brandlager och bör tillhöra yngre järnålder. Eftersom området kring Navesta i hög grad är uppodlat är det kanske inte märkligt att så få gravar är kända. En jämförelse med äldre kartor, däribland en över Lund från 1767, visar att området med den påträffade graven överensstämmer med en samling av små impediment. Dessa kan motsvara markfasta stenar eller stenpackningar i gravar.

Gravfält i låglänt mark nära vattendrag

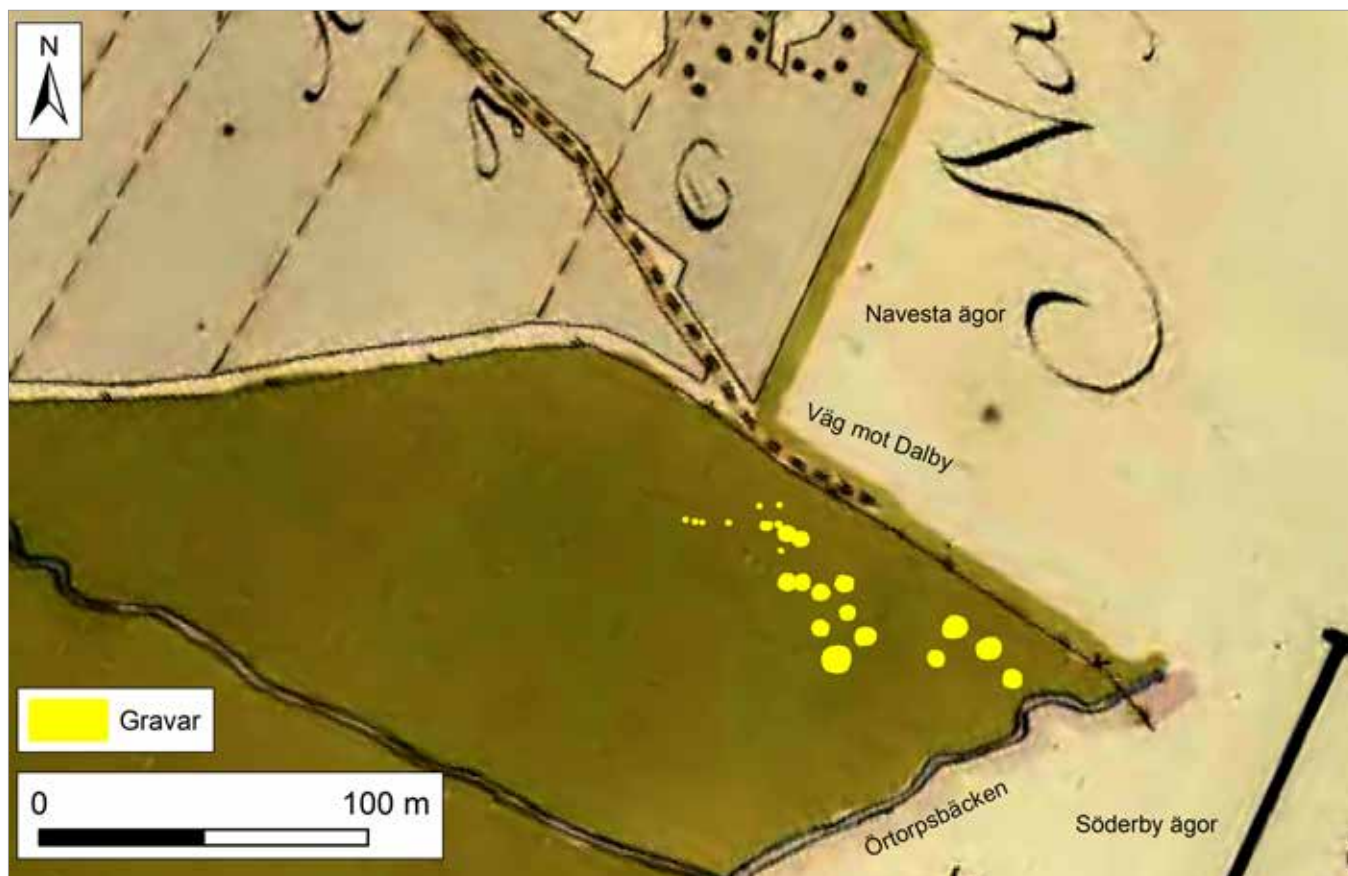
Även gravfältet L1942:4162 vid Lund som delundersöktes 1936 var inte synligt i markytan utan uppdagades vid odling. Det utgjordes av brandgravar med dateringar till yngre järnålder och särskilt vikingatid (Holmqvist 1936). En stor skillnad mot många andra gravfält var den låglänta belägenheten invid Örtorpsbäcken. Gravfältet låg enligt äldre kartor på mark som tillhörde Lund och användes som äng. Dessutom låg gravfältet invid en väg som ledde mot Dalby. Vägen kan spåras på kartor från 1600-talet och framåt (Fig. 67). Gravfältets lokalisering skulle kunna vara ett tecken på att det funnits ett vadställe eller bro över Örtorpsbäcken, i slutet av vikingatid. Dessutom sammanföll vägens passage av Örtorpsbäcken med att gränserna mellan Navesta, Lund, Söderby och Bärby möttes.

Det finns några motsvarigheter i Uppland där gravfält är belägna i tidigare ängsmark vid vägars passager över vattendrag. Ett sådant är Ullunda vad i Tillinge socken, där gravar från sen vikingatid med bl.a. vapen har undersökts (Arbman 1937). Gravarna har tillhört ett bortodlat gravfält (L1942:5565). Det låg vid ett vadställe för en äldre väg mellan Enköping och Västerås.

Vid Eke utanför Uppsala har två skelettgravar i träkistor (L1941:4326, L1941:4328) från 900-1000-talet undersökts (Sundquist 1934). Gravarna låg nära runristningen L1941:4327 (U 971) (Wessén & Jansson 1953 s. 112ff). Både gravar och runristning låg i tidigare ängsmark invid den äldre sträckningen av landsvägen mellan Brillinge och Jälla.

Ett annat exempel är vid Falebro i Danmark där gravfältet L1944:6671 ligger på åbrinken till Sävjaån. På runstenen L1944:6898 (U 947) på andra sidan ån omtalas en bro (Wessén & Jansson 1953 s. 55ff). Gravfältet bedöms tillhöra slutet av vikingatid (Löfstrand 1973 s. 144).

Figur 67. Rektifierat utsnitt ur karta över Lund från 1767 som visar äng (grönfärgad), den angränsande Örtorpsbäcken och vägen mot Dalby. Gravarna som påträffats vid undersökningen 1936 och utredningen 2022 sammanfaller med ängen och har legat längs med vägen mot Dalby. Skala 1:2 000.

Vid Åby i Bälinge har gravar från det bortodlade gravfältet L1944:8479 undersökts. Där fanns både fyndrika kvinnogravar och vapengravar från vikingatid (SHM 19512). Gravfältet låg i tidigare ängsmark med hålvägar som lede till ett vadställe över den närbelägna Åloppebäcken.

Längs vägen mellan Svista och Rosta i Bälinge finns gravfältet L1944:9514 i tidigare ängsmark. Vid Drälinge i Björklinge socken har de bortodlade gravfälten L1944:2458 och L1939:5101 legat på ömse sidor av en tidigare bro över Skuttungeån. I de västra delarna av Uppland vid Ändersta i Simtuna har gravfältet L1942:1275 legat invid Lillån. I dess närhet finns uppgifter om en bro.

En annan kategori gravar som också har samma typ av läge invid vägars passage över vattendrag är storhögar. Exempel på sådana är Broby i Börje, "kung Skutes hög" vid Lövsta i Bälinge och Kolje i Ärentuna. Deras monumentala form visar dessa platsers betydelse, vilket skiljer dem påtagligt från de andra nämnda platserna.

Gravfält belägna i äldre ängsmark verkar ha varit relativt ovanliga. Det kan dock finnas ett mörkertal genom att många ängsmarker har blivit uppodlade, men utan att gravar blivit kända. Gravfält med sådana lägen skiljer sig från flertalet gravfält från yngre järnålder, vilka brukar anses ha haft en nära rumslig anslutning till gårdens eller byns bebyggelse.

Gravfältens anknytning till vägars passager över vattendrag och gränser bör ses som ett medvetet val av exponering mot omvärlden. Detta drag har uppmärksammat för gravfält med tidigkristna gravar från sen vikingatid (Tesch 2017 s. 15ff). Eftersom de nämnda gravarna i äldre ängsmark har dateringar i vikingatid och flera gånger i sen vikingatid utgör de både sett till belägenhet och datering en motsvarighet. Förekomsten av brandgravar tyder också gravskicket kan ha varierat på gravfält med sådana lägen.

Enkullen

De tidigare undersökta gravarna vid Enkullen utgjordes av relativt stora stensättningar med brandlager, som att döma av föremål är från vikingatid (Berg 1961). Utredningsresultaten tyder på att det även kan finnas skelettgravar där. Det har en parallell till Navesta och särskilt Säva där skelettgravar har påträffats, vid Säva även i kombination med brandgrav. Enkullen har haft ett relativt exponerat läge i dalgången, på kanten mot de lågt liggande markerna invid Örtorpsbäcken. I närheten finns ytterligare gravar, däribland gravfältet L1942:3985 med bland annat rektangulära stensättningar, vilket kan peka på en datering till yngre järnålder. Dessutom finns fyra stensättningar (L1942:4320, L1942:4319, L1942:4321, L1942:4244). De var 10-20 m stora och med kvadratisk eller rund form, samt kan troligen tillhöra äldre järnålder. Både dessa stensättningar och gravfältet har indragna lägen i kanten av skogsbevuxen impedimentmark.

Utöver gravarna finns blocket med talrika skålgropar (L1942:4388) och en runristning (L1942:4086) på ett stort block på en bergskant som därigenom hade ett närmast monumentalt läge (Fig. 68). Av boplatsslämningar fanns däremot bara några enstaka stolphål.

Att det funnits flera platser med gravar har medfört att området kring Enkullen har bedömts kunna vara platsen för en försvunnen bebyggelse. Tidigare forskning har förslagit att den rymt en by eller gård Ramsta för vilken det inte finns några medeltida uppgifter, men som skulle kunnat ge namn åt kyrkan och socknen (Eriksson & Lovén 2006). Schaktgrävningen inom utredningen visar emellertid att ingen bosättning funnits invid Enkullen. Ett

nordligare läge skulle däremot kunna vara möjligt.

En annan faktor bakom att gravar anlades vid Enkullen med dess exponerade läge i dalgången skulle kunna vara dess läge invid vägen. Enligt kartor över Bragby från 1600- och 1700-talet passerade landsvägen mellan Örsundsbro och Uppsala förbi Enkullen. I Uppsalas omgivning är runristningar och större högar längs med vägar ett tecken på att de har ansevärd ålder (Göthberg 2018). Längs den äldre sträckningen av landsvägen genom Ramsta, Balingsta och Gryta finns flera runristningar, varför den anses ha rötter i övergången mellan järnålder och tidig medeltid (Wessén & Jansson 1951 s. 544). Sådana finns vid vägens passage över Örtorpsbäcken. Runristningen L1942:4086 nära Enkullen verkar ha haft ett indraget läge från vägen. Dess monumentala placering innebar dock att den bör ha varit väl synlig på avstånd när den var målad och om inga träd skymde. Runristningens exponering innebär att den var mest synlig för de som for mot Uppsala.

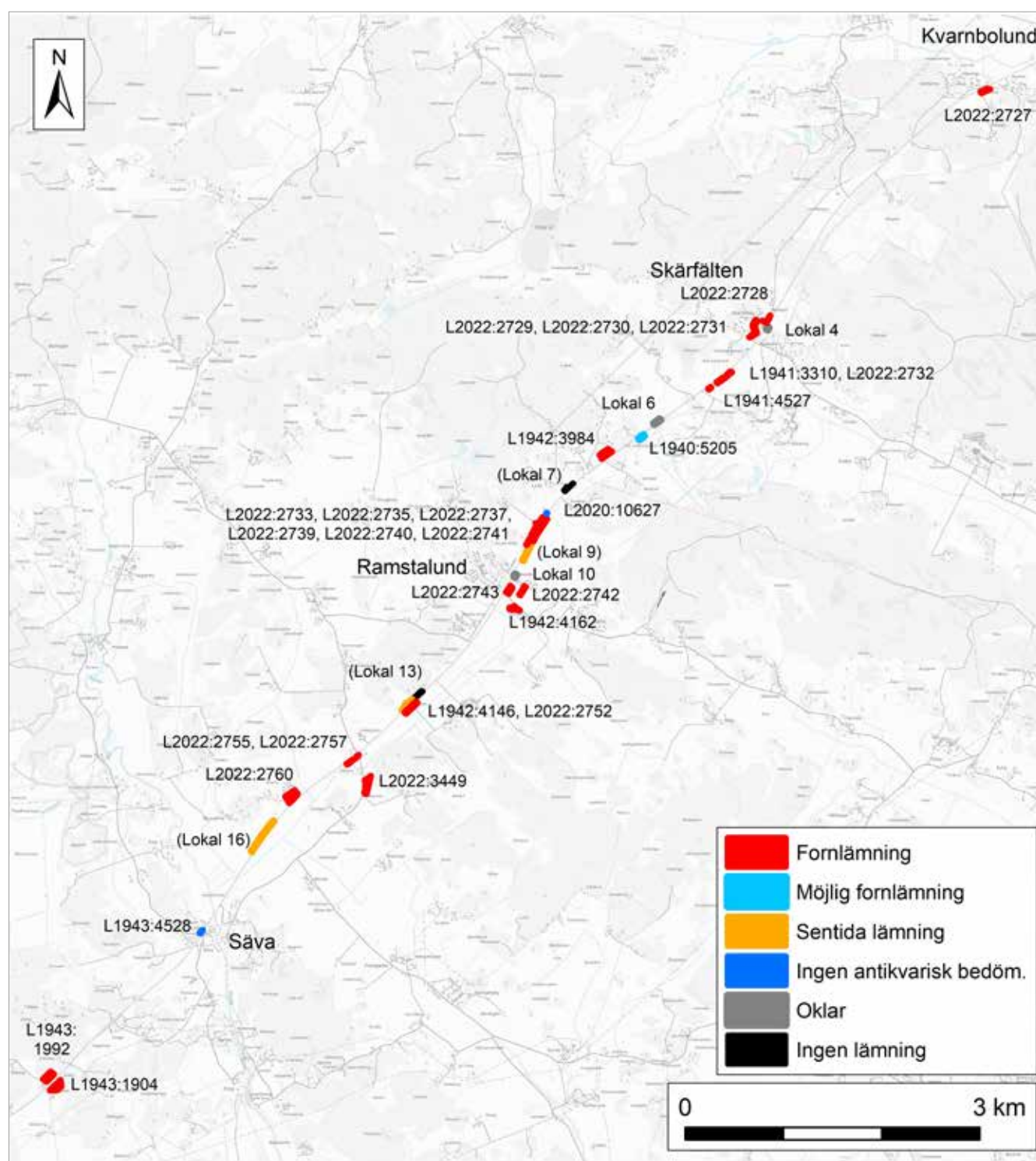
Landsvägen från Kvarnbolund till Säva har enligt kartor från 1600- och 1700-tal konsekvent passerat utanför byarnas bebyggelse. Det kan anses vara ett karaktäristiskt drag för en viktig landsväg. Vägen har också utpekats som en del av den medeltida Eriksgatan (Sahlgren 1957; Brink 2000). Upplandslagen nämner också en kategori av allmänna vägar vilka benämndes som "konungs väg" (Holmbäck & Wessén 1933 s. 179). Vad denna beteckning närmare stod för och vilka de var framgår inte i lagtexten, men termen bör gälla de vägar som ingick i Eriksgatan. Sammantaget bör därför landsvägen förbi Enkullen både ha haft stor betydelse och hög ålder.

Figur_68. Vid Bragby finns runristningen L1942:4066 (U 879) på ett flyttblock på en bergkant. Den höga placeringen bör ha inneburit att ristningen i målat skick måste ha synts väl även på avstånd. Foto mot norr, Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Antikvarisk bedömning

Figur 69. Antikvarisk bedömning av lämningar inom de platser som ingick i utredningen. Skala 1:60 000.

Utredningen har visat att det på flera platser finns lämningar som kan kategoriseras som Boplatsområde, Boplatslämning övrig, Bytomt/gårdstomt och Grav- och boplatsområde samt Färdväg, vilka har getts den antikvariska bedömningen Fornlämning.

Gravarna L1942:4162 har haft bedömningen Möjlig fornlämning, vilket ändras till Fornlämning, medan L1942:4146 har haft bedömningen Ingen antikvarisk bedömning, vilket ändras till Fornlämning. Gravfältet L1943:4528 har haft bedömningen

Möjlig fornlämning, vilket ändrats till Ingen antikvarisk bedömning. Den nyligen påträffade graven L2022:2752 har getts bedömningen Fornlämning.

Lämningen L2020:10627 Bro har ändrats till att vara Bro, uppgift om och fått bedömningen Ingen antikvarisk bedömning. Lägenhetsbebyggelsen

L1941:4527 har fått den antikvariska bedömningen Fornlämning. Kategoriseringen av L1943:1992 har ändrats från Husgrund historisk tid till Lägenhetsbebyggelse och har fått den antikvariska bedömningen Fornlämning.

Lämnings-nr	Typ	Antikvarisk bedömning	Plats
L2022:2727	Boplatsområde	Fornlämning	Lokal 1
L2022:2728	Boplatsområde	Fornlämning	Lokal 3
L2022:2729	Boplatslämning övrig	Fornlämning	Lokal 20
L2022:2730	Boplatsområde	Fornlämning	Lokal 20
L2022:2731	Boplatsområde	Fornlämning	Lokal 20
L1941:3310	Boplatsområde	Fornlämning	Lokal 5
L2022:2732	Boplatslämning övrig	Fornlämning	Lokal 5
L1941:4527	Lägenhetsbebyggelse	Fornlämning	-
L1940:5205	Avrättningsplats	Möjlig fornlämning	-
L1942:3984	Stensättning	Fornlämning	Yta D
L2020:10627	Bro, uppgift om	Ingen antikvarisk bedömning	-
L2022:2733	Boplatsområde	Fornlämning	Lokal 8
L2022:2735	Boplatsområde	Fornlämning	Lokal 8
L2022:2737	Boplatsområde	Fornlämning	Lokal 8
L2022:2739	Boplatslämning övrig	Fornlämning	Lokal 8
L2022:2740	Boplatslämning övrig	Fornlämning	Lokal 8
L2022:2741	Boplatslämning övrig	Fornlämning	Lokal 9
L2022:2742	Boplatsområde	Fornlämning	Lokal 11
L2022:2743	Grav- och boplatsområde	Fornlämning	Lokal 11
L1942:4162	Gravfält	Fornlämning	Lokal 12
L1942:4146	Gravfält	Fornlämning	Lokal 14
L2022:2752	Flatmarksgrav	Fornlämning	Lokal 14
L2022:2755	Boplatsområde	Fornlämning	Lokal 15
L2022:2757	Boplatsområde	Fornlämning	Lokal 15
L2022:3449	Färdväg	Fornlämning	Lokal 19
L2022:2760	Bytomt/gårdstomt	Fornlämning	Lokal 18
L1943:4528	Gravfält	Ingen antikvarisk bedömning	-
L1943:1992	Lägenhetsbebyggelse	Fornlämning	Yta H
L1943:1904	Lägenhetsbebyggelse	Fornlämning	Yta I

Figur 70. Lista över antikvarisk bedömning av de lämningar som berördes av utredningen.

Administrativa uppgifter

Uppdragsnummer Fornreg: 202200270

Plats: Kvarnbo 1:1 m.fl., Läby, Uppsala-Näs, Ramsta, Balingsta, Gryta socknar, Uppsala och Enköpings kommuner, Uppsala län

Forulämningsnummer: L1940:5205, L1941:3310, L1941:4527, L1942:3984, L1942:4146, L1942:4162, L1943:4528, L2020:10627, L2022:2727, L2022:2728, L2022:2729, L2022:2730, L2022:2731, L2022:2732, L2022:2733, L2022:2735, L2022:2737, L2022:2739, L2022:2740, L2022:2741, L2022:2742, L2022:2743, L2022:2752, L2022:2755, L2022:2757, L2022:2760, L2022:3449.

Forulämningsstyp: Lägenhetsbebyggelse, avrättningsplats, bro, gravfält, grav- och boplatsområde, boplatsområde, boplatsslämning övrig

Typ av undersökning: Arkeologisk utredning etapp 1 & 2

Orsak till undersökning: Ombyggnad av väg

Uppdragsgivare: Trafikverket

Fältarbetsperiod: 11 april – 12 maj 2022

Upplandsmuseets projektledare: Hans Göthberg

Upplandsmuseets personal: Andreas Hennius, Robin Lucas

Upplandsmuseets diarienummer: 135–2022

Upplandsmuseets projektnummer: 8868

Länsstyrelsens diarienummer och beslutsdatum: 431-6179-2021 (2022-03-08)

Koordinatsystem: Sweref 99 TM

Höjdsystem: RT2000

Dokumentationsmaterial: Förvaras i Upplandsmuseets arkiv

Fynd: Inga fynd tillvaratogs.

Referenser

Lantmäteriakter

Lantmäteristyrelsens arkiv

Uppsala län

Läby socken

Österby

Storskifte 1753 B45-7:1

Uppsala-Näs socken

Söderby

Ägomätning 1635 B71-15:A4:48-49

Ägomätning 1722 B71-15:1

Ramsta socken

Navesta

Ägomätning 1635 B49-8:A4:107

Ägodelning 1694 B49-9:1

Storskifte 1763 B49-9:3

Lund

Ägomätning 1635 B49-8:A4:107

Ägodelning 1700 B49-8:2

Storskifte 1767 B49-8:3

Bragby

Ägomätning 1635 B49-3:A4:111

Storskifte 1767 B49-3:1

Hagby socken

Brunna

Ägomätning 1635 B26-3:A4:124-25

Balingsta socken

Brunna

Storskifte 1764 B3-4:1

Måsta

Ägomätning 1635 B3-10:A4:97

Åkerdelning 1696 B3-10:1

Ägodelning 1738 B3-10:2

Storskifte 1767 B3-10:3

Gryta socken

Säva

Ägomätning 1635 B24-18:A4:103

Ägodelning 1690 A19:115

Storskifte 1773 B24-18:1

Husby

Ägomätning 1635 B24-11:A4:102

Ägodelning 1711 B24-11:1

Storskifte 1757 B24-11:3

Litteratur

- Arbman, Holger. 1937. Vikingatidsgravar vid Ulunda vad. *Upplands Fornminnesförenings Tidskrift* XLV. Uppsala.
- Berg, Anna-Märta. 1960. Angående fynd av brandlager i samband med vägarbete strax väster om bron vid Säva, Gryta socken, Uppland. *Landsantikvarien*. Avg.nr 160/60. *Upplandsmuseets topografiska arkiv*.
- Berg, Anna-Märta. 1961. Rapport arkeologisk undersökning Enkullen, Ramsta nr 60. *Landsantikvarien Uppsala*. Avg.nr 107/61. *Upplandsmuseets topografiska arkiv*.
- Bergman, Bengt. 1927. Redogörelse för undersökt grav vid Navesta, Ramsta socken, Uppland. Dnr 2796/27 (ATA).
- Brink, Stefan. 2000. *Forntida vägar. I: Montelius, Jan-Olof (red.). Vägar och kulturmiljöer. Bebyggelsehistorisk tidskrift. Nr 39.* 2000.
- DMS. 1988. *Det Medeltida Sverige 1:6. Tiundaland: Hagunda härad. Ferm, Olle & Johansson, Mats. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.*
- Ekholm, Gunnar. 1938. Ett uppländskt gravfält från La Tène-tiden och andra fornminnen i trakten av Läbyvad. *Fornvännen*.
- Erikson, Marja & Lovén, Christian. 2006. *Den försvunna gården Ramsta och dess kyrka. Uppland 2006.* Uppsala.
- Fagerlund, Dan. 2017. Slavsta – Gårdar och gårdsoffer från romartid till medeltid. *Arkeologisk undersökning. Upplandsmuseets rapporter 2017:26.*
- Fagerlund, Dan, Göthberg, Hans, Qviström, Linda, Åberg, Kerstin. 1999. *Förhistoria och medeltid i Vänge. Arkeologiska undersökningar 1998. Upplandsmuseets skriftserie Nr 1.* Uppsala.
- Gezelius, Lars. 1971. Rapport över undersökta fornlämningar inom Skärfälten 11 och Söderby 11, 21, Ubby 11, 21 samt Lörsta 12, Uppsala-Näs sn, Uppland. *Upplands fornminnesförening. Avg.nr. 28/71.* *Upplandsmuseets topografiska arkiv*.
- Gustafsson, Malin, Dutra Leivas, Ivonne, Mattsson, Örjan & Olsson, Robin. 2005. Kättsta – boplatser och gravar under 2 000 år. *Undersökningar för E4. Arkeologi E4 Uppland. Upplandsmuseet rapport 2006:7.* Uppsala.
- Göthberg, Hans. 2000. Väg 55 Böksta till Säva. Väg 255 Edeby till Örby. Schaktning för fiberoptiskt kabelstråk. *Upplandsmuseet, rapport 2000:14.*
- Göthberg, Hans. 2018. *Vägar i järnålderns landskap. Uppland 2018.* Uppsala.
- Göthberg, Hans. 2021. Mellan Kvarnbolund och Eningsböle. Väg 55. Arkeologisk utredning, etapp 1. *Upplandsmuseets rapporter 2021:03.*
- Holmbäck, Åke & Wessén, Elias. 1933. *Svenska landskapslagar. Första serien. Östgötalagen och Upplandslagen. Stockholm.*
- Holmqvist, Vilhelm. 1936. *Rapport gravar Lund, Ramsta socken, Uppland. Dnr 2625/36 (ATA).*
- Lucas, Malin. 2018. Bland avfall och anfäder. Stensättning och skärvsten i Kvarnbolund. *Arkeologisk undersökning. Upplandsmuseets rapporter 2018:06.*
- Lucas, Robin. 2016. En järnåldersboplats i Rickomberga. *Bebyggelse och kulturlager. Upplandsmuseets rapporter 2016:13.*
- Länsstyrelsen. 1997. *Kulturmiljöer i Uppsala län. Områden av riksintresse. Beskrivningar. Länsstyrelsens meddelandeserie 1997:13.*
- Löfstrand, Lars. 1973. *Långhundraleden, Falebro och landhöjningen. Tor. Vol. XV. 1972–1973.* Uppsala.
- Magnusson, Gösta. 1973. *Arkeologisk undersökning 1969. Fornlämning 22, Kvarnbolund, Läby socken, Uppland. Riksantikvarieämbetet, rapport 1973 B12.*
- Sahlgren, Jöran. 1957. *Eriksgatan genom Uppland. Orttnamnssällskapets i Uppsalas årsskrift 1957.* Uppsala.
- Sundquist, Nils. 1934. *En uppländsk träkistgrav från vikingatiden. I: Larsen, Hjalmar, Odencrants, Ragnar & Olsén, Per (red). Studier tillägnade Gunnar Ekholm.* Uppsala.

Söderberg, Sverker. 1980. Rapport. Fornlämning 132, Lörsta 1:2 (Skärfälten), Uppsala-Näs sn, Uppland. Riksantikvarieämbetet.

Tesch, Sten. 2017. Skiftet och Sigtuna. Hybriditet och motstånd som en del av Mälardalens kristnande. I: Tesch, Sten (red.). Skiftet. Vikingatida sed och kristen tro. Ett mångvetenskapligt perspektiv på kristnandeprocessen i Mälardalen. Skellefteå.

Ulväng, Göran. 1998. Torpet Stenhuset och dess släktingar. Några exempel på torpbyggnader av sten i 1700-talets Mellansverige. Uppland 1998. Uppsala.

Wessén, Elias & Jansson, Sven B.F. 1951. Upplands runinskrifter. Tredje delen. I. Text. KVHAA. Stockholm.

Wessén, Elias & Jansson, Sven B.F. 1953. Upplands runinskrifter. Fjärde delen. KVHAA. Stockholm.

Bilagor

Bilaga 1 – KMR-objekt inom eller nära UO

Bilaga 2 – Lista över schakt

Bilaga 3 – Lista över arkeologiska objekt i schakten

Bilaga 1 – KMR-objekt inom eller nära UO

FL = Fornlämning

IAB = Ingen antikvarisk bedömning

MFL = Möjlig fornlämning

ÖKL = Övrig kulturhistorisk lämning

Objekt	Typ	Kommentar	Antikvarisk bedömning	Plats	Lokal/Yta	Figur
L1940:5205	Avrättningsplats		MFL	Navesta	-	32
L1941:2963	Naturbildning	Suptall	ÖKL	Skärfälten	Lokal 4	22
L1941:3310	Boplotsområde	Delundersökt	FL	Söderby	Lokal 5	27
L1941:3591	Gravfält		FL	Skärfälten	Yta B	22
L1941.3752	Lägenhetsbebyggelse		MFL	Skärfälten	Lokal 4	22
L1941:4527	Lägenhetsbebyggelse		FL	Söderby	-	27
L1942:3984	Stensättning		FL	Navesta	Yta D	4
L1942:4146	Gravfält	Delundersökt	FL	Bragby	Lokal 14	48
L1942:4162	Gravfält	Delundersökt?	FL	Lund	Lokal 12	42
L1942:4163	Vägmärke	Flyttat	ÖKL	Bragby	Lokal 14	48
L1943:1904	Lägenhetsbebyggelse		FL	Husby	Yta I	15
L1943:1992	Lägenhetsbebyggelse		FL	Husby	Yta H	15
L1943:4528	Gravfält	Undersökt	IAB	Säva	-	64
L1943:4725	Runristning	Flyttad 1931	FL	Säva	Nära L1943:4528	64
L1944:6015	Runristning		FL	Måsta	Yta F	12
L2020:10627	Bro, uppgift om		IAB	Navesta	-	33
L2022:2727	Boplotsområde		FL	Nåsten	Lokal 1	20
L2022:2728	Boplotsområde		FL	Skärfälten	Lokal 3	22
L2022:2729	Boplatslämning övrig		FL	Skärfälten	Lokal 20	22
L2022:2730	Boplotsområde		FL	Skärfälten	Lokal 20	22
L2022:2731	Boplotsområde		FL	Skärfälten	Lokal 20	22
L2022:2732	Boplatslämning övrig		FL	Skärfälten	Lokal 5	27
L2022:2733	Boplotsområde		FL	Lund	Lokal 8	34
L2022:2735	Boplotsområde		FL	Lund	Lokal 8	34
L2022:2737	Boplotsområde		FL	Lund	Lokal 8	34
L2022:2739	Boplatslämning övrig		FL	Lund	Lokal 8	34
L2022:2740	Boplatslämning övrig		FL	Lund	Lokal 8	34
L2022:2741	Boplatslämning övrig		FL	Lund	Lokal 9	34
L2022:2742	Boplotsområde		FL	Navesta	Lokal 11	42
L2022:2743	Grav- och boplotsområde		FL	Navesta	Lokal 11	42

Objekt	Typ	Kommentar	Antikvarisk bedömning	Plats	Lokal/Yta	Figur
L2022:2755	Boplatsområde		FL	Örtorpet	Lokal 15	53
L2022:2757	Boplatsområde		FL	Örtorpet	Lokal 15	53
L2022:2760	Bytomt/gårdstomt		FL	Brunna	Lokal 18	58
L2022:3449	Färdväg		FL	Lusbacken	Lokal 19	53

Bilaga 2 – Lista över schakt

Id	Längd (m)	Yta (m2)	Bredd (m)	Djup (m)	Lokal	Figur
1	45	86	1,6	0,35–0,5	7 Lund	33
17	28	49	1,6	0,25–0,4	7	33
31	33	60	1,6	0,25–0,45	7	33
62	81	153	1,6	0,25–0,45	8 Lund	34, 35, 36
90	35	59	1,6	0,25–0,4	8	34, 35
98	16	27	1,6	0,2–0,35	8	34, 36
106	18	33	1,6	0,2–0,4	8	34
119	88	171	1,6	0,3–0,4	8	34, 37
143	59	100	1,6	0,2–0,35	9 Herrgårdshög	34, 40
147	41	79	1,6	0,2–0,35	13 Bragby	48
153	34	58	1,6	0,35–0,45	13	48
157	24	43	1,6	0,25–0,45	14 Enkullen	48, 49
165	63	106	1,6	0,35–0,5	14	48
169	25	43	1,6	0,25–0,5	13 Bragby	48
173	46	79	1,6	0,3–0,45	13	48
191	47	87	1,6	0,3–0,45	14 Enkullen	48, 49
197	17	28	1,6	0,3–0,5	14	48, 49
218	19	32	1,6	0,3–0,5	14	48, 49
279	36	64	1,6	0,3–0,5	18 Brunna bytomt	58, 59
285	33	59	1,6	0,3–0,5	18	58, 59
316	30	54	1,6	0,3–0,5	18	58, 59
350	27	49	1,6	0,3–0,5	18	58, 59
356	23	40	1,6	0,3–0,35	18	58, 60
374	20	34	1,6	0,3–0,4	18	58, 60
378	19	30	1,6	0,2–0,35	18	58, 60
424	17	28	1,6	0,2–0,35	18	58
428	22	38	1,6	0,25–0,45	18	58
432	20	33	1,6	0,2–0,3	18	58
436	20	34	1,6	0,2–0,35	18	58
440	37	60	1,6	0,25–0,4	18	58, 59
466	32	58	1,6	0,25–0,4	18	58, 59
502	27	48	1,6	0,2–0,4	18	58, 59
514	34	59	1,6	0,4–0,5	16 Brunna	62
562	46	76	1,6	0,3–0,4	16	62
583	53	89	1,6	0,3–0,4	16	62
603	61	101	1,6	0,3–0,4	16	62, 63
619	27	42	1,6	0,3–0,4	16	62, 63

Id	Längd (m)	Yta (m2)	Bredd (m)	Djup (m)	Lokal	Figur
652	37	57	1,6	0,3-0,4	16	62
681	52	90	1,6	0,3-0,4	16	62
700	33	56	1,6	0,3-0,4	14 Enkullen	48, 52
711	29	51	1,6	0,25-0,3	14	48, 52
719	56	95	1,6	0,25-0,3	14	48, 50
766	59	103	1,6	0,25-0,4	14	48, 50
770	38	69	1,6	0,15-0,45	14	48
812	28	49	1,6	0,15-0,45	14	48
821	62	107	1,67	0,2-0,4	9 Herrgårdshög	34
842	66	107	1,67	0,25-0,45	9	34, 41
848	33	61	1,67	0,3-0,35	8 Lund	34
856	30	58	1,67	0,25-0,35	9	34, 40
926	72	125	1,67	0,25-0,45	8	34, 37
1011	105	156	1,67	0,3-0,4	8	34, 35, 36
1079	41	71	1,6	0,25-0,4	19 Lusbacken	53
1083	36	63	1,6	0,25-0,4	19	53
1091	27	48	1,6	0,25-0,45	19	53
1095	41	69	1,6	0,3-0,45	19	53
1099	29	53	1,6	0,25-0,45	19	53
1111	54	93	1,6	0,3-0,4	19	53, 57
1131	43	71	1,6	0,3-0,4	19	53, 57
1164	87	167	1,6	0,2-0,4	12 Lillängen	42, 46
1175	67	122	1,6	0,2-0,35	12	42, 46
1205	10	16	1,6	0,2-0,4	12	42, 46
1209	57	103	1,6	0,2-0,4	12	42, 46
1279	56	85	1,6	0,4-0,5	5 Söderby	27, 29, 30
1312	70	110	1,6	0,4-0,5	5	27, 29, 30
1377	63	104	1,6	0,4-0,5	5	27, 29
1427	93	175	1,6	0,3-0,5	3 Skärfälten	22
1493	68	139	1,6	0,3-0,55	1 Nästen	20, 21
1501	78	142	1,6	0,3-0,4	1	20, 21
1591	37	65	1,6	0,15-0,35	3 Skärfälten	22, 23
1596	21	35	1,6	0,1-0,35	3	22, 23
1638	16	28	1,6	0,3-0,45	3	22, 23
1654	48	80	1,6	0,3-0,5	20 Skärfälten	22
1672	54	93	1,6	0,3-0,4	20	22, 25
1730	41	73	1,6	0,3-0,4	20	22, 25
1788	74	134	1,6	0,3-0,5	20	22, 26
1793	25	41	1,6	0,3-0,35	20	22
1820	16	24	1,4	0,2-0,9	4528 Säva	64, 66

Id	Längd (m)	Yta (m2)	Bredd (m)	Djup (m)	Lokal	Figur
1850	30	46	1,4	0,35-0,4	15 Örtorpet	53
1880	18	27	1,4	0,2-0,3	15	53, 54
1902	26	42	1,4	0,25-0,35	15	53, 54
1926	46	68	1,4	0,3-0,4	11 Ö Navesta	42, 43
1961	39	60	1,4	0,3-0,45	11 Ö	42, 43
1969	11	18	1,4	0,3-0,45	11 Ö	42
2038	59	89	1,4	0,15-0,4	11 V	42, 44
2050	33	50	1,4	0,2-0,3	11 V	42, 44
2123	45	67	1,4	0,2-0,35	11 V	42, 44

Bilaga 3 – Lista över arkeologiska objekt i schakten

Lokal	Id	Typ	Storlek (m)	Beskrivning	Schakt	Figur
1	1438	Stolphål	0,45×0,5	Skoning av skärvsten. Mörkbrun grusig lera.	1493	21
1	1451	Stolphål	0,38×0,5	Mörkbrun grusig lera, enstaka sten	1493	21
1	1464	Stolphål?	0,35×0,5	Mörkbrun grusig lera. Överlagrar A1473	1493	21
1	1473	Stolphål?	0,35×0,5	Mörkbrun grusig lera. Överlagrad av A1464.	1493	21
1	1483	Stolphål?	0,35×0,6	Brun grusig lera	1493	21
3	1505	Härd	0,45×1,3	Kol/sot, skärvsten	1591	23
3	1515	Härd	0,3×0,9	Sot/kol, skärvsten	1591	23
3	1525	Härd	0,6×0,8	Sot/kol, skärvsten	1591	23
3	1540	Härd	0,3×0,3	Sot/kol, enstaka skärvsten. Ev. stolphål	1591	23
3	1549	Härd	0,75×0,8	Sot/kol, skärvsten	1591	23
3	1577	Kulturlager	1,6×7,3	Skärvig och skörbränd sten, sot, kol	1591	23
3	1583	Väg?	1,8×2,5	Skärvsten, tegel, enstaka större stenar, grus, hårt packad lera	1591	23
3	1600	Nedgrävning	0,45×0,6	Brungrå lera, små stenar. Stenlyft ?	1596	23
3	1611	Nedgrävning	0,65×0,8	Brungrå lera, små stenar. Stenlyft ?	1596	23
3	1642	Stolphål	0,25×0,3	Brungrå lera, stänk av kol, enstaka skärvsten	1638	23
5	1269	Härd	0,6×1,0	Sot, kol	1279	30
5	1292	Härd	0,5×0,5	Enstaka kol & skärvstenar, eventuellt bränt stolphål	1279	29
5	1300	Stolphål	0,4×0,4	Stenskoning	1279	29
5	1359	Stolphål	0,3×0,3	Stenskoning av skärvsten, enstaka sot/kol	1377	29
5	1366	Stolphål	0,5×0,8	Mörkbrun fyllning, enstaka kol & sten	1377	29
8	43	Härd	0,95×1,35	Sot/kol, skärvsten	62	35
8	56	Härd	0,35×0,85	Sot, skärvsten	62	36
8	69	Härd	0,9×1,15	Sot, skärvsten, bränd lera	90	35
8	83	Stolphål	0,35×0,5	Stenskoning, förmultnat trä	90	35
8	110	Härd	0,6×0,9	Sot/kol, skärvsten	119	37
8	885	Härd	0,42×1,0	Sot/kol, enstaka skärvsten	926	37
8	897	Härd	1,1×1,35	Sot, kol, skärvsten	926	37
8	911	Härd	1,2×1,7	Sot, kol, skärvsten	926	37
8	936	Härd	1×2,05	Sot/kol, enstaka skärvsten, enstaka bränd lera. Kokgrop?	1011	36
8	951	Stolphål	0,75×0,75	Brungrå lera, enstaka sten, stänk av bränd lera & kol	1011	36
8	966	Stolphål	0,4×0,85	Brungrå lera	1011	36

Lokal	Id	Typ	Storlek (m)	Beskrivning	Schakt	Figur
8	976	Stolphål	0,3×0,3	Brungrå lera, enstaka skärvsten	1011	36
8	985	Stolphål	0,5×0,55	Stenskonig av skärvsten, brungrå lera	1011	36
8	1000	Härd	1,0×1,7	Sot/kol, enstaka skärvsten. Kokgrop?	1011	36
8	1019	Härd	0,5×0,85	Sot, skärvsten	1011	36
8	1024	Stolphål	0,55×0,55	Brungrå lera	1011	36
8	1033	Stolphål	0,5×0,75	Brungrå lera	1011	36
8	1043	Stolphål	0,35×0,5	Brungrå lera	1011	36
8	1049	Härd	1,4×1,6	Sot/kol, enstaka skärvsten. Kokgrop?	1011	36
8	1060	Härd	0,3×0,8	Sot/kol, enstaka skärvsten	1011	36
8	1065	Stolphål	0,7×0,7	Brungrå lera, enstaka sten & kolstänk	1011	36
9	127	Härd	0,75×0,95	Sot/kol, skärvsten	143	40
9	830	Stolphål	0,28×0,32	Sot/kol-koncentration	842	41
11 Ö	1905	Kokgrop	1,1×1,3	Sotig lera, kol, sot, enstaka skärvsten, bränd lera	1926	43
11 Ö	1932	Härd	0,7×0,75	Sotig lera, kol, sot, skärvsten	1961	43
11 Ö	1945	Härd	0,6×0,6	Sotig lera, kol, skärvsten	1961	43
11 V	1973	Brandgrav	1,5×4,2	Brandlager, sotigt med rikligt med rödbränd lera, spridda brända ben, enstaka stenar antagligen efter överbyggnad	2038	44
11 V	1993	Stolphål	0,4×0,42	Brungrå lera, enstaka skärvsten	2038	44
11 V	2004	Stolphål	0,3×0,35	Mörk brungrå lera, enstaka skärvsten	2038	44
11 V	2014	Stolphål	0,35×0,38	Mörk brungrå lera, enstaka sten	2038	44
11 V	2026	Stolphål	0,38×0,42	Brungrå lera	2038	44
11 V	2054	Stolphål	0,27×0,3	Stenskonig av skärvsten, sot, kol	2050	44
11 V	2063	Stolphål	0,38×0,38	Brungrå lera med stänk av kol	2050	44
11 V	2072	Stolphål	0,35×0,44	Brungrå lera	2050	44
11 V	2078	Härd	0,7×0,75	Sot, kol, enstaka skärvstenar, sotig brungrå lera	2123	44
11 V	2100	Härd	0,75×1,2	Sot, kol, enstaka skärvsten, sotig brungrå lera	2123	44
11 V	2113	Härd	0,7×1,2	Sot, kol	2123	44
12	1156	Brandgrav	0,18×0,48	Stråk av kol, utplöjd. Inga brända ben. Brandgrop ?	1164	46
12	1181	Brandgrav	0,38×0,4	Brandgrop med kol/sot, brända ben. Möjlig rest av brandlager	1175	46
12	1192	Nedgrävning	0,33×0,38	Skärvig sten, ett större obränt ben. Skelettgrav ??	1175	46
12	1225	Brandgrav	0,5×0,9	Brandlager med sot, kol, brända ben	1209	46
12	1232	Brandgrav	1,8×2,2	Brandlager med sot, kol, brända ben	1209	46

Lokal	Id	Typ	Storlek (m)	Beskrivning	Schakt	Figur
12	1239	Brandgrav	0,35×0,55	Brandgrop med kol/sot, brända ben. Möjlig rest av brandlager	1209	46
12	1247	Brandgrav	0,17×0,2	Brandgrop med kol, sot, enstaka brända ben	1209	46
12	1252	Brandgrav	0,5×0,6	Brandlager med sot, kol, brända ben	1209	46
12	1260	Brandgrav	0,5×0,6	Brandgrop med kol, sot, enstaka brända ben	1209	46
14	177	Stolphål	0,45×0,55	Bränd lera, sot/kol	191	49
14	205	Stolphål	0,7×0,78	Stenskonig. Sentida?	218	47
14	704	Nedgrävning	0,5×1,4	Mörk hårt packad lerig jord, 0,2-0,4 m st stenar. Skelettgrav ?	700	52
14	715	Nedgrävning	1,0×1,8	Mörk lerig jord, 0,2-0,4 m st stenar. Skelettgrav ?	711	52
14	724	Nedgrävning	0,5×1,8	Mörk lera, 0,1-0,25 m st stenar. Skelettgrav ?	719	50
14	744	Nedgrävning	0,7×1,0	Packning av 0,15-0,3 m st stenar. Skelettgrav ?	766	50
14	754	Nedgrävning	0,9×2,0	Mörk lera, 0,1-0,4 m st stenar. Skelettgrav ?	766	50
15	1554	Härd	1,2×1,8	Sot, kol, skärvsten, brun siltig lera	1880	54
15	1866	Härd	0,7×0,7	Kol, sot	1880	54
15	1884	Härd	0,3×0,3	Kol/sot	1902	54
15	1893	Stolphål	0,5×0,55	Stenskonig av skärvsten, ljusbrun lera	1902	54
16	611	Stolphål	0,55×0,6	Enstaka skärvstenar, sot	603	63
18	222	Stolphål	0,6×0,8	Stenskonig, trärester. Djurtand	279	59
18	234	Stolphål	0,65×0,75	Mörk lera, enstaka sten	279	59
18	249	Stolphål	0,5×0,55	Mörk lera, enstaka sten	279	59
18	262	Stolphål	0,6×0,75	Kraftig stenskonig, mörk lera.	279	59
18	291	Stolphål	0,65×0,7	Flammig lera, enstaka sten, tegelfnyk	285	59
18	304	Stolphål	0,55×0,6	Stenskonig. Handsmidd spik.	285	59
18	322	Stolphål	0,2×0,3	Flammig lera, bränd lera, trärester	316	59
18	332	Stolphål	0,2×0,5	Flammig lera, sten	316	59
18	340	Stolphål	0,35×0,4	Stenskonig, flammig lera.	316	59
18	360	Nedgrävning	0,85×1,9	Flammig lera, enstaka tegelfnyk	356	60
18	382	Stolphål	0,3×0,35	Flammig lera, tegelflis	378	60
18	396	Stolphål	0,45×0,55	Flammig lera, enstaka sten	378	60
18	410	Stolphål	0,45×0,45	Stenskonig. Flammig lera	378	60
18	448	Skärvstenslager	1,8×3,4	Skärvstenspackning, inslag av kol/sot	440	59
18	456	Härd	0,65×1,05	Kol/sot, skärvsten	440	59
18	474	Härd	0,75×1,2	Sot/kol, skärvsten	466	59

Lokal	Id	Typ	Storlek (m)	Beskrivning	Schakt	Figur
18	487	Nedgrävning	0,84×2,2	Ljusbrun lera	466	59
19	1103	Nedgrävning	1,75×1,8	Mörk gråbrun lera	1111, 1131	57
19	1107	Väg	1,8×4,2	Mörk gråbrun lera	1111, 1131	57
19	1115	Nedgrävning	1,8×2,2	Mörk gråbrun lera	1111	57
20	1678	Härd	1,45×1,45	Kol, skärersten, brungrå lera	1672	25
20	1700	Härd	0,2×0,5	Sot/kol. Sönderplöjd	1672	25
20	1712	Härd	0,45×0,5	Sot, kol. Sönderplöjd	1672	25
20	1742	Nedgrävning	0,38×0,9	Flammig lera. Osäker. Skuren av dike.	1730	25
20	1751	Stolphål	0,25×0,25	Sandig med enstaka sten	1788	26
20	1760	Stolphål	0,25×0,25	Sandig med enstaka sten	1788	26
20	1768	Stolphål	0,3×0,35	Enstaka sten.	1788	26
20	1778	Stolphål	0,35×0,4	Siltig brungrå lera	1788	26
4527	1325	Husgrund	5×8	Syllstenar i V kanten.	-	26
4527	1329	Spisröse	2,5×2,5	I A1325	-	26
4527	1333	Källargrop	5×5	Delvis ingrävd i sluttning. Stensyll i V	-	26